XXX. évfolyam 2. szám

zeneKar

Nemzeti Kulturális Alap

WWW.AHO.HU
WWW.ZENE-KAR.HU

FIATAL TEHETSÉGEK
KOKAS DÓRA

60 éves a Liszt Ferenc Kamarazenekar

"Olyan törvényre várunk, ami több ajtót nyit ki, több mecenatúrát és céges támogatást tesz lehetővé"

2023 / 02

SZERETNE TÖBBET MEGTUDNI A SZIMFONIKUS ZENEKAROKRÓL?

Tisztelt Olvasónk!

Huszonkilenc éve jelenik meg folyamatosan szaklapunk, amely eljut a magyar szimfonikus zenekarokhoz, zenei intézményekhez, könyvtárakhoz és azokhoz, akik érdeklődnek a zene iránt, de arra is kíváncsiak, hogy miként működik egy zenekar, milyen szakmapolitikai döntések befolyásolják azokat a teljesítményeket, amelyek révén egyre értékesebb és magasabb színvonalú hangversenyeken vehetnek Önök részt.

LEGYEN 2023-BAN IS ELŐFIZETŐNK!

A

zeneKar

a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének közös szaklapja, amely a Magyar Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg

évi **6 ALKALOMMAL**

Éves előfizetőknek postaköltséggel együtt 2023-ban: összesen 5500 Ft/év

Rovatainkban foglalkozunk a magyar és külföldi zenei közélet aktuális történéseivel, szakmai érdekességekkel, hangversenykritikákkal, zenetörténeti írásokkal, szakszervezeti témákkal, jogvédelemmel, hangszertörténettel, oktatással, a zenészek egészségi bántalmaival, illetve azok megelőzésével és gyógyításával, valamint közöljük a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége tagzenekarainak próbajáték felhívásait.

INNEN MEGTUDHATJA, MI TÖRTÉNIK A HANGVERSENY-PÓDIUMON ÉS MÖGÖTTE!

Megrendelhető e-mailben: info@zenekarujsag.hu

Megrendelési szándéka esetén kérjük, jelezze e-mailben csekk, vagy áfás számla igényét a pontos cím, illetve a számlázási cím feltüntetésével.

KALENDÁRIUM

4

ZENEI KÖZÉLETÜNK

LFKZ

60 éves a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Interjú dr. Körmendy-Ékes Judittal, a Liszt Ferenc Kamarazenekar kuratóriumi elnökével.

6

Kiss Eszter Veronika

CONCERTO BUDAPEST

„A klasszikus zene támogatása nemzeti érdek”

Interjú Keller Andrással, a Concerto Budapest karmestere, művészeti vezetőjével.

9

Kiss Eszter Veronika

ÓDZ

„Egy percig nem volt veszélyben a zenekar működése”

Közös interjú Ács Péter ügyvezetővel és Hámori Máté művészeti vezetővel.

12

Kiss Eszter Veronika

BDZ

„Magyarországon még soha semmilyen forrás nem volt az államin kívül”

Interjú Hollerung Gáborral, a Budafoki Dohnányi Zenekar zeneigazgatójával

17

Kiss Eszter Veronika

SZOLNOK

„Vidéki társulatként nyújtunk olyan teljesítményt, amire oda kell figyelni”

Újabb korszak kezdődik június végétől a Szolnoki Szimfonikus Zenekarnál, hiszen akkor jár le Ignácz Ervin és Patkós Imre négyéves megbízatása. A két ügyvezető igazgatóval és a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó Ignácz Kristóffal a fenntarthatóságról, a koreai kapcsolatról, valamint a folytatásról is beszélgettünk.

20

Réfi Zsuzsanna

VISSZATEKINTŐ

10 és 20 éve írtuk.

23

Címlapon: Kokas Dóra
Fotó: Emmer László

MŰHELY

PORTRÉ

Zenei nyelv akcentus nélkül

Adorján András 2023 februárjában a MÁV Szimfonikus Zenekar felkérésére érkezett Budapestre – a Festetics Palotában barokk kamarazenei koncertet adott, valamint az együttes próbatermében egynapos mesterkurzust tartott zeneakadémiai hallgatók számára.

25

Hörömpöli Anna

FIATAL TEHETSÉGEK – KOKAS DÓRA

Kokas Dórát, a fiatal gordonkaművészt több oldaláról is ismerhetjük. Találkozhattunk vele mint Kokas Katalin jóval fiatalabb, tehetséges kishúgával, mint a Kelemen Quartet csellistájával, mint szólistával, mint kamarazenésszel, és tavaly óta a Zeneakadémia tanáraként is. A Zenekar Portré rovatában most őt ismerhetjük meg közelebbről.

27

Uzsaly Bence

BARTÓK RÁDIÓ

Minden, ami fúvós

Hiánypótlónak tartja a Fanfár című sorozatot két szerkesztő-műsorvezetője, ifj. Bazsinka József és Ottmár Dávid, akik gyakorló muzsikusként arra törekszenek, hogy a közönség mellett a fúvós közösségnek is érdekes, értékes témákat kínáljanak.

30

Réfi Zsuzsanna

ZENETÖRTÉNET

Fischer Annie, az elveszett hegedűművész

Vajon mi lett a nagy reményekkel induló, Reményi-díjas Hubay-növendék sorsa, aki mellett azonos néven egy énekes, egy színész és egy író-műfordító is működött hazánkban az 1920-as és 30-as években?

32

Gombos László

KRITIKA

A Miskolci Szimfonikus Zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Concerto Budapest, a Budafoki Dohnányi Zenekar, a Pannon Filharmonikusok és a Rádiózenekar hangversenyeiről.

37

Fittler Katalin, Malina János

PRÓBAJÁTÉK

46, 47

JOHN ELIOT GARDINERT, a januárban Budapesten vendégeskedő világhírű karmestert díszdoktorává avatta a Zeneakadémia. Az oklevelet Vigh Andrea, az egyetem rektora adta át. Sir John Eliot Gardiner a nemzetközi zenei élet hiteles képviselője, a régizene kutatásának és előadó-művészetének kimagasló alakja. A brit karmester tudósként is jelentőset alkotott, 2013-ban jelent meg például a Music in the Castle of Heaven: A Portrait of Johann Sebastian Bach című kötete. Az 1943 áprilisában született művész a Cambridge-i Egyetemen, a King's College diákjaként történelmi és zenei tanulmányokat folytatott, utóbbit Thurston Dartnál, továbbá Párizsban Nadia Boulanger karmester is oktatta. A Monteverdi Kórus, az Angol Barokk Szólisták, valamint A Forradalom és Romantika Zenekara alapítója és vezetője, de modern hangszeres együtteseket is rendszeresen vezényel. Eddigi pályafutása során számos díjat és díszdoktori címet vehetett át.

KECSKÉS BARBARA a mecénás, **BÁNKÖVI GYULA** pedig a zeneszerző kategóriában vehette át január 21-én a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetségének rangos elismerését, a KÓTA-díjat.
A 2004-ben alapított KÓTA-díjat a Szövetség a szakmai bizottságok javaslatai alapján ítéli oda a nem hivatásos kórus-, zenekari és népzenei élet jeles képviselőinek a magyar kultúra napjának alkalmából. Számos kategóriában osztják ki az elismerést a kiemelkedő eredménnyel végzett művészi munkát és a közösséget szolgáló áldozatos tevékenységet jutalmazva.
Kecskés Barbara a Bartók Rádió Régizenei kalandozások című műsorának szerkesztője, valamint az Énekelj velünk! című kóruszenei magazin szerkesztő-műsorvezetője immár hat éve. Ez utóbbi műsor színvonalának, közösségteremtő és értékőrző munkájának elismerése a KÓTA-díj. A műsor minden pénteken 11:30-tól hallható a Prima Primissima díjas rádióadón.
A Bartók Rádió vezető szerkesztője és műsorvezetője, Bánkövi Gyula az Ars Nova, az Új Zenei Újság, a Mesterek órája és a Lemezelő műsorok szerkesztése, valamint a Zenei Lektorátus irányítása mellett komponistaként is tevékenykedik, elismert, Erkel- és Bartók-Pásztory-díjas zeneszerző. Számos művet köszönhet neki a magyar zenei kultúra, munkásságát több díjjal elismerték korábban, idén pedig a Magyar Kórusok, Zenekarok és Népzenei Együttesek Szövetsége bővíti ezek listáját. Legújabb művének bemutatója február 14-én, a 27. Balassi Kard átadásakor volt, Agonia Balassiana címmel.

DEVICH MÁRTON vehette át idén a Lajtha László-díjat. Az elismerést január 19-én, a Lajtha László-emlékkoncerten Gyurkó Csilla, a zeneszerző örököse nyújtotta át. Devich Márton már újságíróként és szerkesztőként is nagyban segítette a Lajtha László-életmű és -örökség ápolását. Publikációkkal, rádióműsoros tartalmak kezdeményezésével, valamint a Lajtha-díj átadásának hagyományosan otthont adó Lajtha-emlékhangversenyek és más Lajtha-koncertek szervezésével.

A MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR 1994-ben indította el ifjúsági koncertsorozatát Unokák és nagyszülők hangversenyei címmel, mely azóta is nagy sikernek örvend. Ennek alapelve, hogy a gyerekek megtapasztalják, milyen gyönyörű a szimfonikus zenekari hangzás, és megismerjék a klasszikus zeneirodalom remekműveit. A hangversenyeken a zene megértését szakértő műsorvezető is segíti.
A közel három évtizedes múltra visszatekintő Unokák és nagyszülők hangversenyei sorozat új helyszínen, a terézvárosi Eötvös10-ben került megrendezésre 2023. február 18-án, szombaton délelőtt és délután. Műsoron Saint-Saëns: Az állatok farsangja című vidám műve szerepelt.

ÁLARCOSBÁLLAL FOLYTATÓDOTT a Pannon Filharmonikusok Fantasztikus klasszikusok sorozata február végén a Kodály Központban. A Kodály Központ hangversenytermét átalakítva, farsangi díszítéssel, babzsákokkal megtöltve tette még hangulatosabbá az előadás helyszínét a Pannon Filharmonikusok.

RICCARDO FRIZZA, a nemzetközileg elismert olasz karmester február 8-án a Zeneakadémia Nagytermében, február 15-én pedig a Magyar Zene Házában dirigálta vezető karmesterként a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát. Tavaly szeptemberben csatlakozott vezető karmesterként a Magyar Rádió Művészeti Együtteseihez Riccardo Frizza. Az olasz karnagy a felkérésekor úgy fogalmazott, rendkívül nagyra tartja a magyar zenészeket, és nem titkolt célja, hogy irányítása alatt a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara Európa legkiválóbb szimfonikus zenekarává fejlődjön. A koncertévad során Riccardo Frizza áprilisban tér vissza Magyarországra, ekkor ismét két koncerten vezényli majd a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekarát.

MÁRCIUSBAN NYÍLIK AZ MMA MŰVÉSZETI ÖSZTÖNDÍJASAINAK ZÁRÓKIÁLLÍTÁSA. A 2018-ban indult ösztöndíjprogramban az MMA minden évben száz, ötven évnél fiatalabb művésznek és művészetelméleti szakembernek nyújt három éven át havi ösztöndíjat azért, hogy a pályázatukban meghatározott művészeti vagy művészetelméleti célkitűzést megvalósíthassák. A márciusi eseménysorozat keretében az építészet, a film- és fotóművészet, az irodalom, az ipar- és tervezőművészet, a képzőművészet, a népművészet, a színház, a zene és a művészetelmélet területén tevékenykedő alkotók mutatkoznak be. Az Essentia Artis kiállítással és programsorozattal párhuzamosan február 13. és március 27. között ismét lehet pályázni a 2023-2026-os időszakra szóló MMA művészeti ösztöndíjprogramra. Erre minden olyan magyarországi adóazonosító jellel rendelkező természetes személy jelentkezhet, aki a támogatási időszak kezdetéig már betöltötte a 18., de még nem töltötte be az 50. életévét. Az ösztöndíjjal kapcsolatos további információk megtalálhatók az MMA MMKI honlapján.

PETŐFI SÁNDOR SZÜLETÉSÉNEK 200. ÉVFORDULÓJA alkalmából a Bartók Rádió a Magyar Rádió Gyermekkórusával pályázatot hirdet a hazai és a határon túli magyar zeneszerzők számára gyermekkari művek komponálására. A pályaművek teljesen kidolgozott partitúráit május 31-ig várják. A zsűri minimum 2, maximum 6 perces kórusműveket vár a 75 tagú énekkar számára. Bármely Petőfi Sándor-vers felhasználható, amely témájában és megfogalmazásában illik a gyermekkari előadáshoz. Színpadi mozgás használata, prózai megszólalás is lehetséges, de hangbejátszást nem lehet alkalmazni.

A **WAGNER-NAPOK** elmaradó előadásai kapcsán a Müpa az alábbi közleményt adta ki: „Tájékoztatjuk kedves nézőinket, hogy a jelenlegi, folyamatosan változó gazdasági környezet lehetséges kockázatait figyelembe véve a Müpa 2023 júniusában az előzetesen meghirdetetthez képest szerényebb, de továbbra is világsztárokban bővelkedő, kiemelkedő színvonalú programmal rendezi meg a Budapesti Wagner-napokat. A fesztivál biztonságos financiális megvalósíthatósága érdekében A nürnbergi mesterdalnokok 2023. június 4-re és június 21-re meghirdetett két előadása, Bo Skovhus 2023. június 14-i Mahler-dalestje, valamint a Parsifal című opera részleteiből összeállított 2023. június 23-i koncertszerű előadás elmarad.

TIZENÖTÖDIK ALKALOMMAL rendezte meg közös zenei maratonját a Müpa és a Budapesti Fesztiválzenekar. Idén Szergej Prokofjev zeneszerző életművét mutatták be hangversenyek sorozatával. A programban olyan neves művészek adtak elő Prokofjev-műveket, mint Palojtay János zongoraművész, Pusker Júlia hegedűművész, Szabó Ildikó gordonkaművész, valamint olyan zenekarok, mint a MÁV Szimfonikus Zenekar, a Győri Filharmonikus Zenekar vagy a Budapesti Fesztivál Zenekar. A zeneszerző változatos életművéből gazdag keresztmetszetet kaphattak a hallgatók, elhangzott többek között a Péter és a farkas, az V. (B-dúr) szimfónia, a Rómeó és Júlia – I. és II. szvitből részletek, a Kizsé hadnagy – szvit.

Elhunyt Lass Zoltán fuvolaművész

Fájó veszteség érte a szegedi zenei muzsikustársadalmat: január 17-én reggel tragikus hirtelenséggel elhunyt Lass Zoltán fuvolaművész, a Szegedi Szimfonikus Zenekar nyugalmazott szólamvezetője, a Szegedi Tudományegyetem Bartók Béla Művészeti Karának címzetes főiskolai docense, aki a zenekar vezető művészeként számtalan élménnyel ajándékozta meg a közönséget hangversenyeken és operaelőadásokon, valamint nagyhatású tanárként fuvolisták generációit készítette fel hivatásuk művelésére.

Csongrádon született 1949-ben, szülővárosban kezdett zenei tanulmányait középfokon Szegeden folytatta, majd a budapesti Zeneakadémián szerzett művésztanári diplomát 1973-ban. Már hallgatóként játszott az Operaház zenekarában, 1976-ban szerződött Szegedre. 1977-től több mint négy évtizeden át folyamatosan oktatott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Tagozatán, a Szegedi Konzervatóriumban, az SZTE Zeneművészeti Karán, a mai Bartók Béla Művészeti Karon. Szólamvezetői munkája során egyre nagyobb számban saját volt tanítványait segítette tovább a pálya indulásában. Művészi értékein, fuvolajátékának meleg, bársonyos és kifejező hangján, technikai tudásán, érzékeny zeneiségén túl példamutató személyisége is zenekarának megbecsült, elismert tagjává tette. Kollégáinak titkos szavazásával Az évad zenésze kitüntető címet kétszer, 1986-ban és 1994-ben is elnyerte. Gyászolják a Szegedi Szimfonikus Zenekar művészei, volt növendékei az ország számos zenekarában és zeneiskolájában. Közönsége megőrzi élményt adó fuvolaszólóinak emlékét.

60 éves a Liszt Ferenc Kamarazenekar

Interjú dr. Körmendy-Ékes Judittal, a Liszt Ferenc Kamarazenekar kuratóriumi elnökével

Kiss Eszter Veronika

***„Ennek az egésznek csak akkor lesz értelme, ha a magyar államnak lesz végre egy mai korhoz igazodó, átfogó klasszikus zenei stratégiája A stratégiába beletartozik a zeneoktatás, a közönségutánpótlás, a zenészutánpótlás, a zenész életpályamodell kérdése is, és nem választható le róla. Jó lenne, ha az állam kijelölne egy felelőst, aki teljes figyelmével erre a nagyon összetett és komplex területre tud koncentrálni. A klasszikus zenei életnek pedig ki kell tudnia állítani egy olyan tanácsadó testületet, amely tényleg következetesen végigviszi az ügyet, kompromisszumokra is képes és az egész terület tekintetében releváns meglátásokat fogalmaz meg”* – mondta lapunknak Körmendy-Ékes Judit, aki arról is beszélt, hogy lehet a magas művészi teljesítményt értékes termékként is felfogni, és fontos, hogy a zenekarok úgy tekintsenek magukra, mint gazdasági, piaci szereplőre.**

Fotó: Gordon Eszter

Hatvan éves a zenekar, ezalatt több nagy változás volt az együttes történetében, összefüggésben a társadalmi-gazdasági változásokkal. Az elmúlt években a rendszerváltáshoz hasonló átrendeződés figyelhető meg a finanszírozás kérdésében. Milyen kihívásokkal néz szembe a zenekar ennek kapcsán?

– Ez a helyzet arra kényszeríti a zenekarokat és minket is, hogy átgondoljuk a saját lehetőségeinket és úgy tekintsünk magunkra, mint gazdasági, piaci szereplőre. Azt gondolom, hogy ez a mentalitás egyelőre hiányzik a magyar zenei élet irányításából, a közgondolkodásból, ha lehet így fogalmazni. Még sokan nem fogadják el, idegenkednek azoktól a szavaktól a zene, művészet vonatkozásában, hogy piac vagy termék. Meggyőződésem, hogy a kettő együtt létezik, tehát lehet a magas művészi teljesítményt értékes termékként is felfogni. Szerencsére mi már a válság és a háború kitörése előtt egy nagyon komoly üzleti – piaci és pénzügyi – stratégiát dolgoztunk ki, ezért már egy picit előrébb tartottunk, amikor elkezdődtek az igazi nagy bajok. Nagyon sokat segít nekünk most, hogy világosan látjuk az irányokat és egyértelmű képünk van arról a sokak által nem nagyon elfogadott szóról, fogalomról, hogy mi is az a piac.

»Magyarországon komoly problémát jelent, hogy a kulturális intézmények, így a zenekarok döntő többsége is az állami finanszírozástól függ. Most, hogy a támogatások a gazdasági helyzet miatt veszélybe kerültek, a túlélés érdekében meg kell tanulnunk több lábon állni és sokkal nagyobb arányban kell a saját eladhatóságunk irányában gondolkodni. «

Közben persze azzal a nehézséggel néz szembe Magyarország, hogy itt a történelem folyamán soha nem alakult ki igazán a mecenatúra, és a fizetőképes kereslettel rendelkező réteg nem igazán a klasszikus zenét preferálja.

– Három lába van egy lehetséges zenekari finanszírozásnak, és egyáltalán nem gondolom, hogy Magyarországon az állami finanszírozás eltűnhet ebből a rendszerből, inkább csak arányaiban változhat. Hosszú távon viszont biztosan minden zenekarnak el kell kez-

deni a másik két láb kiépítését, vagyis a mecenatúra és a saját tevékenység anyagilag értelmezhetővé tétele irányába is lépéseket kell tennie. Az biztos, hogy ez nem fog elsőre sikerülni, és nem lesz ezekből látványos bevétel az első években, de egy zenekarnak hosszú távon kell sikeresnek lennie, és hosszú távra kell üzleti stratégiát kidolgoznia. Saját magam is tapasztaltam itt a zenekarnál, hogy nagy ellenállásba ütköztem, főleg az elején, amikor ezeket a szavakat használtam. Meg is értem, hiszen ez nem a zenészek, hanem a menedzsment dolga. Nálunk szerencsére nagyon világos rendje van ennek, a menedzsment – vagyis a zenekar vezetése és az alapítvány – valamint a művészeti vezetés folyamatosan kommunikál, és együtt alakítottuk ki ezt az üzleti és művészeti stratégiát. Egymással párhuzamosan dolgozunk és megpróbáljuk megérteni és megtanulni valamennyire egymás nyelvét, de nem szólunk bele egymás dolgába. Azt gondolom, a sikereinknek, az elmúlt évek eredményeinek az az oka, hogy a művészeti vezetés és a menedzsment minden szempontból egy irányba húz, de mindenki a saját területéért felel.

Művész körökben talán azért is rejt némi negatív felhangot a piac és a marketing szó, mert azt sugallja, hogy meg kell felelni a közönség igényeinek, esetleg akkor is, ha az a művészi munka rovására megy.

– Olyan stratégiát kell kialakítani, ahol úgy válik a zenekar piacképessé, hogy közben nem kell kompromisszumokat kötnie a darabválasztásban vagy a művészi munka megközelítésében, tehát nem kell feltétlenül a közönség ízlését teljes mértékben kiszolgálni, ha az esetleg szembe megy a művészek elképzelésével. Finom árnyalatokat kell eltalálni ebben a folyamatban. Nekünk ez volt az egyik leghosszabb munka. Ez szerencsére éppen a Covid idejére esett, és volt időnk végtelen hosszúságú beszélgetésekre. Azok a cégek, amelyek támogatták a zenekart ennek a stratégiának a kidolgozásában, szintén aktívan részt vettek és segítettek abban, hogy meg tudjuk találni azokat a finom pontokat, ahol a művészi teljesítmény vagy a művészeti vezetés elképzelése nem sérül, de ennek ellenére piacképesek leszünk. A repertoár bővítését nagyon alaposan kidolgoztuk, tudjuk, hogy miért és milyen irányba haladunk. Így utólag nagyon egyszerűnek tűnik a képlet, pedig nem volt az, voltak olyan pontok, ahol a művészeti vezetés azt mondta, hogy eddig és ne tovább. A stratégia fontos része, hogy a zenekarnak mindig egy kicsit meglepetéssel is kell szolgálnia a közönségnek, de abban, hogy ezek a meglepetések milyen típusúak legyenek, hosszú vitáink voltak, és fontos, hogy ezekben a vitákban mindig a művészeti vezetésé legyen az utolsó szó. A jubileumi márciusi Müpa-koncertünk is ebbe az irányba mutat: itt is lesz meglepetés, vagy mondhatjuk újdonságnak is, de olyan, ami a művészeti vezetés koncepciójába is belefér. A piaci felmérésekből világosan látszik, hogy akár külföldön, akár Magyarországon a más művészeti ágakkal való együttműködés, illetve az az újdonság, hogy egy kicsit másképp, más szemszögből, más eszközökkel mutatunk be valamit, biztos sikerre számíthat. Ilyen lesz a Győri balettel való együttműködés is ezen a koncerten. Újdonság is, meglepetés is, de a művészi elképzelésekbe is illeszkedik. Reményeink szerint hosszú távon is tovább élhet a más művészeti ágakkal való magas színvonalú, közös alkotói munka úgy, hogy a zenekar a balett teljes értékű jelenléte ellenére ugyanúgy főszereplő marad. Ez például az egyik vonal, amin dolgozunk.

Visszatérve a zenekari finanszírozásra, mire lehet számítani?

– Biztos vagyok abban, hogy itt nem pusztán zenekarokról kell beszélni, hanem az egész magyar kulturális területről, amelynek a legfőbb finanszírozója mégis csak a magyar állam marad, még ha több lábon is állnak majd a zenekarok. Úgy gondolom, a magyar állam el is ismerte ennek a fontosságát. Az elmúlt évek pénzbősége mutatja ezt és láttatja, hogy az állam részéről a szándék egyértelműen megvan ennek a művészeti ágnak a támogatására. Ugyanakkor ki kell mondani, hogy ennek az egésznek csak akkor lesz értelme, ha a magyar államnak lesz végre egy mai korhoz igazodó, átfogó klasszikus zenei stratégiája. Elolvasva a korábbi lapszámokat, jól érződik, hogy rengeteg probléma van, például a vidéki zenekarok és a budapestiek közötti különbségek, vagy más szabályozatlan kérdések, amelyek bizonyos fokú csalódottságot okoztak az elmúlt időszakban. Meggyőződésem, hogy ezek fő oka, hogy nincs igazi működőképes klasszikus zenei stratégia. Ha lenne ilyen, a zenekarok látnák a magyar állam szándékait, és tudnának ezekhez igazodni. Fontos, hogy itt nemcsak a finanszírozási kérdésekre gondolok, az csak a jéghegy csúcsa. A stratégiába beletartozik a zeneoktatás, a közönségutánpótlás, a zenészutánpótlás, a zenész életpályamodell kérdése is, és nem választható le róla. Jó lenne, ha az állam kijelölne egy felelőst, aki teljes figyelmével erre a nagyon összetett és komplex területre tud koncentrálni. A klasszikus zenei életnek pedig ki kell tudnia állítani egy olyan tanácsadó testületet, amely tényleg következetesen végigviszi az ügyet, kompromisszumokra is képes és az egész terület tekintetében releváns meglátásokat fogalmaz meg. Úgy érzem, hogy igazából tudjuk a megoldásokat, csak mindig elveszünk a részletekben, például azokban a vitákban, hogy ki kapott éppen több pénzt. Ha az egyik oldalon lenne egy következetes szakpolitika, a másik oldalon pedig egy kompetens szakmai tanácsadó testület egy kidolgozott koncepcióval, ha a klasszikus zenei élet főszereplői is bele tudnának építeni gondolatokat ebbe a célrendszerbe, akkor mindenkinek sokkal könnyebb lenne.

Fontos a kiszámíthatóság, az ember sokkal szívesebben építkezik, ha látja, mik a fő pillérek és fő célok, mi az, ami garantált és mi a prioritás az elvárások terén.

– Négy fontos pillér van, és ebbe beletartozik az oktatás is a tantervek felülvizsgálatával kezdve. Kesereghetünk azon, hogy nincs közönség, de érdemes lenne inkább elgondolkozni azon, hogy miért nincs felülvizsgálva az általános iskolai ének-zeneoktatás tanterve és minősége, egyáltalán a jelentősége, hiszen jól tudjuk, hogy valamiért elmegy a gyerekek kedve az énekóráktól. Tudjuk, hogy nagyon sok gyerek jár zeneiskolába, és egy Európában is egyedülálló zeneiskolai rendszerrel büszkélkedhetünk, amelyet fenn kell tartani és tovább kell fejleszteni.

A zenekarok finanszírozásával kapcsolatban, amikor azt hajtogatjuk, hogy a művészi teljesítmény nem mérhető, azonnal kinyitjuk a kaput a szubjektív alapon történő finanszírozás előtt. Ki kell dolgozni egyfajta indikátor-rendszert, ami alapján mérhető valamilyen szinten a művészeti teljesítmény. Gondolok itt a kritikákra, a sikerességre, a teltházakra, a koncert-számra, a társadalmi hasznosságra. Sajnos nem szeretik Magyarországon a stratégia szót, de létkérdés lenne egy lefektetett klasszikus zenei stratégia, mert anélkül tényleg csak ködharcot folytatunk egymással.

»Ha egyéni vagy zenekari érdekeket nevezünk el stratégiai érdeknek, az semmire sem vezet és csak feszültségeket szül. Stratégiai érdek alatt a teljes magyar klasszikus zenei élet életben tartását, fejlesztését és ennek az eszközrendszerét értem. Erre egyedül az államnak van rálátása, a zenekaroknak pedig csak a saját területükre. Kell egy olyan külső kör, amelyik egyik zenekarban sem érintett. «

A Müpa-beli koncertről már esett szó. Milyen egyéb jubileumi események várhatók a közeljövőben?

– Ez az év végig a Liszt Ferenc Kamarazenekar hagyományairól és a hagyományaink megújításáról szól majd a jubileum kapcsán, vagyis egyszerre szeretnénk megmutatni, hogy mi az, amit most tudunk és melyek azok az irányok, amerre haladunk. A továbbiakban is olyan meghívott vendégművészekkel dolgozunk, akik vagy már világhírűek, vagy tudjuk, hogy azok lesznek, és mi mutatjuk be őket a hazai közönségnek. Nem szeretnénk megtörni azt a vonalat, amelyen a zenekar az elmúlt hatvan év során haladt, de fontos számunkra, hogy tovább fejlődjünk. Ez mutatkozik meg az egész évi programunkban.

Ezek közé sorolnám a vonósnégyes átiratokat is, amelyek közül egy szerepel majd az említett jubileumi

Bérletindító koncert Emmanuel Pahud fuvolaművésszel ***Fotó: Felvégi Andrea. Forrás: lfkz.hu***

koncerten is. Mondhatjuk azt is, hogy ezek az átiratok egyfajta névjegye a zenekarnak?

– Így van, kifejezetten a zenekar számára készülnek az átiratok, melyek a repertoárunk részévé válnak. A repertoárbővítés folyamatos, de megjelennek a koncerteken azok a művek is, amelyekkel már nagyon régóta foglalkozunk, esetleg évtizedek óta műsoron vannak, de amelyeket újragondolt a művészeti vezetés és most másképp szólaltatja meg azokat a zenekar.

Ez valahol természetes, hiszen például a zenekar kezdeti repertoárján szereplő barokk vagy klasszikus művek előadására azóta már a historikus gyakorlat is hatott, ma már egészen más a szakma és a közönség elvárása is a hangzással kapcsolatosan. Ebben bizonyára Várdai István is nagy segítség…

– Igen, és csodálatos dolog, amikor a zenekar a saját művészeti vezetőjével tud együtt játszani. Nagy élmény volt számomra is végigkövetni a közös munkát. Hihetetlen az összhang a zenekar és művészeti vezetője között akkor is, amikor Várdai István szólistaként jelenik meg a zenekar mellett, és akkor is, amikor vezényel vagy irányítja a munkájukat.

A jubileumi koncerten is lesz csellóverseny, ami megint csak a zenekar arculatának egy fontos része.

– Ez az év végig erről szól majd. Nemcsak a mi évfordulónkról, hanem sok esetben olyan műveket mutatunk be, ahol maga a szerző is születésnapos. Várdai István csellója is háromszázötven éves idén, így a hangszer is kerek évfordulót ünnepel.

Idén a zenekar több turnéra is megy. Mit emelnél még ki a jubileumi év eseményei közül?

– Önmagában nagyon fontos tény, hogy újra tudunk turnézni. Tavasszal újra eljutunk a bécsi Musikvereinba, és kiemelném a Martin Frösttel való közös koncertünket is. Az, hogy ilyen komoly művészek jönnek velünk játszani, jelzi, hogy a zenekar a nehézségek után megújulva, kitűnő művészi teljesítményt nyújt. A Liszt Ferenc Kamarazenekar halad és fejlődik tovább. ■

„A klasszikus zene támogatása nemzeti érdek”

Interjú Keller Andrással, a Concerto Budapest karmestere, művészeti vezetőjével

Kiss Eszter Veronika

Ha nem tudjuk kritériumok közé szorítani a művészetet, akkor ennek a forrásait sem ebben az irányban kéne keresni – mondta lapunknak Keller András.

Átalakulás előtt, vagy inkább alatt a magyar zenekari finanszírozás. Felmerült, hogy létre kellene hozni egy olyan kritériumrendszert, amely legalább a legfontosabb paramétereket figyelembe véve olyan szorzókat és összegeket generál, amelyekkel a lehetőségekhez mérten lehet súlyozni. Működhet egy ilyen kritériumrendszer, hiszen ami nem mérhető számokkal, az éppen a szakmai minőség?

– Ezzel meg is válaszolta a kérdést. Számomra egy kritérium létezik és a többivel nem is érdemes foglalkozni. Aki zenei pályára adja a fejét, annak az a feladata, hogy minél hitelesebben interpretálja a zeneműveket. Persze, filozofálgathatunk azon, hogy a tevékenysége a társadalom számára mennyire hasznos, mennyire közszolgálati, de véleményem szerint klasszikus zenét játszani fontos közszolgálat az ország számára, főleg egy olyan hanyatló kulturális közegben, mint amilyen a mai Magyarország.

»Értékválság van, világszerte és nálunk is, nehezen különbözteti meg a közélet a szórakoztatóipart a művészettől, pedig nagyon jelentős különbség van a kettő között abban, hogy hogyan hat a társadalomra.«

A szórakoztatóipar kiszolgálja a tömegízlést, a művészet építi és felemeli. A klasszikus művészetek arányának lényegesen magasabbnak kellene lennie Magyarországon, a kulturális igényesség és nívó, a szellemi javak alapvetően befolyásolják az ország lelki egészségét és működését. Egy kis lélekszámú, de nagy kultúrájú nép versenyképes lehet a magasabb populációjú nemzetekkel szemben. Hallgassunk végre Kodály Zoltánra: „Olyan kevesen vagyunk, hogy a műveletlenség luxusát nem engedhetjük meg magunknak.” „Az út a boldogabb

élethez a műveltségen keresztül vezet." Magyarország jövőjét befolyásolják a külső körülmények, és ahhoz, hogy ezekre kevésbé legyünk sérülékenyek, lelki erőre és egészségre is szükségünk lesz. Ennek érdekében a klasszikus zene támogatása, fenntartása és fejlesztése kiemelkedő kultúrstratégiai feladat, nemzeti érdek. A kérdésre az a válaszom, hogy a minőség papíron nem mérhető, de pontosan hallható, és érzékelhető. Ha a zenét teljes szívvel kelti életre egy művész vagy együttes, az sugárzik, magával ragad és boldoggá tesz.

Ha nincs kritériumrendszer, akkor mi lehetne helyette?

– Ezek a mennyiségre és nem a minőségre épülő kritériumrendszerek olyasmiket mérnek, mint hogy mennyi közszolgálatiság történt, hány munkavállalót alkalmaznak, hány koncertet adtak. Számok az élmény és a kulturális értékteremtés helyett. Valóban fontosabb, hogy hány előadást tart valaki, mint hogy volt-e egyáltalán emlékezetes koncertje? A koncerten résztvevők odaadása, az előadás színvonala nem behatárolható kritériumrendszerekkel, ezért nem látom sok értelmét. Arról, ami a lényeg lenne, hogy milyen hatalmas emberi, szellemi és fizikai áldozatot kell hoznunk Beethoven VII. szimfóniájának életre keltéséhez, erről nem esik szó a kritériumok között.

Mit tartana akkor megoldásnak?

– Amit sokkal fontosabbnak tartok mindenféle szabályzatnál, és mindennek az alapja kellene legyen, az a kamarazenei élet. Hiszen hogyan is lehetne jó zenei élet országosan, ha az egyik legfontosabb pillére, a kamarazene alig létezik? Mire akarjunk építeni a várat, a szimfonikus zenekarokat? Nemrég hallottam egy interjút Sebő Ferenccel, aki azt mondta, hogy a semmire csak a semmit lehet építeni. Ez egy nagyon fontos gondolat. Nem attól lesz egy együttes jó zenekar, hogy milyen sok pénzt kap, hanem a vezetőjétől, és attól, hogy milyen minőségű műhelymunkát fektetett bele. Sok példa van itthon is az igazi művészi építkezésre, de abban már nem vagyok biztos, hogy ennek minden zenekar megfelel. Ha cinikusan szeretnék fogalmazni, azt mondanám, hogy ha mindenáron kritériumokat akarnak, szereljenek be a próbatermekbe kamerákat, és mindjárt látható lesz a műhelymunka mennyisége és minősége. Azt is többször felvetettem már, hogy zenei Michelin bizottságokat kellene idehívni – de ezen valahogy mindenki átsiklott, amit persze nem csodálok.

»Sajnos Magyarországon bárki megy el egy politikushoz, magát dicséri, a másikat szidja. Nálunk olyan soha nem lesz, hogy elismerjük a másik teljesítményét, mert sokakban az a tévhit él, hogy azzal azt ismernék el, hogy az övék kevesebb.«

– Nekünk elsősorban a művekkel kellene foglalkozni, hogy minél szebben és hitelesebben tudjuk azokat előadni. Ehhez kétségkívül sok áldozat kell, és ez az áldozatos munka valóban sok pénzbe kerül. Világbajnok sport csapatokat sem lehet létrehozni források nélkül, de nézhetnénk onnan is, hogy a klasszikus zenében is van lehetőség, nagyon sok művészi világbajnokunk lehet, ha ezzel jól sáfárkodunk. Én úgy tekintek egy zenekarra, mint egy csodálatos kertre, amelyet minden nap ápolni, gondozni kell, minden nap ki kell gyomlálni, és ha előző nap elfelejtettem, akkor másnap több a munka vele. Mindenki a pénztől várja a csodát, de a pénztől önmagában nem lesz csoda, csak a befektetett munkától. Ha nem tudjuk kritériumok közé szorítani a művészetet, akkor ennek a forrásait sem ebben az irányban kéne keresni. Ahol nagyon komoly művészi munka folyik, az előbb-utóbb úgyis a felszínre tör, és joggal bízhatunk abban, hogy ezt a közönség és a támogatás elosztói is észreveszik. Azt bárki elmondhatja, hogy milyen világsztárral koncertezett, de ez ma már nem olyan különleges. A világsztár bármelyik közepes együttessel is fellép, ha kifizetik a díját. Ma nem ugyanaz a helyzet, mint 10-15 évvel ezelőtt. Viszont az, hogy mindenki elmondhatja magáról, hogy játszott világsztárokkal, kétségkívül zavarba ejtő lehet a finanszírozók részére.

Említette a kamarazenei életet, mint a zenei élet egyik alappillérét.

– Nem látom, hogy Magyarországon virágozna a kamarazenei élet. Pedig erre minden lehetőség adott, és ez lenne a kulcsa annak, hogy emelkedjen a magyar zenei élet nívója. Amikor erről beszélünk, akkor ennek az alapjait, az oktatását kell elsősorban átgondolnunk. Vannak kiváló fiatal hangszereseink, de mégsem tapasztalom, hogy a világ vezető zenekaraiban hemzsegnének a magyar hegedűsök, lehet, hogy majd fognak, csak idő kérdése, de most nem ez a jellemző. Nem látok olyan koherens rendszert, aminek a végén ott vannak a zenekarok és a nagyon jól képzett zenekari muzsikusok. A jól képzett zenész alfája és omegája a kamarazene, mégis nagyon kevesen művelik nálunk rendszeresen, kevesen kvartetteznek, ez egy komoly hiányosság Magyarországon. Ezen biztos lehetne javítani, ezzel mindenki jól járna. Persze, a kamarazenének is ki kell nevelni a táborát. Németországban, Olaszországban minden kisvárosnak van kamarazene társasága, a polgárság támogatja, büszkék rá, adnak rá pénzt. Itthon ez nehezen indulna be valószínűleg, de talán, ha egyáltalán beindulna, máris érezné a település, mennyit számít. Elhangzott, hogy az embereknek megnőtt a megtakarítása annak ellenére, hogy a költségek is jelentősen emelkedtek, biztos lehetne a csalá-

dok egy részének többet áldozni a kultúrára, hiszen ezzel a saját családjukat és a közösséget is építik. De persze lehet, hogy még nem tart itt a magyar társadalom. Viszont, ha nem tart itt, keressük meg az ehhez vezető utakat, tegyük érdekeltté a polgárokat a kultúra fenntartásában.

Fotó: Cseke Csilla

Felmerült több helyen, hogy a zenészek alkalmazási formáit is felül lehetne vizsgálni, így nem is szerencsés a számukra erre építeni a finanszírozási rendszert.

– Én úgy tekintem magam, hogy mint a Concerto Budapest vezetője arra kaptam megbízást a magyar államtól, hogy az általa adott forrásokból minél értékesebb kultúrát teremtsek. Ez az egy elv vezérli az én munkámat. A létrehozott értékek minősége nem a munkavállalók számától függ. Ebben a műfajban, ahol naponta, sőt sokszor koncert közben is változik a felállás, a mérete a csapatnak, ezeknek az elszámolása bonyolult, és igazából nem is létezik teljesen igazságos rendszer. Annyi azért kialakult, hogy a legkiemelkedőbb zenészek biztosan többet játszanak, mint a többiek. Londonban a legjobb klarinétos mindegyik nagy zenekarban játszik, mert a legjobbakat hívják mindenhova. Ezért is hatalmas hiba a röghöz kötés, az a hozzáállás, hogy „őt egy munkajogi szerződéssel rögzítem, hogy ő csakis az én zenészem." A zenész szabad madár. Ezt vegyük tudomásul. Én azért tudtam a Concertot annak idején jó pályára állítani, mert senkinek nem akartam elrabolni a teljes életét, mindenki játszhatott különböző kamaraegyüttesekben. Hozzánk így csapódtak jó zenészek. A muzsikusok teljes kisajátítása óriási hiba. Azt el tudom képzelni, hogy a prosperitást javíthatná, ha különböző foglalkoztatási formák lehetnének egy cégnél. Én a pályám nagyobbik részét úgy éltem le – több mint 25 évig utaztam a világban a Keller Quartettel, nulla forint állami támogatás mellett – hogy ha jól játszunk, akkor holnap is meg fognak hívni egy nagy koncertre, ha rosszul, akkor meg nem. A másnapért minden egyes nap meg kellett harcoljunk. Véletlenül sem azt akarom ezzel mondani, hogy jó, ha egy zenész kiszolgáltatott, sokkal inkább azt, hogy a saját szerencséjének maga a zenész a kovácsa. Nálunk 2019-ig nem volt foglalkoztatás, mégsem kellett senkinek sem félni. Aki jól játszik, azt nincs az a vezető, aki elküldi. Egyébként szükségesnek is érzem, hogy a jó zenészek több együttesben is játszhassanak, akár még taníthassanak is mellette, hiszen így tudják megkeresni azt a pénzt, amit nyugaton simán megkapnának. Ezzel tudjuk itthon tartani a tehetségeinket. Úgy kellene hozzájuk viszonyulni, mint a legjobb sportolóinkhoz, ott azonban nem kell magyarázni, hogy miért kell őket megfizetni. A pénz elsősorban a megbecsülést jelenti. Egy zenésznek nincs se szombatja, se vasárnapja, se estéje, kiskora óta a legtöbb szabadidejében gyakorol, a társadalomnak ezt az áldozatot kell megbecsülnie. ■

„Egy percig nem volt veszélyben a zenekar működése”

Olyan törvényre vagy támogatási megoldásra várunk, ami több ajtót kinyit, legalábbis ami a finanszírozást illeti – vallják a Danubia Zenekarnál, ahol az is elhangzott: ezen a téren a német típusú gondolkodástól az angolszász felé való elindulást tartják jó iránynak.

Kiss Eszter Veronika

Közös interjú Ács Péter ügyvezetővel és Hámori Máté művészeti vezetővel

Az őszi helyzet kicsit átrendezte a zenekarok közötti viszonyokat, élesebbé vált a vita a finanszírozási kérdésekben is.

Ács Péter:
Itt azért a túlélésről van szó. Mint munkáltatók, az itt lévők sorsáért felelünk, ezért történt, hogy ősszel bevállaltuk azt a kemény kijelentést, hogy igenis az egy létező opció, hogy ha nem lesz állami támogatás, akkor januártól akár fizetés nélkül maradnak a zenészek. Ez nem csak nálunk volt így: telefonbeszélgetésekből jól tudjuk, hogy máshol is felmerült, csak a többi zenekari igazgató nem merte ezt ilyen nyíltan kimondani. Év végére végül minden zenekart rendezett az állam, és egyetlen zenekarnál sem láttuk, hogy el kellett volna küldeniük zenészeket. Ehhez persze valakinek el kellett indítani ezt a folyamatot, megkongatni a vészharangot és ki kellett mondania ezt a bizonyos mondatot.

Nagyon nagy átalakulás alatt van a gazdasági élet.

Á. P.:
És a törvény…

És ezzel kapcsolatban a zenekari finanszírozás. Az átmeneti pénzbőség alatt egy kicsit szőnyeg alá lettek söpörve azok a problémák, amik most már hosszú ideje megoldatlanok, nevezetesen, hogy nincs egy világos stratégia arra nézve, hogy mit akar kezdeni a kormány a klasszikus zenével, és hogyan képzeli hosszú távon ennek a finanszírozását…

Á. P.:
Volt ilyen, az előadóművészeti törvény. Az tény és való, hogy nem lett a változásokhoz igazítva. Én nem kaptam semmilyen felhívást a Zenekari Szövetségtől, hogy mindegyik zenekar írja össze, ő mit gondol, mit tart fontosnak a készülő új törvényhez.

A magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2021 és 2022 folyamán az Előadó-művészeti törvény várható változtatására számítva több közgyűlésen és online módon is kikérte a tagszervezetek véleményét a megfelelő finanszírozási rendszer kialakítása érdekében. Sőt, az elnökség több zenekari igazgatóval és/vagy művészeti vezetővel is online konzultációt folytatott, így többek között az Óbudai Danubia Zenekar részéről Hámori Mátéval is. Minden zenekarvezető megküldte javaslatát, így többek között a Danubia Zenekar is. A beérkezett javaslatok alapján kialakult konszenzusos munkaanyagot minden zenekarvezető megkapta és felkerült a Szövetség honlapjára is.
2022. szeptember 19-re a Teátrumi Társaság Előadó-művészeti ágazati egyeztetésre hívta össze az érdekelteket, amelyen a zenekari igazgatók, így például a Danubia Zenekar vezetői is jelen voltak. A találkozón nem csupán munkacsoportok alakultak meg javaslattételi feladatokkal, de Pataki András helyettes államtitkár kifejezetten kérte az ágazatot érintő javaslatok megküldését. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége több munkacsoportba is delegált tagokat. Az Előadó-művészeti törvény átalakításával megbízott munkacsoportnak tagja Szövetségünk elnöke is, aki értelemszerűen a korábban kialakított konszenzusos álláspont ismeretében tudja javaslatait megtenni. *(A szerk.)*

Nyilván lehetett volna az előadóművészeti szervezeteknek javaslatot tenni, biztos volt, aki küldött javaslatot, van, aki még küldeni fog, volt, aki nem tudta, hogy lehet küldeni. Tehát volt egy ilyen lehetőségünk, amivel nem éltünk, és ismét az az érzésem, nem először, hogy mi, zenekarok nem is próbáltunk összerakni egy közös elképzelést iránymutatásul a kormánynak. Persze, azt is lehet, hogy kimondjuk: bocsánat, nincs közös elképzelés, és mindenki megy majd külön utakon. Meglátjuk, hogy mit hoz ki ebből a törvényalkotó, de a felvetéssel teljesen igazad van, a 2009-es előadóművészeti törvény már 2013-ban, amikor a TAO elindult, elavulttá vált.

A stratégiának és a törvénynek nyilván nemcsak a finanszírozási kérdésekre kell választ adnia, hanem a

ÁCS PÉTER

zenei élet összefüggéseit is kezelnie kell, nem lehet róla leválasztani sem az oktatást, sem a kamarazenei életet. Elhangzott az is, hogy a középosztály tartsa el a műfajt, de tudjuk, hogy Magyarországon nincs a mecenatúrának hagyománya, és a fizetőképes réteg nem a klasszikus zenére költi a pénzét.

Hámori Máté:
Kicsit úgy érzem, hogy két dolgot összemosunk. Az egyik, hogy hogyan épül fel valójában a valóság, a másik, hogy hogyan tudjuk ezt szabályozni. A valóság úgy néz ki, hogy az oktatásra épül nagyon sok minden – a szakoktatásra és az általános ének-zene oktatásra is –, és ezekre épül az is, hogy ezt a kulturális szeletet el tudja-e tartani a társadalom jegyekkel vagy egyéb módon. Ez tény, de olyan törvényt alkotni, amiben a mindenség benne van, olyan vállalkozás, ami inkább a művészet és nem a jogalkotás terepe, ilyesmire tett kísérletet Dante is az *Isteni színjáték*kal. Ezért ez rossz közelítés. Ha egyszerre és együtt próbáljuk meg szabályozni a történet minden szereplőjét az oktatástól kezdve az előadóművészetig, akkor valahol valamelyik szelet súlyosan sérülni fog. Ezek egyébként jórészt önszabályozó folyamatok. Az elmúlt évek pénzbősége azt eredményezte, hogy a zenekarok között egy nagyfokú verseny alakult ki, és ebbe a versenybe a zenekarok minőségi elemeket tudtak beemelni, közönséget tudtak bővíteni. A klasszikus zenére járó közönség száma biztosan nőtt az elmúlt húsz évet tekintve, ami azt jelenti, hogy ennek a versenynek megvolt a társadalmi eredménye. Ez a verseny a működési struktúrákban is megjelent. Tudomásul kell venni, hogy az állam nem fogja kizárólagos fenntartóként örökkön örökké eltartani ezt a nagyon sok szereplős zenei életet. Több lehetséges út van. Az állam választhatja azt, hogy csak néhányat fog eltartani, vagy választhatja azt is, hogy mindenkit korlátozottan támogat, és a kieső részt részben saját bevételből vagy mecenatúrából kell megoldania mindenkinek. Ebben az esetben a verseny lényegét pontosan az adja, hogy a szereplők különbözőképpen látják a világot és a közönséget, azokat a lábakat, amiken ők meg tudnak állni. Szeretünk központosított válaszokat várni és adni, de ez eddig sem működött és most sem működik, különösen nem a kultúra területén.

»Mi egy olyan törvényre vagy támogatási megoldásra várunk, ami több ajtót kinyit, legalábbis ami a finanszírozást illeti. Több mecenatúrát és céges támogatást tesz lehetővé, és ezt adókönnyítéssel teszi vonzóvá.«

Magyarországon rengeteg nyereséges cég van, és mi itt a Danubiánál azt gondoljuk, hogy lehet és érdemes a cégeket érdekeltté tenni a kultúrában és a kultúrához kapcsolódó missziókban, talán mi ezen a téren a többi zenekarhoz képest picit előrébb is járunk, megtaláljuk azokat a kapcsolatokat, amik működőképesek lehetnek. Ettől a törvénytől a legkevésbé azt várjuk, hogy az állam felülről megmondja, hogy hány zenekar lehet, ez eddig sem így működött. Mi azt várjuk, hogy nyisson ajtókat, és aki ügyes, tehetséges, szorgalmas és megtalálja ezeket a szponzorációs lehetőségeket, annak fel tudjon kínálni cserébe egy olyan jelentős adóalap csökkentő kedvezményt, amivel a cégeknek is megéri a klasszikus zenét támogatni.

Á. P.:
A kulturális TAO-t megszüntették, de a sport TAO és a filmes TAO továbbra is működik. Legyünk őszinték, itt minden látványsport: egy koncert is, egy filmes forgatás is. Nem a jegybevétel utáni TAO-rendszer visszaállítását szeretnénk, nem is ez lenne hosszú távon a járható út, mert ezeket a statisztikákat nagyon jól lehetett plasztikázni, és ki is jöttek a különbségek: ki állami, ki önkormányzati fenntartású és ki a szabadpiacon lévő szervezet. Most egy cég inkább a helyi kézilabdacsapatot támogatja, mert azt adóból odateszi, nem kerül neki semmibe. Miért is lenne érdekelt abban, hogy a nyereségéből adjon mondjuk milliókat egy zenekarnak?

A TAO kivezetésével jött kompenzációként a nagyobb támogatás, ami most hirtelen félbeszakadt.

A teljes keretbe a színházak világát is beleértjük, de valóban, kezdetben a teljes keret 46–47 milliárdos volt, ami most valahol 18 milliárd körül van talán – nem is tudjuk pontosan, hiszen csak most jön a költségvetés átalakítása –, de tény, hogy jelentősen csökkent.

Ezzel együtt a fizetőképes kereslet is csökkent. Felmerült egy kritériumrendszer is, amely alapján lehetne a

HÁMORI MÁTÉ

zenekarok támogatását súlyozni, de a legtöbb zenekar éppen azt hangoztatja, hogy a minőség a lényeg, azt pedig nem lehet mérni, míg a papír bármilyen statisztikát elbír.

H. M.:
Azt mondja Petőfi: „Az idő igaz, S eldönti, ami nem az". Ez úgy csapódik le a mi szakmánkban, hogy ha valaki jól csinál valamit, akkor egy idő után lesz közönsége. A TAO nagyon jó ponton fogta meg a rendszert azzal, hogy a jegybevételhez kötötte, mert a jegybevétel az egyik mérőformája annak, hogy lássuk, az emberek hajlandóak-e áldozni arra, amit csinálsz. Ha az emberek hajlandóak áldozni rá, az azt jelenti, hogy van rá valós kereslet, tehát valós társadalmi igényt elégít ki. Erre persze mondhatjuk, hogy a magaskultúra mindig kevesebb embert szólít meg, de ez nem ment meg minket attól, hogy a német típusú gondolkodás irányából az angolszász irányába elinduljunk. Persze, nem teljesen olyan a rendszer, hiszen nem lehet Magyarországon elvárni, hogy 100 százalékban a közönség tartson el egy zenekart, ezért ez az arány valahol a kettő között fog megállni. Az angolszász minta a teljes társadalom zenei, zenekari megszólításán alapszik. A Los Angeles-i zenekar például gyönyörűen játssza Mahler *9. szimfónia*ját, de mégis az ideje egy részében például Shakirával van a színpadon, mert nincsenek abban a helyzetben, hogy egy jelentős közönségrétegről lemondjanak. Tudnunk kell róla, hogy ez is egy létező és működő gazdasági-művészeti modell.

Á. P.:
Dániában is így van már, ehhez nem kell átmenni az óceán túloldalára.

H. M.:
Nyilván nem a Nemzeti Filharmonikusok dolga, hogy Caramellel koncertezzenek, de azt gondolom, hogy minden zenekarnak meg kell találnia annak a módját, hogy szélesítse a közönségét. Például van, akit mi *A zenegyűlölő*vel hozunk be koncertre, és aztán jegyet vált a Zeneakadémiára. Ezen persze dolgozni kell, és igazából ezen is dolgozunk leginkább. Nem azokra hajtunk, akik már úgy születtek, hogy zeneakadémiai bérlet volt a zsebükben, mert az néhány ezer ember. Mi azokat célozzuk meg, akiket még senki nem szólított meg. Ez egy nagyon potens piaci rés, még akkor is, ha sokat vagyunk jelen egyébként szegény településeken is, ahol nincs vásárlóerő. Ugyanakkor ez egy roppant széles bázis – ezt a mozis koncertjeink kapcsán mondom, ahol a koncertfilmjeinket leadjuk nagyon alacsony jegyárért –, ahol komplett régiók maradnak ki a klasszikus zenéből és abból a szórakoztatási formából, amit mi képviselünk, ami a legnagyobb zenei tudáson alapszik.

»Néha az az érzésem, hogy még mindig csak Budapestről beszélünk, holott itt 9 millió magyar van, és akkor még hol vannak a környező országok. Nagyon nagy a piac, csak nem jól mozdulunk rá. Mi ezen a téren próbálunk egy kicsit másképp előre menni, és pont ezért nem merül fel bennünk, hogy nekünk bármennyiben is segítene, ha kevesebb zenekar lenne.«

Ezt a fajta versenyt pont az váltja ki, és ez lesz a műfajunk tovább élésének záloga, hogy kénytelenek vagyunk elmenni a kis falvakba, és kénytelenek vagyunk olyanokhoz is szólni, akikhez hagyományosan – ha csak egy zenekar lenne Budapesten – nem kellene. Hiszen egy zenekar tökéletesen lefedi a műfaj iránt ab ovo vonzódó, nagyon szűk réteget. Ha viszont csak nekik játszanánk Beethovent, akkor eltűnne a műfaj.

Visszatérő téma, hogy túl sok a zenekar, de igazából mindegyik más profilú, és saját közönséggel rendelkezik.

H. M.:
Aki megtalálta a saját profilját, az annyira nem aggódik. A vidékieknél teljesen más a helyzet, ők nagyon nagy területet fednek le, őket kivonni a rendszerből lehetetlen, és ahogy látom, nem is ez a cél. Itt a budapesti zenekarok között van olyan verseny, ahol többen ugyanarra a közönségre számítanak. Ott el kell döntenie a fenntartónak, hogy mi a szándéka azzal a tetemes mennyiségű közpénzzel, amit ezekbe a zenekarokba önt. Valóban két-háromezer embernek akarunk sok pénzért sok zenekart fenntartani, vagy esetleg másképp is el tudjuk költeni ezt a pénzt? De ezt nem az én feladatom eldönteni. Ezek kiváló zenekarok, csak szerintem rosszul választották meg a célközönségüket. Ez olyan, mint amikor van egy atomágyúd, és egy kocsmai verekedésre irányítod. Lehet, csak éppen nem okos és nem arányos

gondolat. Ma még lehet csak az elit közönségnek játszani, és nem foglalkozni azzal, hogyan bővítsük a műfaj közönségét. Ez jó hír nekünk, hiszen amit mi csinálunk, hogy iskolákba és vidékre járunk, azt a budapesti konkurenseink többsége nem csinálja. De ez már legyen a fenntartó problémája, hogy akar-e ennyi pénzt erre költeni. Ahogy én tudom, sokkal kevesebbet akar, mégpedig úgy, hogy ne sérüljön a szcéna. Hogy ezt hogyan tudja megoldani, abban a mi zenekarunk, de úgy gondolom, a többi is, és a Zenekari Szövetség is, készséggel áll párbeszédre készen a rendelkezésükre. Reméljük, hogy ez a párbeszéd meg is fog történni. Nagyon mást azért ne várjunk, mint hogy a pénz kevesebb lesz, és el fogja várni a fenntartó, azaz az adófizető polgár, hogy azt a lehető legtakarékosabban és a lehető legészszerűbben osszuk be. Mi ezen az úton indultunk el.

Milyen konkrét intézkedéseket kellet meghozni, amikor ősszel az új helyzet előállt, és miken kellett változtatni, hogy ez az évad zökkenőmentesen végig mehessen?

Á. P.:
A technikai szolgáltatók területén kezdtük a megszorítást. A különböző koncertek közvetítése nagyon drága, ezeket az évad végéig lemondtuk. Voltak bérletes ismétlő hangversenyek, amiket töröltünk, itt a koncertköltségeken túl nyilván marketingköltséget tudtunk spórolni. Zenészeket nem bocsátottunk el, egyet sem, de irodai létszámban nagyon radikálisan csökkentettünk, többeket el kellett küldenünk.

H. M.:
Volt egy kis rémhírkeltés Danubia ügyben, aminek az alapja az a terv volt, hogy fizetés nélkülire küldjük a zenészeket januártól, ha nem lett volna keret az alapbérükre sem. Sok volt ebben a félreértés. Természetesen kifizettük volna a munkájukat, csak nem a járulékos rendszerben, mert az drágább, de most erre sem volt szükség. Egy percig nem volt veszélyben a zenekar működése, hiszen minimális állami támogatással és a saját bevételeinkkel mindenképp számoltunk. Csupán néhány koncertet mondtunk le. Igazából a működési struktúránk a kérdés, és a mai napig kérdés, hogyan ildomos és hogyan érdemes ezt csinálni. A Szövetség is, de mindenki más is abba az irányba motiválta a zenekarokat az elmúlt években, hogy állásba vegyük a zenészeket.

Á. P.:
Mi nem hatvan zenész állásának a megszüntetését szeretnénk, de át kell gondolni a rendszert. Lehet, hogy csak egy törzsgárda kell állásba, és akik körülötte vannak, valamilyen évadszerződéssel vagy másképp lesznek foglalkoztatva. Annak viszont, hogy legyen harmadik és negyedik első trombitásunk félállásban, negyedállásban, mindegyik legyen kétórás munkára bejelentve, csak hogy minél több munkavállalónk legyen egy esetleges kritériumrendszer szerint, és ez alapján kapjunk nagyobb normatív támogatást, ez semmilyen szempontból nem a megfelelő irány.

H. M.:
Mindig azt hallgattuk, hogy a munkavállalói létszám meg fog látszódni az állami támogatásban, de ez soha nem történt meg. A mi normatív támogatásunkban a munkavállóink létszáma, a koncertjeink száma vagy bármilyen más statisztikai adatunk soha nem jelent meg. A normatív támogatásunk öt éve nem változott. Azóta minden téren sokkal nagyobb számokat hozunk, több koncertet, nagyobb jegybevételt. A mi támogatásunk sokkal kevesebb olyanoknál, akik ezt meg sem közelítik. Nehéz ezt hova tenni. Akkor mi történik az általunk beküldött adatokkal? Valószínűleg semmi. Azt észrevették, hogy sokba kerül, ezen változtatni szeretnének. Igazság szerint nincs ember, aki foglalkozott volna azzal, hogy ki mennyi koncertet vitt. Lehet persze egy olyan rendszert létrehozni, amelyikben számít ez a statisztika, de továbbra sem látom, hogy ki fogja ezt ellenőrizni, ki fogja auditálni, hogy valóban úgy van-e.

A papír mindent elbír. Elküldök egy triót az iskolába, és azt mondom, hogy az is egy koncert volt, vagy elviszem a teljes zenekart, és az is egy koncert.

H. M.:
Mi negyven fővel mentünk az iskolákba, táncosokkal, és tudjuk, volt olyan zenekar, amelyik két zenészt küldött hangszersimogatóra. Mind a kettő egy koncert volt, a miénk belekerült egymillió forintba, a másik meg negyvenezerbe.

Maga a minőség úgymond mérhetetlen. Bár a szakma magát azért be tudja tájolni.

H. M.:
Persze, de ez meg azért veszélyes, mert egyrészt mindenki fölélövi magát a valóságnak, ez teljesen természetes, másrészt egyes zenekarvezetők mindenhol ezzel vagdalkoznak olyan politikai döntéshozók előtt, akik viszont nem tudják megítélni a szakmai minőséget. Ez olyan, mintha egy vak embernek magyaráznám, hogy az én bal szemem lila, a jobb meg piros – ő ezt látás híján nem tudja megítélni, de ha kellően sokat mondom, lehet, hogy ki is nevez engem a világ első lila-piros szemű emberének. Nem gondolom, hogy jó irány. A közönség a minőséget pontosan érzi. A közönség a lábával szavaz és a pénzével. Meg kell nézni a Fesztiválzenekar koncertjeit. Egy koncertet háromszor adnak el telt házzal, háromszoros jegyáron. Nálunk is telt házak vannak, és rengeteg zenekart tudnék még mondani, ahol telt házak vannak – és olyat is, ahol nincs. De ezt méricskélni szintén nem jó irány. Inkább arra adjunk módot, hogy az egyéni tehetség és teljesítmény a zenekaroknál na-

gyobb mértékben meg tudjon nyilvánulni a pénzszerzésben is, és működjön a szabad verseny, aztán majd a közönség eldönti, hogy ki a jobb, és majd a cég, amelyik szponzorál, eldönti, hogy kit választ. Bízzuk ezt rájuk. Az államnak is egyszerűbb, ha nem neki kell ezt a döntést meghoznia vakon, hiszen az államnak nem feladata, hogy ehhez értsen, és nem is képes rá. Itt egyedül az eredmény dönthet, azt pedig nem lehet másképp mérni, mint hogy társadalmilag mennyire fontos az embereknek az adott zenekar. Mi legalábbis ebbe az irányba teszünk erőfeszítéseket.

Többen mondják, hogy nagyon tart a magyar zenei élet azoktól a szavaktól, hogy marketing, piac, termék, brand. A Danubia ebben is előbbre tart?

Á. P.:
Ha az ember leszáll Bécsben a reptéren, az első dolog, amit meglát, a Bécsi Filharmonikusok plakátja. Bécsnek ez a zenekar az egyik legfontosabb turisztikai terméke és az volt már egy évtizeddel ezelőtt is.

H. M.:
Tudják ezt a művészeti élet szereplői is, csak nagyon lassan vállalják fel. A pénzbőség nagyon sok szempontból nem tett jót ennek a folyamatnak. A szereplők azt gondolták, hogy ez jár, mint egy kiapadhatatlan aranyfolyó, és ők majd ebből csinálnak művészetet.

Á. P.:
A közönségszervezésben – és ez a PR-marketinget is érinti – nagyon kevés a szakember, képzése sincs igazán. Nemcsak a technikai, számviteli részéről beszélünk, ez az egész sokkal komplexebb annál, mint egy Interticket-rendszerben pötyögni a gépen. A Szövetségben is néha felmerült, hogy kellene ilyen képzést szervezni, például kulturális menedzser szakot indítani, hiszen néhány szakember megy körbe az intézmények között, se a képzése, se a támogatása nincs meg, míg az úgynevezett hiányszakmákból, mint például a kőműves vagy villanyszerelő, számos államilag támogatott képzés létezik. Erről nagyon sokszor beszéltünk, de semmi nem történt, mert mindenki csak a zenészekre fókuszál.

»Pedig egy koncert nem csak a zenészekből áll, háttér nélkül nem működik. Régen voltak ilyen képzések, az ELTE-n és a Zeneakadémián is, ezek megszűntek, pedig komoly igény lenne rá, és emellé kellene egy ösztöndíjrendszer is, hogy az ott tanulók jöhessenek a zenekarokhoz szakmai gyakorlatra.«

Egyszerűen csak át kellene venni más szektorokból a működő példákat. Ezek valódi segítséget jelentenének, és biztos vagyok benne, hogy lenne látszata. Jobban látszódnának a zenekarok, több emberhez jutnának el. Itt nagyjából ötven emberre lenne szükség, tehát nem nagy létszámról beszélünk.

Az látszik, hogy zenére van igény. Sokan maguk sem tudják, hol keressék, és ezért kevésbé igényes, de klasszikus hangzású sztárelőadóknál kötnek ki, mivel ők jól láthatóak a hirdetésekben, a médiában. Ebben segíthetne egy jobb kommunikáció?

Á. P.:
Élő példa: Michael Bublé. Ott voltam a koncertjén és nagyon jól szórakoztam. A koncerten általam is ismert magyar muzsikusok voltak a zenekarban, akik aznap eljöttek egy próbára belelesni a kottába, majd este a koncertre játszani, és mondjuk úgy, hogy nem ők voltak az élő előadás részei. Százezer forintos jegyek voltak, a legdrágább százötven, a legolcsóbb talán harmincezerbe került, és tizennégyezres stadiont töltött meg a közönség. Mindezért a pénzért egy félplayback produkciót kaptunk. Miért ne lehetne ott egy nevesített magyar zenekar, amelyik meg is tanulja és élőben játssza a kíséretet, és Közép-Kelet Euróban végigkíséri az összes turnéállomást, egyben viszi a magyar zene hírét is? Ha lenne négy-öt jó kommunikációs és PR szakember, ezt is meg lehetne valósítani, és mennyire nagy segítség lenne.

Beszéljünk az ifjúsági koncertekről is.

Á. P.:
Három iskolai programmal jelentkeztünk a Lázár Ervin Programba, el is nyertük, és miután megnyitották a jelentkezést, rögtön látszik is, hogy ezres nagyságrendben jelentkeztek az iskolák. Erre most kiderült, hogy a program mégsem indul el a valóságban. Papíron van, de a finanszírozást még nem tették mögé, ezért minden csúszik. Sajnos ez egy fájó pont. Mi szerettünk volna ezzel koncertezni, be is kalkuláltuk a 30–40 ifjúsági koncertet tavaszra, de ez majd áttolódik őszre. Tervezhetjük újra. Ehhez mind kellene közönségszervező, kommunikációs szakember. A szakemberhiány ilyenkor sokkal jobban érződik, mint amikor mindenki a kis bérletes hangversenyeivel számol. Ha pedig a fiataloknál tartunk, az én nagy félelmem az alfa korosztály, amely nagyon másképp működik, mint mi vagy a mai fiatalok. Most még csak 12-13 évesek, de 6-8 év múlva a fogyasztóink lesznek. Náluk az a furcsa, ha valami nem a virtuális térben történik. Ott meg tudják teremteni a világuk minden árnyalatát, amit mi még a kultúrában keresünk. Attól tartok, mire kiderül, hogy mi az egész értékrendünkkel, kulturális hagyományainkkal mennyire érdektelenek leszünk a számukra, már le is késtünk mindenről. ■

„Magyarországon még soha semmilyen forrás nem volt az államin kívül”

„Mi már évek óta nem tudunk fölvenni a Zeneakadémiáról frissen végzett muzsikusokat, mert nem elég jók, ami persze nem az ő hibájuk, hanem a rendszeré.”

Interjú Hollerung Gáborral, a Budafoki Dohnányi Zenekar zeneigazgatójával

Kiss Eszter Veronika

Szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy most már több generáció számára kimaradt a klasszikus zene élvezete és megismerése, illetve a mostani fiatal generáció kultúrához való viszonya gyökeresen eltér a korábbi generációk ezen mechanizmusaitól. Nem akarjuk elhinni, hogy ennek nagy ára lesz – fogalmazott lapunknak Hollerung Gábor, aki a mecenatúra okán beszélt a TAO esetében is megjelent hiénákról, valamint arról is, hogy a külföldi cégek nem érdekeltek abban, hogy akár adójóváírásként pénz maradjon az országban.

A BDZ-nek hogy sikerült az ősszel hirtelen jött nehézségeket átvészelni, és milyen irányba próbáltak meg elindulni, hogy a kieső állami bevételeket valahogy áthidalják?

Nehéz volt ez a tavalyi esztendő, és csak hittel, reménnyel lehetett végigcsinálni. Egyáltalán nem lehettünk biztosak abban, hogy végül jön egy gyors segítség, különösen azért, mert minden információ ennek ellenkezőjéről szólt. A mi anyagi mozgásterünket az segítette, hogy relatív magasak a bevételeink. Ebben a picit álszent és a valóságot nem mindig számba vevő világban a művészeti életben sokan úgy tekintenek a nagy közönséget vonzó produkciókra, mint ha az a szakmánk, vagy a művészet elárulása lenne. Szembe kell nézni azzal a ténnyel, hogy most már több generáció számára kimaradt a klasszikus zene élvezete és megismerése, illetve a mostani fiatal generáció kultúrához való viszonya gyökeresen eltér a korábbi generációk ezen mechanizmusaitól. Nem akarjuk elhinni, hogy ennek nagy ára lesz. Ezért van szükség olyan hangversenyrendezői mentalitásra, amely számításba veszi a létező közízlést, ugyanakkor értéket közvetít. Ebből a szempontból a Budafoki Dohnányi Zenekar egy kiátkozott együttes a magyar kulturális élet bizonyos szegmensei szemében, ugyanakkor ezekkel a nagy produkciókkal olyan közönségréteget tudunk megszólítani, amely egy hagyományos komolyzenei hangversenyre nem jönne el. E koncertek anyagának 70-80 százaléka a klasszikus zene, csak kicsit másképp tálaljuk, más a dramaturgiája. A reguláris hangversenyeink mellett ezek az előadások biztosítottak annyi többletbevételt, hogy az év első pár hónapjában támogatás híján is kitartottunk volna. Végül az év utolsó napjaiban minden magyar zenekar megkapta a „Vashegyi-keret” – ahogy a köznyelv nevezi – közel 80%-át, ami egyébként eltérő mértékben volt életmentő a különböző zenekaroknál. A mi esetünkben ez nagy segítség volt, és így legalább fél évig biztosított a működésünk. Úgyhogy így tudtuk ezt az időszakot túlélni.

Az világossá vált, hogy a korábbi évek támogatási összegei csökkenni fognak, és a zenekarok rákényszerülnek majd, hogy legalább valamennyire kilépjenek a piacra, saját bevételeiket, eladhatóságukat növelve. Menynyire látszanak ennek a jelei?

Mindez a szóbeszédben már jelen van, a jelei még nem látszódnak olyan nagyon, és annyira nem is egyszerű ez a dolog. A piacra kilépést érthetjük a bevétel növeléseként is. Nyilvánvaló, hogy egy zeneakadémiai koncerten nem kérhetünk el egy jegyért 60-80 ezer forintot, hogy egyáltalán jövedelmezővé váljon. A bevétel növelése megoldható úgy is, hogy a zenekar beül a híres pop/rock/jazz-előadó mögé, így lesz közönség és majd dől a pénz. Ez azonban nem így működik. Itt műsorpolitikáról, repertoár korrekcióról van szó, és azt a tényt sem lehet el-

hallgatni, hogy a jazz világa, vagy a populáris zene bizonyos ritmusai, gesztusai például a klasszikus zenészek döntő többsége számára ismeretlenek és nehezek. Mi nem ezeket tanultuk, ez egy teljesen más zenei nyelv. Én magam tudom, mennyit szenvedtem, és milyen hosszú volt a tanulási folyamat azokban a műfajokban, amelyekben nem vagyok otthon és egyébként, ha rajtam múlna, nem feltétlenül csinálnám. Mindemellett egy szimfonikus zenekar elsődleges feladata nem a popzenei életben való részvétel. Csak szükség van rá néha. Mi azt az utat követjük, hogy a normál hangversenyeink mellett olyan produkciókat is létrehozunk, melyek közelednek a fiatalabb generációk igényeihez, ugyanakkor közelítik őket a komolyzenéhez, és egy jó részük aztán megjelenik a zeneakadémiai hangversenyeink látogatójaként is. Ilyen produkció pl. a filmzene koncertünk, vagy az Igazából karácsony, melyek akár stadionnyi embert is bevonzanak egy hangversenyre. Zárójelben jegyzem meg, hogy napjainkban sorra születnek ilyen produkciók, legtöbbször azonban sajnos nem egy zenekar saját termékeként, hanem valaki ebből akar keresni általunk. Ugyanakkor érdemes leszögezni, hogy egy stadiont nem lehet egyik napról a másikra megtölteni. Ez 10-12 év aprólékos közönségszervező és nevelő munkájának eredménye. Az biztos, hogy ha ebbe valaki belekezd, ki fog derülni a számára, hogy a korábban lenézett „kulturális szemét", amiből „könnyű pénzt csinálni", többségében zeneileg rendkívül igényes, ugyanakkor helyenként technikailag igen nehéz és bonyolult tud lenni, és rengeteg munkát és egy teljesen más zenei gondolkodást igényel.

»A fenntartók számára is világossá kell tenni, hogy bár minden együttesnek meg kell próbálnia a gazdaságosság jegyében a piaci viszonyokhoz igazodni, és adott esetben a művészetünk iránt kevéssé érdeklődő rétegekben, korosztályokban is megvetnie a lábát, de ez egy hosszú folyamat. Akkor is hosszú és nehéz, ha kívülről egyszerűnek látszik.«

Most leginkább az látszik, hogy nincs egység a zenekarok között a finanszírozási kérdések megoldási irányáról.

A finanszírozás jövőjét illetően legfontosabb feladatunkat nem vagyunk képesek teljesíteni, nevezetesen azt, hogy legyen egy közös álláspontunk. Minden politikának van logikája, de bármely politika könnyedén tud alkalmazkodni egy világos állásponthoz, amely a szakma egységes véleményét tükrözi. De sajnos erre nem vagyunk képesek, már csak azért sem, mert nem is kommunikálunk egymással.

A magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 2021 és 2022 folyamán az Előadó-művészeti törvény várható változtatására számítva több közgyűlésen és online módon is kikérte a tagszervezetek véleményét a megfelelő finanszírozási rendszer kialakítása érdekében. Sőt, az elnökség több zenekari igazgatóval és/vagy művészeti vezetővel is online konzultációt folytatott. Minden zenekarvezető megküldte javaslatát, így többek között a Dohnányi Zenekar is. A beérkezett javaslatok alapján kialakult konszenzusos munkaanyagot minden zenekarvezető megkapta és felkerült a Szövetség honlapjára is.
2022. szeptember 19-re a Teátrumi Társaság Előadó-művészeti ágazati egyeztetésre hívta össze az érdekelteket, amelyen a zenekari igazgatók, így például a Dohnányi Zenekar vezetői is ott voltak. A találkozón nem csupán munkacsoportok alakultak meg javaslattételi feladatokkal, de Pataki András helyettes államtitkár kifejezetten kérte az ágazatot érintő javaslatok megküldését. A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége több munkacsoportba is delegált tagokat. Az Előadó-művészeti törvény átalakításával megbízott munkacsoportnak tagja Szövetségünk elnöke is, aki értelemszerűen a korábban kialakított konszenzusos álláspont ismeretében tudja javaslatait megtenni.
(A szerk.)

Én nagyon csodálkozom azon, hogy miközben ebben a nagyon nehéz időszakban tavaly a Magyar Teátrumi Társaság képes volt arra, hogy összehívja az előadó-művészeti élet képviselőit és párbeszédet folytasson a minisztérium képviselőivel, vajon mi, zeneművészek miért nem tudtuk ezt megtenni? Ezeken a találkozókon nyilvánvalóvá vált, hogy még az előadó-művészeti területen belül is milyen jelentős eltérések mutatkoznak pl. a foglalkoztatási sajátosságokat illetően. Éppen ezért lenne szükséges – főleg most, hogy küszöbön áll az előadó-művészeti törvény módosítása –, hogy ezek az eltérő szabályok is helyt kaphassanak a törvényben, és ezért lenne szükséges a zeneművészeti szakma egységes álláspontja a kérdésben. Kizárt dolognak tartom, hogy velünk nem állna szóba a minisztérium, amennyiben egy egységes álláspontot teszünk le az asztalra. Számomra teljesen nyilvánvaló, hogy ha azt mondják, hogy új idők jönnek, akkor legfőbb feladatunk, hogy feltérképezzük a valóságot. Jelenleg Magyarországon a zenekari szakmában, de facto teljes körű állami finanszírozás van. Ebből a szempontból teljesen mindegy, hogy melyik költségvetési sorról érkezik a pénz, hogy az egyik egy költségvetési szerv és a központi költségvetésből kapja a pénzét, a másik az egy állami részvénytársaságtól, a harmadik egy önkormányzattól, ami aztán ki van egészítve egy törvény általi központi költségvetési keretből vagy éppen egy veszélyhelyzeti kompenzációs keretből. Ebből a szempontból szerintem önmagunk ellenségei vagyunk, ha nem tudunk azért harcolni, hogy ez a fajta fenntartói különbözőség határozza meg a finanszírozást, hanem fordítva: egy világos, áttekinthető

finanszírozás határozza meg a fenntartói magatartást. A zenekari szakma önmaga jövőjének visszahúzó ereje, a rosszul értelmezett normatív finanszírozás erőltetésével. Egy szimfonikus zenekar számára az alapműködés a legnagyobb költség, azaz a bérek, a rezsi és a székházfenntartás költségei. Az alapfinanszírozás esetében nem a teljesítményi normatívákat kell alkalmazni, hanem az álláshelyek száma és fenntartási költségek alapján kialakított normatívákat. A teljesítményi normatívák, mint hogy hány országimázst építő, vagy külföldi hangversenyt ad egy zenekar, pedig az alapfinanszírozáson felül megjelenhetnének a pályázatokban, vagy a sokak által várt Németh Antal Programban. A terület finanszírozásának a valóságot és az adott helyzetet kellene szolgálnia. A zenész szakmának már rég ugyanazt kéne akarnia, mint a színházi szakmának, nevezetesen, ha most nem is tudunk így hirtelenjében fenntartói és egyéb mechanizmusokon változtatni, akkor a leginkább célravezető megoldás az úgynevezett háromoldalú szerződés az önkormányzat/fenntartó és az állam, illetve a zenekar között.

»Azt lehetne például javasolni, hogy szülessen egy hosszabb távú, 3 vagy 5 éves megállapodás, amely rögzíti a zenekarral szemben támasztott kötelességeket, az elvárásokat, akár regionális kulturális ellátás, akár más szempontból, ugyanakkor rögzíti a fenntartó kötelezettségvállalását, és természetesen azt is, hogy ehhez az államháztartás – mindegy melyik zsebe – milyen összeget rendel hozzá, amely az alapműködés feltételeit biztosítaná.«

Jelenleg az is nagy probléma, hogy semmilyen elvárás nem fogalmazódik meg adott esetben a kedvezményezett művészeti együttes felé, hogy mi a kötelessége, és hogy ezért mennyi pénzt fog kapni. A hosszú távra előrelátható támogatás nem csak biztonságot ad, hanem segíti a bevételek növelésével kapcsolatos tervek megvalósítását is. Jelenleg a legnagyobb költsége minden zenekarnak a bérköltség. A játékterünk csak az ezen felüli keretünk, ha pedig ez nagyon kicsit százaléka a költségvetésünknek, akkor abból a kicsi összegből nem tudunk nagy csodákat művelni. Véleményem szerint ki kéne lépnünk abból a fajta normatív gondolkodásból, amely a normatívákat akadályverseny-szerű feltételekhez köti, amelyek soha nem tudnak egységesek lenni sem egy vidéki vagy fővárosi, sem egy kelet- vagy nyugat-magyarországi zenekar, sem egy kis kamarazenekar vagy egy nagy szimfonikus zenekar esetében. Jó lenne ezeket nagyobb léptékű gondolkodással felváltani. A legfontosabb a munkavállalók biztonsága, hiszen a legnagyobb teher azokra a zenekarokra hárul, melyek sok munkavállalót foglalkoztatnak, és a legkisebb teher ott van, ahol kevesen vannak állásban vagy nincsenek állásban vagy nem úgy vannak foglalkoztatva, ahogy adott esetben ez normális lenne. Erről is beszélgetni kellene. Igenis lehetne olyan mechanizmusokat találni, amelyek segítenék azt, hogy elmozdulhassunk erről a holtpontról, egyaránt szolgálva a jövőt és a saját működésünket.

Hogy látja, a mecenatúra, amely eddig teljesen kimaradt a magyar finanszírozási rendszerből, mennyire vonzható be, akár adókedvezménnyel?

Szerencsére most is vannak „szent őrültek", akik sikeres vállalkozóként úgy érzik, hogy akár a saját élményük, akár az utánuk jövő generációk élményéért áldozniuk kell. A mecenatúrát illetően az a probléma, hogy Magyarországon még soha semmilyen forrás nem volt az államin kívül, amióta én létezem, és azért most már több rendszert átéltem, a kemény szocializmust, a lazuló-széteső szocializmus, a kezdődő kapitalizmust és a kapitalizmus különböző értelmezéseit.

»A mecenatúra esetén két kihívás látszik körvonalazódni: az egyik, hogy akárcsak a TAO esetében, megjelennek a hiénák is. Ha mondjuk életbe lépne egy adókedvezményes támogatási lehetőség, akkor biztos megjelennének a közvetítők, akik abból akarnak megélni, aminek adott esetben a kedvezményezett és a mecénás kapcsolatának kellene lennie.«

Ezt, félek, nem tudjuk szabályozni. A másik probléma, hogy a cégeknek nincs akkora nyeresége, hogy könnyedén támogassanak egy zenekart. A mecenatúra hosszú évtizedes tradíció eredményeként születik meg egy polgári kultúrában, és ebben a közegben egy vállalkozó számára természetes felelősségvállalás. Mi még nem tartunk itt. Ez a mentalitás minimum 15-20 év alatt ki tud alakulni, hogyha addig a rendszer viszonylag állandó és nem kap defektet, nincs folyton módosítva, és nem bátorítja az említett hiénákat. Szinte félve említem meg, hogy Magyarországon borzasztó sok a külföldi tulajdon, a külföldi érdek és ezek a külföldi érdekek nem hatódnak meg attól, hogy Magyarországon is szükség van a kultúra támogatására, akár adókedvez-

mény formájában. Ezt a TAO tapasztalatából mondom. A külföldi cégek nem érdekeltek abban, hogy Magyarországon maradjon pénz még akkor sem, hogyha ez nekik nem kerül semmibe. A mecenatúrát illetően tehát csodát nem érdemes várni. Valamennyien próbálkozunk, persze, nekünk is van egy alapítványunk, tisztességes mennyiségű támogatást szerzünk a különböző kvázi mecénásainktól, amelyek több tízezres, százezres, egy-két milliós nagyságrendű összegekből jönnek össze, de ezt, mint finanszírozási mechanizmust nem lehet értékelni. A vidék ebből a szempontból szerencsésebb helyzetben van, mert egy vidéki város sokkal inkább patrióta, mint Budapest, ahol ráadásul sokkal több a kulturális szereplő. Budapesten ezt meg is fogjuk szenvedni, mert sem a közönség, sem pedig a rendelkezésre álló forrás szempontjából nem lesz tartható a végtelenségig ez a mennyiségű előadás, és most direkt nem zenekarról beszélek, ennek már most látszanak a jelei. Most ugyan tapasztalható egy felfelé ívelő hullám, de ugyanakkor van egy nagyon fontos kultúrára éhes értelmiségi réteg, amelyik már most választásra kényszerül a kultúra és a betevő falat között, ennek a kimenetelét még nem látjuk.

Régóta téma, hogy az oktatás eredményei 10-15 évvel később mutatkoznak meg. Igaz ez az ének-zeneoktatásra és a közönségutánpótlás viszonyára is.

Ez egy tyúk-tojás viszony, messzire is vezet, de nyilvánvaló, hogy olyan mértékben romlott le a pedagógusképzés az elmúlt 30 évben, és olyan mértékben vesztette el ez a pálya a presztízsét, és olyan mértékben marginalizálódtak azok a tárgyak az iskolában, amelyek nem közvetlenül segítették a gyermekek későbbi érvényesülését, hogy lassan nincsenek olyan énektanárok, akik az iskolákban tanítsanak. A kodályi kérdés, miszerint *nem* az a fontos, ki az *operaház igazgatója, hanem* hogy ki az *énektanár* Kisvárdán, már teljesen értelmét vesztette. Semmi nem mutat abba az irányba, hogy a helyzet javulni fog. Fel kell tölteni a helyeket, a zenei pálya nem vonzó alternatíva, így a gyengét is fel kell venni, még esélyt sem látok arra, hogy megteremtődnek majd azok az emberek, tanárok, akik a jövő generációját fáklyával a kézben vezetik előre. Mi már évek óta nem tudunk fölvenni a Zeneakadémiáról frissen végzett muzsikusokat, mert nem elég jók, ami persze nem az ő hibájuk, hanem a rendszeré. ■

„Vidéki társulatként nyújtunk olyan teljesítményt, amire oda kell figyelni”

A Mozarteumban, a Grosser Saalban is koncerteztek a Szolnoki Szimfonikusok

Réfi Zsuzsanna

Újabb korszak kezdődik június végétől a Szolnoki Szimfonikus Zenekarnál, hiszen akkor jár le Ignácz Ervin és Patkós Imre négyéves megbízatása. Februárban már meg is hirdették a pályázatot, amelynek győztese öt esztendőn keresztül vezetheti majd az együttest. Azt a társulatot, amely jelentős fejlődésen ment keresztül az elmúlt évek alatt, s folytonosan arra törekedett, hogy hátrányaiból előnyt kovácsoljon. Az idei esztendőt például ausztriai turnéval kezdték, amelynek során a salzburgi Mozarteumban is felléptek, a fővárosban szintén többször szerepeltek, telt házak előtt. Akadnak tervek a következő időszakra is, hiszen fontosnak tartják, hogy elérjék a nagyzenekari létszámot és a vendégszereplések folytatódjanak, minél több kontinensen. A továbblépéshez azonban nem ártana a tervezhető támogatás, amelyből úgy érzik, vidékre mindig kevesebb jut… A két ügyvezető igazgatóval és a nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozó Ignácz Kristóffal a fenntarthatóságról, a koreai kapcsolatról, valamint a folytatásról is beszélgettünk.

Lesz negyedik ciklus?

Ignácz Ervin: A zenekarral elkezdett tevékenységet, Imre szakmai munkáját szeretnénk tovább vinni. Folytatni kívánjuk hát, némi fiatalítással, aminek úgy vélem, eljött az ideje. Persze ehhez el kell készíteni egy olyan pályázatot is, amely a legjobbnak bizonyul.

Patkós Imre: Hadd tegyem hozzá, hogy ciklusunk különleges vendégszereplés-sorozattal zárul. Januárban a bécsi Muth Hallban vendégszerepeltünk, február első napján telt házas koncertünk volt a Zeneakadémia Nagytermében. Február végén a Budapesti Operettszínházban mutattuk be a Romantikus érzelmek című produkciót, amellyel a hónap végén Salzburgban, a Mozarteumban is felléptünk. Március elején újra Eisenstadtban, az Eszterházy-kastély Haydn Termében koncertezünk, ezt követően pedig egy új helyszínen, a Gödöllői Királyi Kastélyban is bemutatkozunk.

Közben pedig szerepelnek Szolnokon is, vagy oly sok kulturális intézményhez hasonlóan Önök is bezárásokkal próbálnak spórolni?

I. E.: Bennünket is utolért az energiaválság: az eddigi bérleményünket már nem fűtötték fel, így a városközpontban lévő Agórába költözhettünk – egyelőre átmenetileg. Bár a szolnoki Szigligeti Színház már kinyitott a felújítást követően, a jelenlegi gazdasági megszorítások miatt azonban nem tart előadásokat.

P. I.: A budapesti és a külföldi koncertekkel előre menekülünk. Szolnokon nincs lehetőség többet játszani jelenleg havi egy-egy hangversenynél, ahhoz viszont, hogy sikerrel szerepeljünk a rangos helyszíneken, szükség van a próbákra, előadásokra. Ezért is jöttünk a Zeneakadémiára, az Operettszínházba, s nagy örömünkre ezeken a helyszíneken is sikerült jelentős közönséget megszólítanunk. Persze a fő feladtunk az, hogy a saját térségünket lássuk el zenével, a publikum ragaszkodik is hozzánk, sokan közülük követnek minket más helyszínekre is. Külön öröm és büszkeség számunkra, hogy a zeneakadémiai koncertünket meghallgatta Szolnok alpolgármestere a feleségével és tanúja lehetett a zenekar sikerének. A muzsikusok mindig örömmel látják, ha a produkciójukra a város vezetése is kíváncsi, és fontos számukra. Nem volt mindig így… mellettük még rendszeresen a közönség soraiban üdvözülhetjük a japán nagykövetet is.

Hogyan született ez a télvégi-tavaszi ausztriai turnésorozat?

Ignácz Kristóf: Hosszú előkészítő munka után kezdődött az együttműködés egy osztrák ügynökséggel, amelynek koreai származású a tulajdonosa. Egy keretszerződésen belül ők szervezik számunkra a hangversenyeket, az egyik fellépés pedig hozza magával a másikat. Már csak azért is, mert a művészi színvonalon túl nagyon jónak tartják a zenekar hozzáállását is. Az együttesünk igyekvő muzsikusokból áll, akik nagyon akarnak, s képesek rugalmasan alkalmazkodni az adott körülményekhez, tudják, hogy olyan intenzív átéléssel kell játszaniuk a pódiumon, mintha egy kamarazenekar tagjai lennének. Úgy közvetíteni a zeneszerzői üzenetet, hogy az megérintse a hallgatóságot. Meg kell teremteni az atmoszférát, különben nincs katarzis. A közösen átélt élmények miatt jönnek vissza koncertjeinkre időről időre. Lehetőségeinket szem előtt tartva lépünk tovább, arra törekedve, hogy minden egyes hangversennyel jobbá váljon az együttes, emelkedjen a színvonal. Persze a rangos helyszíneknek köszönhetően mindez növeli az együttes renoméját is. Tavaly Kelemen Barnabás beugrásával léptünk fel a Zeneakadémián, s ő is meglepődött, hogy a Covid után teljes teltház előtt játszhattunk, és ezt hangsúlyozta a koncert házigazdája, Bősze Ádám is. A „konzervvér", ami a vidéknek jutott az elmúlt időszakban megedzett és új lehetőségek keresésére ösztönzött bennünket.

I. E.: Azért, hogy a partnerek elégedettek legyenek velünk, sokat is teszünk, hiszen ennyi év után is, Imre vezetésével, állandóan azon dolgozunk, hogy figyeljük, hol vannak tovább fejleszthető területek, személyi és tárgyi feltételek. Rendszeresen rendezünk próbajátékokat, meghallgatásokat.

Négy évvel ezelőtti beszélgetésünkben – ami a Zenekar lapban is megjelent – sorolták a következő vezetői ciklusra vonatkozó terveiket, s említették, hogy külföldi turnékra indulnának, budapesti bérletet szeretnének. Gondolták volna akkor, hogy nemcsak ezeknek az elképzeléseknek a teljesüléséről számolhatnak be, hanem arról is, hogy a salzburgi Mozarteumban muzsikálnak?

I. E. : Az együttes történetében először szerepelt ezen a helyszínen, és ez mindannyiunknak megmelengeti a szívét. Örülök, hogy sikerült megvalósítani mindazt, amit terveztünk, ráadásul úgy, hogy közben két éven keresztül nehezítette az életünket a Covid. Eleinte nem látszott, hogy abban a helyzetben hogyan lesznek turnéink, hiszen a pandémia miatt a kínai kapcsolat sem működhetett tovább, hiába volt két sikeres turnénk. Rendszeresen jelentkeznek hozzánk kiváló muzsikusok, karmesterek. Talán az is igazolja, hogy jó úton járunk, hogy Körner Tamás is szívesen hozza hozzánk általa menedzselt művészeit.

Úgy hallottam, Szolnok is küzd az elvándorlással, hiába született egy összetartó jó társaság…

I. E.: Vidéki társulatként olyan teljesítményt nyújtottunk, amelyre oda kell figyelni, annak ellenére, hogy gyakran azt érezzük, nincs igazán elfogadva a tudásunk, azok az eredmények, amelyeket letettünk az asztalra. Az eddigi támogatási rendszer, amelyet sokan „Kánaánnak" tekintettek, sok esetben igazságtalan és aránytalan elosztású volt. A budapesti zenekarok 243%-kal több forrást kaptak, mint a vidék Magyarországa. Ezen aránytalanság következtében a szimfonikus munkaerőpiac is felborult. A TAO-t kiváltó 2022. évi többlettámogatás bizonytalan összege és a kifizetések csúszása miatt ezek a rossz irányba vezető trendek már nyilvánvalóvá és a nagy nyilvánosság számára is láthatóvá váltak. Azok, akik ezt a helyzetet előidézték, minden fórumon igyekeztek álságosan hangoztatni, hogy bizony-bizony, a vidék kultúráját fel kell

emelni. Míg egész Európában Magyarországon a legnagyobb a kultúra GDP-arányos finanszírozása, addig ezek a pénzek nem jól hasznosultak fenntarthatóság szempontjából. Azért is szomorú mindez, mert az az üzenete, hogyha valamit látni akar a vidéki közönség, akkor ahhoz Budapestre kell jönni… Ráadásul akad a Zenekari Szövetségben is, aki ezt a régi rendszert kívánja védeni… Nem érzünk lojalitást, összetartást, azt látjuk, hogy mindenki csak a saját büdzséjével foglalkozik. A kialakult bérfeszültség nálunk nagyon komoly következménnyel járt.

A zenekar egykori koncertmestere, aki 10 éven keresztül töltötte be ezt a pozíciót, az alacsony zenekari bérszínvonal miatt három gyermekes családjával sem tudott megfelelő hitelhez jutni. Ezért alhagyta a pályát és a versenyszférában talált állást.

»Én nagyon remélem azt, hogy azoktól, akik ezeket a körülményeket előidézték és asszisztáltak hozzá, most még csak véleményt sem kérnek az előadóművészeti törvény módosításával kapcsolatban. Konkrét példával is szeretném érzékeltetni, ez milyen nagyságrendeket jelent: a „TAO-kiváltó" előadó-művészeti többlettámogatási keretből a Szolnoki Szimfonikus Zenekar éves szinten 70 millió Ft-ot kapott, míg ugyanilyen minősítéssel rendelkező, több budapesti zenekar több száz milliót, egy zenekar ennek pont a tízszeresét.«

Pedig a kultúrával egyébként is kevésbé ellátott régiókban is élnek kultúrára vágyó emberek. Ez a helyzet az ő kultúrához való hozzáférésük lehetőségeit csökkentette aránytalanul. S ezért is támogatjuk azt a törekvést, hogy egy-egy zenekar a pályázati rendszeren keresztül valós művészeti és fenntartható (értékesíthető) produkciók, projektek megvalósításával tudjon plusz forráshoz jutni. Az arányos támogatás pedig nélkülözhetetlen a vidék megtartó erejének erősítéséhez.

I. E.: Azt tapasztaljuk, hogy két-három év elteltével, mire a fiatal muzsikus megszerzi nálunk a zenekari tapasztalatot, máris nekiáll egy olyan együttest keresni, amely jobban fizet. Fontos volna, hogy ezeket a zenészeket megtartsuk, hiszen szükség van rájuk a régió zenei életéhez. Nem is beszélve arról, hogy szeretném, ha az együttesünk státuszainak a száma elérné a 72-t!

P. I.: A korábbi időszakokban a főzeneigazgatónk, Izaki Maszahiro tavasszal mindig hozott egy művészeti koncepciót, s abból válogattuk össze az évad koncertjeinek műsorait. (Különleges zenei csemegéknek számító darabokat, vendégművészeket, társművészeti partnereket, stb.) Sok olyan összeállítás akadt, amelynek előadásához legalább nyolc próbára volt szükség, nagyobbak voltak a kiadások is. Ez ugyan rendkívül pozitív hatással volt a zenekar művészeti fejlődésére, de a külső hatások változtatásra sarkalltak minket. A fenntarthatóbb működés és a muzsikusok foglalkoztatása érdekében elsődlegesen olyan repertoárokat tűzünk műsorunkra, amelyeket mind külföldi partnereinknek, mind a környező településeknek jobban tudunk értékesíteni. Arra kértük Maestro-t, hogy a művészeti koncepció összeállításánál vegye figyelembe ezeket a körülményeket is.

Tavaly az együttesnél végzett munkájukért, az elkötelezett küldetéstudatért, a magyar kulturális értékek közvetítéséért mindketten átvehették a Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetést. Hogyan tovább, mik a következő elérendő célok? Mi kerül bele a pályázatba?

P. I.: Negyvenegy éve vagyok az együttes tagja, minden poszton voltam már, s bár nem könnyű a zenekari építkezés, mostanra büszkék lehetünk eredményeinkre. Vannak kezdeményezések, amelyeket szeretnénk folytatni. Ilyen például az úgynevezett anziksz koncertek sora, amelyekben a muzsikusaink látják el főszereplőként a szólista feladatokat nagyzenekari kísérettel. Illetve önszerveződő módon számos kamara formáció is alakult a zenekaron belül, amelyek előadásait a Fantázia bérletünkben tűzzük műsorra. Akad csak fúvósokra, csak vonósokra összeállított program, hogy meglegyen a foglalkoztatáshoz kellő rotáció is. Kiemelnénk az ütős együttesünk népszerű, műfajokon átívelő produkcióit. Felkérés pedig akad jócskán, szerencsére. Örülök, hogy nemcsak az idei esztendőre, hanem már a követezőre is vannak vendégszereplés-felkéréseink, sőt, tengerentúli turné is szóba került! A művészi tartalom, a lelkesedés és a fenntarthatóság koncepciónk sikerének kulcsa. Úgy vélem, a Szolnoki Szimfonikusok valóban egy új korszakba lépett, csak az kell, hogy meglegyen ehhez a kellő anyagi háttér is. Folytatjuk például a nyári mesterkurzus sorozatainkat is, nem is akármilyen művészekkel. Nagy vágyam volt, oboista lévén, hogy a két legjobbat elhozzam Szolnokra, Albrecht Mayer már járt nálunk. Bízom a folytatásban, mert ezekből a kurzusokból a zenekar minden tagja profitál.

I. E.: Folytatjuk a saját gyártású ifjúsági produkciók előadásait és az együttműködést a Filharmóniával. Beatzenei munkáinkat is szélesítjük. 2022 novemberében a Karthagóval rendeztünk nagy sikerű koncertet a Papp László Sportarénában. Pejtsik Péterrel együttműködve szeretnénk egy meglepetés produkciót is életre hívni. Az életszerűség fontossága, nemcsak a gazdálkodás, hanem a műsorösszeállítás tekintetében is elkerülhetetlen. Dolgozunk azon is, hogy a megfelelő privát mecenatúrát megteremtsük Szolnokon. Az összes tervezett program kapcsán azt valljuk, hogy a vidékfejlesztés nemcsak gazdasági kérdés, hanem társadalompolitikai feladat is. ■

Visszatekintő

Válogatás a Zenekar újságban tíz és húsz évvel ezelőtt megjelent cikkekből.

20 éve írtuk

2002. IX. évfolyam 5. szám

A MSzZSz levele Görgey Gábor miniszternek címezve

„Az elmúlt 10-12 évben a magyar zenekultúra, de ezen belül különösen a szimfonikus zenekari terület – bár könyvelhetünk el részeredményeket – összességében és más területekhez viszonyítva kritikusabb helyzetbe került, mint valaha! Hiába kértünk, javasoltunk átfogó megoldásokat, minden, a területünket érintő intézkedés valamilyen módon egyeseket privilegizált, másokat hátrányos helyzetbe hozott. Röviden úgy fogalmazhatnánk, hogy az állami hendikeppek időszakát éltük-éljük, és miközben szakmán belül is példátlan és egészségtelen differenciák alakultak ki egyes zenekarok között, a zenekarok nagyobb része méltatlan és megalázó körülmények között dolgozik…

… a közalkalmazotti bértábla alapján a szimfonikus zenekari művészeket az 1.2-es szakmai szorzó illeti meg, miközben a pedagógusokat az 1.43-as. Ez azt a képtelenséget eredményezi, hogy egy alsófokú zenetanár 20%-kal magasabb fizetést kap már az induláskor, mint egy egyetemi diplomával rendelkező zenekari művész, aki, túl a lényegesen magasabb kvalitási igényen, még ráadásul rendkívüli stressz-helyzetekben kénytelen dolgozni.

2003. X. évfolyam 1. szám

Közlemény

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének Elnöksége, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének elnöksége megdöbbenéssel értesült Fischer Iványának, a Budapesti Fesztiválzenekar vezető karnagyának a The New York Times január 12 –i számában megjelent, a magyar szimfonikus zenekarokat is érintő interjújáról. (A cikk címe: The „Sound of One Brother Conducting", írta Anne Midgette). Ebben többek közt Fischer Iván a következőket állítja:

„We still receive less than old institutions inherited from the Communist system," Mr. Fischer said, „but it doesn't matter." (New Yorkers can judge some of the differences for themselves on Feb. 2, when Mr. Kocsis conducts one of those orchestras, the Hungarian National Philharmonic, at Avery Fisher Hall) … The Budapest Festival Orchestra is run by a nonprofit foundation, something virtually unheard of in Eastern Europe."

„Mi még mindig kevesebbet kapunk, mint a kommunista rendszertől örökölt régi intézmények – mondja Fischer – , de ez nem baj." (A New York-iak maguk is megítélhetik a különbségek egy részét február 2-án, amikor Kocsis vezényli az egyik ilyen zenekart, a Magyar Nemzeti Filharmonikusokat az Avery Fisher Hallban.) …A Fesztiválzenekar egy nonprofit alapítványhoz tartozik, ami Kelet-Európában ismeretlen dolog …"

A cikkben megjelentekre reagálva a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete közleményt juttatott el mind a New York Times-nak, mind pedig az MTI-nek:

„A magyar szimfonikus zenekarok képviseletében mélységesen elítéljük az ilyen és az ehhez hasonló megnyilatkozásokat, különösen Fischer Iványtól, aki felkészültségét, tudását, karrierjét, példátlan támogatottságát, és jelenlegi zenekarát elsősorban ennek az országnak köszönheti! Felszólítjuk, hogy a továbbiakban szüntesse be a hazai és külhoni médiumokban és fórumokon a magyar zenekarok és azok vezetőinek lejáratását, valamint tartózkodjon a hazánk lejáratására is alkalmas kijelentésektől!"

2003. X. évfolyam 2. szám

Az első lépés az ötven százalékos béremeléshez.

A 2003-as esztendőben összesen 990 millió forintos támogatást kapnak az önkormányzati zenekarok és énekkarok. Ez az összeg közel kétszerese a tavalyinak, és ennek köszönhetően a művészek jelentősen nagyobb jövedelemhez juthatnak. Dr. Gyimesi László óriási eredménynek tartja ezt a növekedést, s úgy véli, mindez az első lépés ahhoz, hogy javuljon a magyar szimfonikus zenekarok helyzete. A szakszervezeti vezető bízik abban is,

Visszatekintő

Válogatás a Zenekar újságban tíz és húsz évvel ezelőtt megjelent cikkekből.

ez a támogatási összeg évről-évre emelkedni fog, s egyre nagyobb lesz az a hivatásos zenekari kör is, amely ezekből a juttatásokból részesülhet.

Kettős jubileumot ünnepel a Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara
Hatalmas sikert aratott a Rádiózenekar március végi, ünnepi hangversenye, amellyel az együttes fennállásának hatvanadik évfordulóját és vezetőjük, Vásáry Tamás hetvenedik születésnapját köszöntötték. Vásáry Tamás szerint a legfontosabb az, hogy a zenekar radikálisan nagyobb jövedelmet kapjon, hiszen ez segít abban is, hogy még jobb művészi produkciók szülessenek. A muzsikusok biztosabb egzisztenciával jobban, elmélyültebben tudnak játszani.

10 éve írtuk

2012. XIX. évfolyan 6. szám

„A vidék kulturális életét kívántuk támogatni"
Miután megjelentek a központi költségvetési támogatás számai, az adatok a legtöbb együttest elégedetlenné tették. A keret összege a tavalyihoz viszonyítva két százalékkal lett kisebb, a nemzeti címmel kitüntetett együttesek körében pedig főként az okozott nagy csalódást, hogy sokak támogatása csökkent, vagy alig érzékelhetően nőtt, miközben feladataik száma jelentősen sokasodott. A Zeneművészeti Bizottságot vezető Devich János a zenekari igazgatók által megfogalmazott problémákra reagált, de többször hangsúlyozta azt is, a következő esztendő átmeneti év, és számos visszásságot, amelyet már ők is látnak, igyekeznek rendezni. Azért ugyancsak harcolnak, hogy a terület 100-150 millió forinttal magasabb összegben részesüljön, akkor ugyanis sokkal igazságosabb elosztás születhetne.

2013. XX. évfolyam 1. szám

A kultúra érdekeit is képviselem a kormányzat és a politika irányába
A kultúráért felelős államtitkár, L. Simon László úgy véli, kinevezése óta a kultúra területére jutó állami forrás nőtt, s ebből a többletből a zenei terület is részesedik. A támogatások terén felmerült ellentmondásokat igyekeznek idén korrigálni, és az államtitkár hangsúlyozta azt is, az eddigi gyakorlatát követve a jövőben is igyekszik a szakmai szervezetekkel találkozni, egyeztetni, mert több témában is számít a kultúra szereplőinek a véleményére.

Pastorale-tól a Pelikánmadárig
A fiatalok zenei nevelésére már hosszú ideje nagy figyelmet fordít a Zuglói Filharmónia – Szent István Király Szimfonikus Zenekar. Tizenhat esztendővel ezelőtt indult útjára a Pastorale-sorozatuk, amelyen a kezdetek óta körülbelül 60 000 néző vett részt. Az idei esztendőben a Pastorale mellett komplex művészeti programokkal és egy új magyar daljátékkal várják az érdeklődőket.

Finisben a Zeneakadémia átépítése
2012. novembert 20-án a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Wesselényi utcai épületében tartotta közgyűlését a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége, amelyen az aktuális zenekari események megvitatása mellett Dr. Batta András rektor, Csonka András kulturális (program) igazgató és Lakatos Gergely főmérnök tájékoztatóját hallgathatták meg a tagszervezetek vezetői. Az audiovizuális eszközök felhasználásával részletesen megismerhették a résztvevők a Zeneakadémia patinás, Liszt Ferenc téri épületének tervrajzait és felújítási folyamatát.

A cél sem szentesít minden eszközt
Alaposan felborzolta a kedélyeket az MTVA gondozásában elkészített himnikus dalokat tartalmazó DVD-n szereplő Himnusz egyik megközelítése, amelyet az M1 műsorán láthattunk szilveszter éjszaka. Mint kiderült, a gyerekkórusra és fúvósötösre hangszerelt változat csupán egy a sok közül, amelyekkel megpróbálták bővíteni a vitatott értékű Himnusz-variációkat.

Zenei nyelv akcentus nélkül

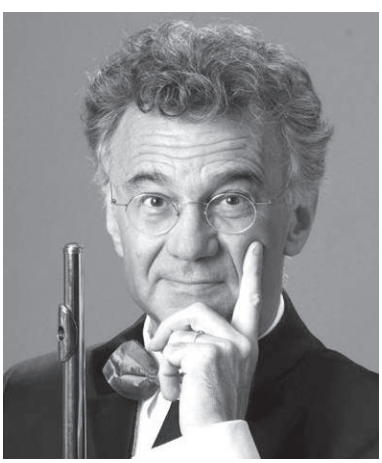
Interjú Adorján Andrással

Hörömpöli Anna

A professzionális zenei világban Adorján András neve fuvolaművészként, mestertanárként megkerülhetetlen. A művész Budapesten született, Bántai Vilmosnál kezdte meg fuvolatanulmányait, majd 1956-ban családjával Dániába, Koppenhágába költözött. 1974 óta él Münchenben. 1970 és 1988 között több nagy szimfonikus zenekar, többek között a Bajor Rádió szólófuvolása volt. 1987-ben a kölni Musikhochschule professzorává nevezték ki, 1996 és 2012 között pedig a müncheni Musikhochschule tanára volt. Tanítványai közül sokan sikeresek fuvolaművészként, tanárként és néhányan karmesterként is.
Adorján András 2023 februárjában a MÁV Szimfonikus Zenekar felkérésére érkezett Budapestre – a Festetics Palotában barokk kamarazenei koncertet adott, valamint az együttes próbatermében egynapos mesterkurzust tartott zeneakadémiai hallgatók számára.

Több országban élt már: hogyan hat a művészetére a kulturális és nyelvi sokszínűség?

Igaz, hogy sok országban jártam, és sok országban éltem is, de a professzionális életem legnagyobb részét Németországban töltöttem. A saját tapasztalatom nem csak német – tanáraim a francia Jean-Pierre Rampal és a svájci, tanulmányait Párizsban végző fuvolás, Aurèle Nicolet voltak. Tehát inkább a francia fuvolatanítást ismerem, és azt adom tovább. Mikor az ember tanárként vesz kezébe újra bizonyos műveket, ha saját tanára jó volt, rögtön tudja, hogy annak idején ő mit mondott az adott, kérdéses helyeken. Sőt, tanítása során sokszor önkéntelenül ugyanazokat a szavakat használja. Még a kiejtése is hasonló lesz. Érdekes, hogy mindezek hogyan ragadnak az ember agyába. Persze tapasztalatból ismerem a német fuvolatanítást, ami nagyon jó, alapos. Sokat bevesz más irányokból, hiszen számos külföldről érkező pedagógus tanít az itteni zenei akadémiákon.

Milyen a külföldi-német arány?

Ha a tanárokat nézzük, az arány 10% külföldi, ha a tanítványokat nézzük, akkor 10% német. A legnagyobb részük jelenleg koreai vagy japán. Mára már kevesebb a japán növendék, a koreaiak vannak többségben. Persze kínaiak is jönnek. Az arány azért alakult így, mert a felvételi vizsgákon ezek a növendékek egyszerűen jobbak. Többet gyakorolnak, korábban kezdenek, fontosabbnak tartják, amit csinálnak. Ha az ember igazságosan akar választani, akkor azt választja, aki jobb; nem azt nézi, hogy a jelentkező melyik országból jött. Szerencsére – legalábbis a müncheni Musikhochschulében – (még) nincsen olyan kvóta, amely meghatározná, hogy milyen arányban kell a tanítványokat felvenni.

A „fontosabbnak tartják" alatt érthető az, hogy a játékuk inkább technikai tökéletességre törekvő, mintsem zenei kifejezésre fókuszáló?

Talán így volt ez harminc-negyven éve, és még ma is érződhet a tendencia. Ám már vannak igazán kiemelkedő ázsiai játékosok, akik minden téren kiválóak. Ők semmivel sem rosszabbak, vagy „másabbak", mint a legjobb európai növendékek. Az európai kultúra már otthonos náluk, és sok olyan zenész diák jön át például Németországba, akinek a szülei ezt a fajta zenét játszszák. A fuvolások közül összességében most talán a koreaiak a legjobbak. Ha becsukott szemmel hallgatjuk őket, nem lehet megállapítani, hogy honnan származnak.

Hogyan lehet ez? Mit tudunk a zeneoktatásuk korábbi fázisairól?

Két tipikus zenész életúttal találkozhatunk. Sokan nagyon fiatalon átjönnek Európába vagy Amerikába, de sokan maradnak otthon is, külföldön tanult tanár növendékeként – ezek a mesterek tovább adják, amit nálunk tanultak. A külföldi tanítványoknak szoktam javasolni, hogy a diploma megszerzése után menjenek vissza hazájukba, és próbáljanak állást szerezni az itt tanultakat tovább adva. Egy kiemelkedő fiatal zenész persze akárhol el tudna helyezkedni – nem is mindenki követte, amit tanácsoltam. De az lenne igazán fontos, ha hazavinnék az itt szerzett tudást, hiszen egészen biztos, hogy az ottani kultúra és az ottani tanítványok profitálnának ebből.

Tapasztalja, hogy a Németországba külföldiként érkező növendékek szeretnének maradni tanulmányaik után, mondjuk német zenekarnál elhelyezkedve?

Általában szeretnének maradni, mert a zenei élet Németországban sokkal színesebb és magasabb szinten járó, mint saját országaikban. Nagy részben ezért telepedtem le én is Németországban – habár ebben az elhatározásban a feleségem német származása is jelentős érv volt. Ha a diplomát szerzett diákok hazaviszik tudásukat, akkor ott is megváltozik majd a zenei élet. Elsőnek lenni mindig nehéz. Akárhányszor el tudtam érni, hogy hazatérjenek, utólag sosem bánták meg.

Milyen adottságokat, szempontokat vesznek figyelembe a felsőoktatásba való felvételi során?

A fő szempont nem más, mint másutt: a legjobbakat keressük, és őket vesszük fel. De ki a legjobb? Szerintem a legnagyobb tehetséget kell felvenni, nem azt, aki adott pillanatban a legjobban játszik. Ha valaki a legjobban játszik, azt sokszor nehéz formálni. A tehetséget viszont könnyű a növekedés jó irányába terelgetni.

Hogyan lehet egy hallgatás alapján különbséget tenni a két „típus" között?

Amikor zsűritagként működtem felvételi vizsgákon, nem hagytam a jelentkezőket „csak úgy" előjátszani. Sokakat kértem, hogy a kötelező darabok eljátszása után blattoljanak le velem együtt egy duót. A többi zsűritag ülve maradt, én pedig odamentem hozzájuk a színpadra. Mikor együtt játszottunk, lehetett érezni, hogy a felvételiző mennyire képes simulni a zenei partnerhez, milyen ötletei vannak és azokat mennyire meri kifejezésre juttatni. Esetleg inspirál-e annyira, hogy hozzá hasonlóan játszok tovább? Érdekes módon (és szerencsére), a nálam keletkezett benyomás mindig pontosan egyezett a többi zsűritag impressziójával.

Itthon – tudomásom szerint – a felvételin nem jellemző a tanárok zenei koprodukciója a növendékekkel.

Nálunk sem volt mindig így. Az idők során (együtt játszás nélkül) utólag többször be kellett vallanom, hogy tévedtem, mikor valakit felvettem. Ilyen emberrel dolgozni aztán nehéz, dupla olyan sok munkát jelent. Persze ilyen esetben sem lehetetlen elérni azt a szintet, amit szeretnék kihozni a fiatalból. Van olyan tanár, akinek olyan orra (illetve füle) van, hogy öt perc előjátszás után már tudja, hogy mi lehet az adott zenészből. Én nem voltam ennyire gyors, ezért találtam ki a kamarázást. Nagyon sokat segített. Ajánlom akármilyen felvételire vagy zenekari próbajátékra. Ha például egy zenekarnál van már pár olyan jelölt, aki szóba jön, azokat ki kell próbálni élesben. Elég, ha egy hónapot ott töltenek: gyorsan kiderül, hogy ki passzol egy bizonyos közösségbe. És nem biztos, hogy a prójátékon legjobban játszó illik be a társaságba. De ha tehetséges és érdeklődő, majd lesz belőle egy legjobban játszó olyan formán, ahogy azt a zenekar elvárja: hangszínben, hangosságban, reakciókészségben. És persze az sem utolsó szempont, hogy milyen Emberről van szó.

Az elmúlt héten számunkra is kiderült a MÁV Szimfonikus Zenekarnál töltött idő során – hogy nagyon kedvesen, szerényen fordul a kollégákhoz. Hogy lehet ilyen személyiséggel érvényesülni a – mondhatni – versenyalapú klasszikus zenei világban?

A kiemelkedő művészek, akiket megismerhettem az életem során, mind nagyvonalúak és nagylelkűek voltak, és éreztették, hogy mindenkinek van helye. Nem voltak irigyek senkire. Persze ha valaki nem nagy zenész, nehéz nem irigynek lenni. De nem azért lesz valaki nagy zenész, mert szerény. Ha meg vagy elégedve magaddal és a zenei életeddel, nincs szükséged arra, hogy kitedd a könyöködet. Ami fontos, az maga a zene, és nem az, aki a zenét „csinálja".

Fiatal zenészeknek ezt a tanácsot szoktam adni: tudjanak úgy zenélni, úgy kezelni a hangszerüket, hogy a közönség a zenélésüket figyelje és ne gondoljon arra, hogy a művésznek milyen „jó technikája" van, vagy milyen hangszeren játszik. Csak élvezzék a zenét, minden más másodlagos. Egy hangszer elsajátításához hozzátartozik a perfekt technika elsajátítása, és erre szinte mindenki képes. De csak itt kezdődik az egész folyamat: tudni, realizálni és éreztetni kell, hogy *miért* tanulta meg a jó technikát!

Említette, hogy a felvételizőknél ugyan elvárás a magas szintű technikai tudás, de mégsem ez a legfontosabb tényező. Mi akkor a belépő szint?

Habár egy felvételi vizsgára mindig fiatal emberek jelentkeznek, a hangszereiken már előrehaladottnak kell lenniük. Ez azért fontos, mert a zenélés elsajátítása nagyon hasonlít egy nyelv megtanulásához. Ezt tapasztalatból mondom: amikor 12 éves koromban elhagytam Magyarországot, rögtön egy új nyelvet, a dánt kellett megtanulnom. Nem csak nekem, hanem a 9 éves húgomnak és a 15 éves unokatestvéremnek is. Rögtön észrevettük, hogy mennyire különböző ez a magyartól, s hogy mennyire más a kiejtés módja. A húgom perfekt kiejtéssel megtanult dánul – ő „igazi" dán lett, jelenleg is ott él. Én ugyan gyorsan és jól megtanultam a nyelvet, és most is mint második anyanyelvet használom, de a kiejtésem olyan, hogy a dánok mindig kérdezték: Norvégiából vagyok-e, vagy Svédországból. Az engem beszélni hallók érezték, hogy „valami van", de nem tudták meghatározni, hogy pontosan mi nem stimmel. Az unokatestvéremre pedig azt hitték, hogy török. (*nevet*) A zenében is így van: lehetőleg olyan korán kell megtanulni, mint egy anyanyelvet, hogy ne maradjon akcentus. Amikor 18 évesek jönnek a felvételire, akkor könnyen észre lehet venni, hogy anyanyelvükön, vagy egy túl későn megtanult nyelven zenélnek-e. Elképzelhető, de nem valószínű, hogy „idegen nyelvű" zenélést eredményesen tovább lehet képezni. Szebb lehet, jobb is lehet, de nem lesz igazán az ő hangjuk soha.

■

Fiatal tehetségek – Kokas Dóra

„Bárcsak az összes létező gordonkaversenyt eljátszhatnám ezen a hangszeren!”

Uzsaly Bence

Kokas Dórát, a fiatal gordonkaművészt több oldaláról is ismerhetjük. Találkozhattunk vele mint Kokas Katalin jóval fiatalabb, tehetséges kishúgával, mint a Kelemen Quartet csellistájával, mint szólistával, mint kamarazenésszel, és tavaly óta a Zeneakadémia tanáraként is. A Zenekar Portré rovatában most őt ismerhetjük meg közelebbről.

Zenész családba születtél, hamar kezdted a zenetanulást és a tehetséged hamar megmutatkozott. Ennek alapján mindenki természetesnek veszi, hogy zenész lettél. Neked is mindig ennyire egyértelmű volt?

Igazából nem emlékszem arra, hogy ne vett volna körül egyfolytában a zene. Olyan nincs! Nekem az élet nem létezik zene nélkül. Ha a gyerekkoromra gondolok, az jut eszembe, hogy a bátyám otthon trombitál, a nővérem hegedül. Az édesanyám egy ideig otthon volt velem, arra persze nem emlékszem, de utána ő visszament a zeneiskolába tanítani, és a kaposvári zeneiskola és bölcsőde között csak egy fal volt a távolság, szóval engem szó szerint átvettek a bölcsiből a zeneiskolába és ott nőttem fel. Olyan természetes dolog volt ez nekem, mint más embernek a levegővétel. Nekem azt furcsa elképzelni, hogy milyen lehet úgy felnőni, hogy nincs zene körülöttem. Nem meglepő, hogy egy ilyen környezetben én is mindenképpen zenélni akartam és kipróbálni magam ezen a téren. Mivel a nővérem hegedült, eredetileg én is hegedülni kezdtem, de csak anyukámnál voltam hajlandó tanulni, ő pedig csellót tanított. Egy ideig tanított hegedülni, mert az alapok hasonlóak, és közelről látta Kati hegedű tanulmányait, de fél év után mondta, tanárt kellene váltanom. Erről én hallani sem akartam, így inkább hangszert váltottam. Ennek valahol örültek is, hiszen sok volt már a hegedűs a családban, sőt Barnabás is – Kati férje, szintén hegedűs – négyéves korom óta családtag nálunk, tehát a sok hegedűs mellett ideje volt már egy csellistának is.

Jó hangszert választottak neked így utólag visszagondolva?

A praktikumból kiindulva biztosan nem. Repülni, utazni, cipelni... Ilyen szempontból katasztrofális. Mindig én vagyok az, aki a rövidebbet húzza, akármit is kelljen intézni. Egy repülőjegy megvétele másfél órával hosszabb tortúra nekem, mint a hegedűsöknek. Ha meg megkérek valaki mást, könnyen elrontja. Nem egyszerű egy csellóval járni-kelni a világban. Másik szempontból viszont a világ leggyönyörűbb hangszere. Szerintem a legközelebb áll az emberi hanghoz, hiszen nem olyan magas, mint a hegedű, és nem is mély, mint a bőgő. Természetes emberi hang, és ez nagyon jó érzést kelt bennem is, a közönségben is.

Említetted, hogy mindig is körülvett a zene, de volt olyan pont, amikor nem zenészként láttad a jövődet??

Nagyon komolyan RSG-ztem. Ez a ritmikus sportgimnasztika. Tudni kell, hogy az én nagymamám és nagypapám nagyon komoly sportemberek voltak. Nagypapám, akit nem ismertem, a pécsi egyetem sport professzora volt, a Dunántúl etalonja. Nagymamám pedig teniszedző, aerobik edző és síedző. A mai napig, lassan nyolcvankilenc évesen még mindig aerobik edző. A zenéhez hasonlóan a sport is mindig jelen volt az életemben, és számomra az RSG az egy művészi torna. Azt vallom, hogy a zene és a sport az kéz a kézben jár, és hogy minden gyermeknek ugyanúgy, ahogy zenélni, sportolni is érdemes. Persze aztán eljött a pillanat, amikor a kettő már nem fért meg együtt. Nem lehet az, hogy RSG-ből akarnak országos versenyekre vinni, de csellóból is. Heti öt edzés RSG-ből, de minden nap kellett gyakorolni is, és egy gyereket nem lehet a végtelenségig terhelni. Ez szülőként is nagy kérdés, a mai világban meg főleg. Szóval választanom kellett. De persze tud-e egy nyolcéves gyerek felelősséggel választani?! Nyilván nem. A család úgy gondolkodott, hogy ha az RSG-t választom, az kb. 35 éves koromig pálya, lehet, hogy eljutok az olimpiára, de ki tudja. A hangszerben pedig annyi lehetőség van, szólista életmód, a kamarazenélés, a zenekar, az opera, és jó esetben halálunkig űzzük és fejlődünk. Úgyhogy ez billentette el a zene felé a mérleget, de arra már nem emlékszem, hogy ki mondta ki a döntést. Valószínűleg nem én, de ott voltam a döntésben, részese voltam ennek a megbeszélésnek, nem hagytak ki, és nem az anyukám döntötte el egyszemélyben.

Említetted, hogy csak anyukádnál voltál hajlandó tanulni, és olvastam is rólad, hogy nagyon erőteljes személyiséged volt már kicsi gyerekkorodtól kezdve. Ez megvan most is?

Nem mondanám feltétlenül, hogy erőteljes személyiség vagyok. Anyukámmal szemben biztos, de egyébként

Fotó: Emmer László

nem. Én egy visszahúzódó gyermek voltam mindig. Kicsit apukámra ütöttem ebből a szempontból, szóval a nővéremmel teljesen más karakterek vagyunk, de hát egy gyerek az anyjánál próbálja meg feszegetni a határokat. Főleg, hogy ha este hétkor van az, hogy na, akkor kislányom csellóóra, és én pedig nem akarom, haza akarok menni, tévét akarok nézni vagy bármi mást. Vagy a napköziben akartam maradni, ez minden nap probléma volt.

Tehát egyébként nem jellemző rád, hogy ugyanígy viaskodtál karmesterekkel, vagy későbbi tanárokkal?

Egyáltalán nem. Családon belül más. Ezek nem negatív dolgok, nem negatív viaskodás. Most a kislányomon látom, hogy ő is így teszi, és most jövök rá arra, hogy mennyi mindent nem tudok, hogy ilyenkor mi a teendő. Fogalmam sincs. Ő tanít engem, és ez érdekes, hogy amikor én voltam gyerek, akkor anyukám valószínűleg ugyanezt érezte, bár harmadik gyerek vagyok, szóval ő egy kicsit már rutinosabb volt. Nagyon várom, hogy az én gyermekemnek mi lesz az a nagy vágya, ami felé nekem majd segíteni kell. Aztán vagy tudom, vagy nem…

És ha zenész lesz?

Hároméves lesz az ősszel, két nyelven beszél, hiszen a férjem oroszul beszél hozzá, gyönyörűen balettozik, de nem énekel. Egyelőre úgy látom, hogy az ő útja más, de ha mégis zenész akar lenni, hát jaj… Akkor abban segítem.

Mondod, hogy jaj, ezek szerint nem ajánlanád másnak a zenész pályát?

Nem tudom, ezen is annyit gondolkozunk. Biztos, hogy nagyon-nagyon szeretném, hogy minden gyermekem tudjon zenélni, és hogy legalább egy hangszeren tudjon játszani. Nem elvenni akarom tőlük se a zene szeretetét, se ezt az elképesztő csodát, amit a zene ad, de a pálya, a zenei pálya az nem könnyű. Főleg most. Az elmúlt három év szerintem a legnehezebb időszaka volt mindenkinek. Egy külön interjút lehetne erről csinálni. Egy zenei pályában nemcsak a zenész teljes élete van benne, hanem a szüleié is. És nagy kérdés, hogy én készen állok-e arra, hogy a saját életemet a gyerekem zenei képzésének rendeljem alá…

Olvastam egy helyen, hogy a nővéred kissé anyaként is jelen volt az életedben. Nagyon sokat zenéltetek együtt. Volt köztetek valaha valamiféle versengés is?

Nem. Ennyit tudok mondani, hogy versengés soha. A köztünk lévő tizennégy év is azt erősíti, hogy ne versenytársként gondoljunk egymásra, legalábbis bennem ez nem merült fel sosem. Szerintem benne sem.

Ez nagyon szerencsés, hogy nem ütköztél olyan elvárásokba, hogy neked is meg kell ugrani ugyanazt a lécet, mint neki.

Sőt, ők húztak felfelé. Hat-hétéves koromban, amikor alig fogtam még meg a vonót, ő már vitt magával a fesztiválokra, bemutatott a szakma nagyjainak, sőt, játszhattam is velük. Ott csapott meg a zenész lét levegője.

Emlékszel arra az élményre, amikor először találkoztál a hivatásos zenészek világával?

Igen, 8 éves voltam, nagyon hiányzott anyukám. Nagyon anyás voltam, ahogyan most a kislányom is az. Erről az első Prussia Cove-i fesztiválról ez jut eszembe, meg Steven Isserlis és Nagy Péter. Ami szakmailag is igazán meghatározó volt számomra, az az első Kaposfest 2010-ben. A legnagyobb művészek is mondják, hogy az első Kaposfestnek volt valami egészen különleges hangulata. Annyira természetesen sziporkázó volt, hogy ezt tényleg sokan emlegetik. Én ott éreztem meg először, hogy mi az a fesztivál, mi az az együtt zenélés, az igazi öröm, és mindez nagyon-nagyon magas szinten. Ahogy művészek a darabok mélyére ásnak, ahogy szórakozni tudnak... Ez egy olyan közösségi élményt adott, amit az ember a tanulás, gyakorlás, versenyzés során nem él át. Ez lett az igazodási pont, hogy ez az a világ, ahová tartani szeretnék! És nem utolsó sorban, ott ismertem meg férjemet, Maxim Rysanovot.

Fiatal női csellistaként biztos, hogy találkoztál Jacqueline du Pré jelenségével, ami egy nagyon meghatározó női csellóideál. Őrá hogyan tekintesz?

Nekem nincs egyetlen ideálom. Nem tudom azt mondani, hogy nekem valaki a kedvenc csellistám. De persze du Pré is a meghatározók közé tartozik. Ezzel kapcsolatban megint csak van egy fontos élményem. Kis zeneiskolásként Agócs Mártánál tanultam Kecskeméten. Apukám hetente egyszer vitt el hozzá. Csak felnőttfejjel eszméltem rá, hogy két teljes állásban dolgozó zenész szülőnek mekkora áldozat lehetett hetente egyszer átautózni Kecskemétre a kislányuk zeneórájáért, ami kétszer három óra utazást jelentett. Ezért is mondtam, hogy egy zenei pálya mögött nemcsak a zenész, hanem a szülei élete is ott van. Amikor ezt az utat róttuk, az autóban mindig egy Jacqueline du Pré lemezt hallgattunk. Nagyon sokszor hallottam azt a felvételt, és biztosan mélyen belém ivódott még kislánykoromban, anélkül, hogy ez tudatos mintaválasztás lett volna. Ő egy ikonikus géniusz volt, de nem az egyetlen. A doktori disszertációm például féligmeddig Rosztropovicsról szól, aki pedig du Pré tanára volt. Még hosszan sorolhatnám a remek csellistákat, de nem hiszem, hogy érdemes lenne példaképet választani. Hiába akarnék olyan lenni, mint valaki más, nem tudnék, és nem is lenne érdemes. El lehet csenni dolgokat, ujjrendeket, vonásokat, frázisokat vagy elképzeléseket, de pont olyannak lenni nem lehet. Ha egy új darabhoz kezdek, hacsak nem kell nagyon sietni a megtanulással, nem kezdek felvételeket hallgatni, hanem először csak a kotta van meg én, és elkezdem a saját eszközeimmel megismerni és megemészteni. Ha elakadok, persze segítséget kérek a nagy öregek felvételeitől is, de nem ez az alap.

Nagyon sok versenyt megnyertél, és nagyon sok mindent elértél már. Mi van még a bakancslistán vagy mik a mostani tervek?

Nagyon izgalmas projektet várok mostanában. Május végén lesz egy CD-felvétel. Most egyelőre nem mondok többet, valahogy az ilyenről nem szívesen beszélek előre. Szonáták lesznek rajta, ez nem titok. Lesz még egy tíznapos turnénk Írországban, amikor a sok koncert mellett a szabadnapjainkon még tanítunk is. Ez kihívás, de várom. Talán kevesebben tudják, hogy már második éve vagyok óraadó tanár a Zeneakadémián, és azt is szenvedélyesen szeretem.

Ha lehetne kívánni egy felkérést, az mi lenne??

Nehéz erre röviden felelni. Mindenesetre az nagyon motivál, hogy tavalyelőtt novemberben megkaptam a Magyar Államtól Mező László egykori hangszerének használati jogát. Ez a hangszer egy álom. Ha csak kinyitom a tokját, már elvarázsol, és a hangja pedig olyan ajtókat nyitott ki előttem, amelyeknek addig a létezéséről sem tudtam. Hihetetlen inspiráció ez a hangszer, és a legmélyebb zsigeri vágyam talán az, hogy a világ összes csellóversenyét eljátszhassam ezen a hangszeren!

Mi az a repertoár, ami különösen közel áll hozzád?

Ó, én most nagyon romantikus hangulatban vagyok, nem tudom miért. Lehet, hogy ez az anyaság vagy a Covid utáni érzelmek, de engem most a romantika vonz.

Visszatérve a XX. század nagy csellistáihoz, más ma egy csellóművésznek a helyzete, mint mondjuk a száz évvel korábbi nagyoknak?

Biztosan. Egyrészt sokkal többen vagyunk, másrészt A-ból B-be sokkal könnyebben eljutunk. Nagyon sok minden eszembe jut ezzel kapcsolatban. Az internet világa behozott egy új eszményt, ami nem zenei természetű. Meg kell jelenni mindenhol, fel kell kelteni a figyelmet, csillogni kell és ragyogni, marketing fogásokon agyalni, és ezek mind olyan dolgok, amik tőlem idegenek és fárasztanak, de kénytelen vagyok velük foglalkozni, mert ebben a világban élünk. De néhány évtizede meg más miatt volt nehéz.

Másképp kell csellózni is, mint régen?

Egyfelől igen, hiszen ez a nagyon erőteljes magamutogatás közfelfogássá vált. Sok mindennel nem értek egyet, de azt sem mondanám, hogy nem születnek jó megoldások. Másrészt a technikai változások a hangszert is elérték. Jobb a húr, a szőr, a gyanta. Ezek csodálatos dolgok, de az nagy baj, ha átveszik az elmélyülés helyét is! Szeretünk rámenni a technikára is, a csodagyerek-képzésre is, de fontos, hogy a végső cél mindig a minőségi és őszinte zenélés legyen. Hosszan tudnék erről még beszélni. Sok trend és jelenség figyelhető, meg, melyekre reagálnunk kell és kitalálni a saját megoldásainkat.

Mi az, ami még belefér a zenén kívül az életedbe? Mivel foglalkozol mostanában szívesen?

Mindenekelőtt a családra igyekszem időt szakítani. Próbálok a kislányommal is minőségi időt tölteni. Ha ő ott van, akkor lehetőleg nem gyakorolok, és nem válaszolok e-mailekre, meg nem intézek ügyeket. Nem is szereti, ha gyakorolok.

Ha úgy jön haza este, hogy a cselló még a kezemben van, akkor odajön, nagyon komolyan rám néz, és azt mondja: mama, a cselló most megy aludni. A Covid alatt született, és koncertek híján vele tudtam foglalkozni elsősorban, neki pedig azóta is van igénye erre a minőségi időre. A férjemmel is szeretek időt tölteni, de ő is sokat utazik, nem egyszerű. És hát szeretem a filmeket, de évente kb. kétszer jutok el moziba. Szeretek főzni, igyekszem beiktatni az életembe a sportot is. Ami jó, hogy meglátom a hobbit abban is, amit egyébként is csinálok. A Covid végén például nagyon vágytam arra, hogy újra repülőre szállhassak, ami előtte a mindennapjaim része volt. Még szeretek utazni. Idővel ez majd biztosan változik.

■

Minden, ami fúvós

ifj. Bazsinka József és Ottmár Dávid zenész szívvel, füllel is szerkeszt

Réfi Zsuzsanna

Különleges felvételek, interjúk, zenei visszatekintések, hangversenyajánlók, hangszertechnikai érdekességek – új ismeretterjesztő, szórakoztató műsor indult útjára január 1-jén a Bartók Rádióban, a vasárnap délelőttönként jelentkező adás célja minél teljesebben bemutatni a fúvós zene sokoldalúságát. Hiánypótlónak tartja a Fanfár című sorozatot két szerkesztő-műsorvezetője, ifj. Bazsinka József és Ottmár Dávid, akik gyakorló muzsikusként arra törekszenek, hogy a közönség mellett a fúvós közösségnek is érdekes, értékes témákat kínáljanak. A tuba- és a trombitaművésszel a zenészi és a szerkesztői szempontokról, a két hivatás egymást erősítő hatásáról, valamint az eddigi visszajelzésekről is beszélgettünk.

Hogyan fogadták a Fanfár első adásait?

ifj. Bazsinka József: Sok visszajelzés érkezett, többen kerestek meg azzal, milyen jó, hogy ez a műsor megszületett, elindult, és arra biztattak, hogy csináljuk tovább. Köztük volt például Szabó László, a Zeneakadémia korábbi rézfúvós professzora, vagy Seleljo Erzsébet szaxofonművész, s jelentkeztek zeneszerzők azzal, hogy az ő műveik is szerepelhetnének a műsorban… Megkeresett minket többek között a Magyar Fúvószenei és Mazsorett Szövetség elnöke, Szabó Ferenc is, hogy szívesen beszámolna rendszeresen az őket érintő hírekről. Nagyon gazdag a fúvószenei élet, de kevesen foglalkoznak vele, ezért is gondoltuk azt, hogy a műsor hiánypótló lesz, fontos, hogy megszületett.

Ottmár Dávid: A csatorna vezetőjének, Devich Mártonnak a víziója volt – ismerve a kettőnk fúvószenei múltját és jelenét, hiszen Jocóval muzsikálunk ma is –, hogy hívjuk életre a Fanfárt, sok éve nem létezett ilyen műsor, sőt, talán egyáltalán nem.

B. J.: Szeretnénk mindig rajta tartani a fúvószene verőerén a kezünket, hírt adni kurzusokról, koncertekről, nemzetközi versenyekről, de emellett küldetésünknek tartjuk azt is, hogy ne csak az aktualitásokkal foglalkozzunk, hanem különlegesebb témák is terítékre kerüljenek. Dávid például már készített egy-egy tematikus műsort, én pedig a rézfúvós kamarazene fejlődésének történetével foglalkozom több adásban, a nemzetközi kitekintést követően a magyarországi históriával, bele is ástam magam alaposan ebbe a témába.

Ezek szerint lesznek tematikus és aktuális adások?

O. D.: Ahogy a műsorunk alcíme is mondja, a sorozatba belefér minden, ami fúvós. Magazin jellegű a sorozat, amelyben megfér egymással a korábbi nagy mesterek bemutatása, az ismeretterjesztés, valamint olyan, a területtel kapcsolatos történetek, amelyekről eddig kevesen hallottak. A fúvós instrumentumok például sokszor töltenek be szólista szerepet, annak köszönhetően, hogy dallamhangszerek, de én az egyik adásban azt mutattam be, milyen az, amikor ezek a hangszerek kísérő szerepben tűnnek fel, ami kuriózum. Az egyéni hanggal is foglalkozom, például azzal, hogy hogyan ismerhető fel a nagy szólisták játéka, milyen jellegzetességei vannak például Maurice André előadásának. A rádióvezetés azt sugallta, hogy legyünk bátrak és szabadok a szerkesztés során, így rendhagyóbb témákat, zenéket is válogatunk, s bár klasszikus zenészek vagyunk, nem felejtkezünk el a jazzről sem; a Fanfárban rendszeresen fognak szerepelni a magyar és külföldi jazzvilág fúvós sztárjai.

B. J.: Időnként lesznek a fúvósóknak szóló, bennfentes, szakmai témák is, hiszen egy tubás és egy trombitás beszél a fúvós zenéről, fontos tehát, hogy a muzsikusok is otthon érezhessék magukat. A fő cél azonban az, hogy minél több rádióhallgató érdeklődését felkeltsük a területünk iránt. Szeretnénk kiszélesíteni azok körét, akik kíváncsiak a fúvószene történetére, eseményeire, érdekességeire. Most érezzük igazán, hogy kevés ez a heti harminc perc, annyira gazdag a fúvószenei élet. Szelektálnunk kell, hogy minden alkalommal a legérdekesebb, legfrissebb témák szerepeljenek a Fanfárban.

Mindketten ismerik a fúvóslétet, hat a szerkesztésre a zenekari szemléletük?

O. D.: Nagy segítség a munkánk során, hogy gyakorló muzsikusok vagyunk. Jocó korábban a Szent István Filharmonikusoknál játszott – most elsősorban kamaraegyüttesével, az In Medias Brass kvintettel aktív –, én pedig az Alba Regia Szimfonikus Zenekar szólamvezetője vagyok. A lehető legközelebbről ismerjük a fúvós világot.

Olyan témák is szóba kerülnek, amelyek a fúvósok speciális gyakorlásával, életmódjával kapcsolatosak?

O. D.: Igen, e téren is szabad kezet kaptunk, beemelhetünk specifikusabb témákat is, bár most még annyi az újdonság, aktualitás, hogy erre legfeljebb minden második adásban volna csak lehetőség. Számomra óriási felismerés, hogy amikor elindult a műsor, azt gondoltam, főként a nagy művészek archív felvételeit válogatjuk majd, most pedig azt látjuk, hogy olyan sok minden történik hétről hétre, hogy akár egy állandó magazint is meg tudnánk tölteni… Így okosan kell elkészíteni az

összeállításokat. Mivel a fúvószenészek nagyon összetartó közösséget alkotnak, jogosan el is várják, hogy foglalkozzunk velük; biztos, hogy egyre többen keresnek meg majd minket, hogy felhívják a figyelmet a saját műveikre, előadásaikra, kurzusaikra.

B.J.: Érdekes volt az első olyan adás, amelyben a rézfúvós kamarazene történetéről beszéltem, s ehhez olyan felvételeket kerestem, amelyekhez nem fér hozzá senki, hiszen csak a rádió archívumában fellelhetőek. Ezeken kicsit más a fújás stílusa, árad belőlük a nyers erő, épp ezért különleges értékkel bírnak, és nagyon érdeklik a fúvós zenészeket. Ez abból is kiderült, hogy többen is megosztották ezt a műsort a közösségi médiában. Érdemes tehát a szerkesztés során erre is gondolni, és persze figyelni az arányokra.

IFJ. BAZSINKA JÓZSEF

OTTMÁR DÁVID

O. D.: Az ötleteim közé tartozik az is, hogy beszéljünk például arról, hogyan kell felkészülni egy próbajátékra, miként lehet ezeken a megmérettetéseken sikert elérni, vagy arról, mi a versenyeken való szereplés lélektana, hogyan lehet a zsűri figyelmét felhívni magunkra. Jocóval mi is részt vettünk néhány ilyen nemzetközi találkozón, így minderről első kézből tudunk beszámolni.

Hogyan vezetett az útjuk a rádióhoz?

O. D.: Már hat esztendeje vagyok a Bartók munkatársa, korábban a muzsikusi feladatok mellett tanítottam. Az iskolai fúvószenekar létszáma is szépen bővült az irányításom alatt, azt azonban sosem tudtam megszokni, hogy ami nekem a hivatásom, az a gyerekeknek csak hobbi. Hat évvel ezelőtt Devich Márton, a Bartók Rádió csatornaigazgatója keresett meg, hogy lenne egy rádiós szerkesztő-műsorvezetői álláslehetőség. Gondolkodás nélkül igent mondtam. Ma már számos műsorban dolgozom, az Új Zenei Újságtól kezdve a Cine-javán át a portérműsorokig. Fontos feladatom a koncertszerkesztés, rangos külföldi kínálatból válogatva adok javaslatokat, de ötödik éve benne vagyok egy európai szakcsoportban is, amely nemzetközi rádiós kérdésekről tárgyal és dönt. Nagy öröm ma is, megtiszteltetésnek érzem, hogy ennél az adónál dolgozhatok, hiszen ahogy Madarász Iván fogalmazott: *„a Bartók Rádió Magyarország legnagyobb koncertterme”*. Izgalmas a Fanfár is, élvezetes, hogy ketten felváltva vezetjük, hiszen így mindig figyeljük egymás adását, és inspiráljuk a másikat az ötleteinkkel.

B. J.: Épp Dávid készített velem a pandémia alatt rádiointerjút, amelyben az együttesem, az In Medias Brass tizedik születésnapi koncertjéről beszélgettünk, s ekkor megjegyezte, milyen jó az orgánumom, így ő ajánlott a rádióvezetés figyelmébe. Mivel szabadúszó zenész vagyok, a Covid időszakában nekem is gondolkodnom kellett, hogyan tudok gondoskodni a családomról. Többféle munka is eszembe jutott, de végül üresedés lett a csatornánál, így kipróbálhattam magam a Bartók Rádió kötelékében. Az egyébként korábban is jellemző volt rám, hogy a hangversenyeken konferálok, mesélek a művekről, a zeneszerzőkről, beszélgetek a közönséggel. Házigazdának is felkértek egy nemzetközi harsonaversenyre. Bár e téren korábban sikeres voltam, azért azt is megtapasztaltam, mennyivel nehezebb mindez, amikor a stúdióban kigyullad a piros lámpa… Az első időszakban kisebb feladatokat kaptam, aztán egyre több munka hárult rám, bedobtak a mély vízbe. Lassan beletanultam a műsorvezetésbe, a szerkesztésbe, amit nagyon élvezek. Egyre több szakmai fortélyt sajátítok el, de még két év után is úgy érzem, sokat kell fejlődnöm. Örülök, hogy emellett megmaradhattam zenésznek, és a szegedi egyetemen is tanítok. Érdekes, hogy annak ellenére, hogy gyerekkori álmom volt a tuba, édesapámat követve, hatalmas ambíciókkal vágtam neki a hivatásnak, és elsődleges identitásnak tartottam a zenészséget, mindig volt mellette még valami. Hiszen elvégeztem a doktori iskolát, aztán több féléven át teológiát tanultam, akadt tehát mindig a zene mellett önképzés, egyházi szolgálat.

Az adások összeállításakor a szerkesztői gondolkodás vagy a fúvós szív, fül a hangsúlyosabb?

O.D.: Hibrid üzemmódban vagyunk, úgy vélem, hiszen tudjuk fúvósként és szerkesztőként is figyelni a műsorokat. Azt tapasztaljuk, hogy a művészek is örülnek a szakmabelinek egy-egy beszélgetés alkalmával, de közben arra is tudunk figyelni, hogy mi az, ami egy hallgatót igazán érdekel, miről érdemes szót ejteni, hogy az a hallgatók számára is élvezetes legyen. Egyébként, ahogy egyre gyakrabban kapok felelős feladatokat a rádióban, sokszor eszembe jut, hogy én még mindig egy trombitás vagyok, csak immár a hangfal másik oldalán.

B.J.: Már e két esztendő alatt is megerősödött bennem a szerkesztői identitás. Úgy érzem, hogy a két hivatás támogatja egymást. Azáltal, hogy ennyi zenét hallgatok, válogatok, magam is másképp muzsikálok, jobb zenésszé válok. ■

Fischer Annie, az elveszett hegedűművész

Gombos László

Évekkel ezelőtt a *Gramofon* és a *Parlando* folyóirat *„Egy hamis Fischer Annie kép ürügyén”* című írása szót emelt a Wikipédia „hamisítása” ellen, mivel a jól ismert zongoraművész lapján egy hegedűt a kezében tartó hölgy portréját tették közzé.[1] A szerző felháborodása jogos volt, hiszen a képen nem a zongorista szerepel, a fotó és felirata azonban egyáltalán nem hamis, csupán tévedésből rossz helyre került: valóban Fischer Annie hegedűművészt ábrázolja a *Délibáb* 1928. júniusi címlapján. Vajon mi lett a nagy reményekkel induló, Reményi-díjas Hubay-növendék sorsa, aki mellett azonos néven egy énekes, egy színész és egy író-műfordító is működött hazánkban az 1920-as és 30-as években?

Fischer Annie a Délibáb 1928. júniusi címlapján

Anna, Annie, Anny, Anni: keresztnév vagy művésznév?

Könnyen félreértésekhez vezethet, ha egy szűkebb területen egyszerre többen viselnek azonos nevet. Szerencsés esetben az érintettek megállapodnak egymással, hogy egyik így, a másik úgy használja a keresztnevét, vagy valamelyikük művésznevet vesz fel (a családnevek változatairól később szólunk). Úgy látszik, hogy a 20-as évek második felében a hegedűs és a zongorista Fischer kisasszony között nem volt ilyen megállapodás, így mindkettőjük nevét írták Annie-nak, Annának, Anninak vagy Annynak. Mind a négy változatra tucatjával hozhatnánk példákat a korabeli sajtóból, levelekből, koncertműsorokból és egyéb dokumentumokból. Az újságok mindenféle következetesség nélkül használták ezeket így vagy úgy, és azzal sem nagyon törődtek, hogy a hangversenyen szereplő személyt az olvasó be tudja-e azonosítani. Számos olyan esettel találkozhatunk, hogy egy kritika vagy koncertműsor külön sorolta fel az előadókat és a műveket, és ha a különféle hangszeresekből több is szerepelt, olykor csak a véletlennek köszönhetően derülhetett ki, hogy a hegedűs vagy a zongorista volt-e a fellépő. Az író-műfordítót többnyire Annie-nak, a színésznőt Annának nevezték, az énekest azonban szintén többféle változattal illették, míg a zongorista esetében az 1940-es évekre az Annie fokozatosan kiszorította az egyéb verziókat.

A külvilág számára nem is lehetett egyértelmű, hogy az ifjú művésznőknek mi volt a születési neve. Mivel nem állnak rendelkezésemre anyakönyvi kivonatok, csak feltételezhetem, hogy többségüket – talán mind az ötöt – eredetileg Fischer Annának hívták, majd egyikmásik becenevéből művésznév lett, és ez később a hivatalos iratokba is bekerülhetett. Természetesen fordítva is lehetséges: a sajtóban és a művészi körökben az angol és francia, ritkábban német nyelvterületen használt Annie-t próbálhatták önkényesen magyarosítani. A koncertek műsorát kezdetben maga a család, majd az impresszárió adhatta meg következetlenül, mivel nem valószínű, hogy azokon a helyeken, ahol egy művész először lépett fel, a helyi újságírók vagy a hirdetések készítői ilyen gyakran változtatták volna meg a leadott szöveget.

A fentiek illusztrálására a zongoraművész dokumentumaiból sorolok fel néhány adatot: zeneakadémiai tanára, Székely Arnold levelén és Hubay Jenő táviratán Anny, Hubayné meghívóján és levelén Annie, egy családi barát levelezőlapján Nusika megszólítás szerepel.[2] Székely 1925-ös emlékkönyv-bejegyzése szintén az „Anny” változatot tartalmazza.[3] A gyermeknek az alsóbb iskolákban minden bizonnyal a hivatalos nevét kellett használnia: 1919–20-as, első elemis hangjegyfüzetén nem véletlenül olvasható az Annuska,[4] 1923. júniusi zeneakadémiai bizonyítványán az Anna. 1929 és 1932 között járt a Szekeres Margit Leánylíceumba, amelynek hivatalos értesítőjében mindig Annaként tüntették fel. A Zeneakadémián az első két évben Fischer Annaként szerepelt a névsorban, majd a bevett szokás szerint térhettek át a művésznévre, az Annie-ra. Ugyanitt azonban az iskolai koncertek műsorában 1925-ben, 1927-ben és 1928-ban, sőt még 1929-ben is Annynak írták a nevét, a *Színházi Élet* ugyanakkor 1927-ben Anciként említette.

Fischer Annie Reményi-hegedűje

A rendelkezésünkre álló források szerint hasonló változatosság jellemezte a hegedűs névhasználatát is. A leggyakoribb Annie mellett a zeneakadémiai névsorokban, koncertműsorokban és a sajtóban a fent említett változatok fordultak elő, a Zeneakadémia 1927–28-as évkönyvében kivételesen Annusként tüntették fel, baráti körben pedig Ancinak szólították.[5] A *Délibáb* folyóirat címlapján az „Annye" írásmód csupán egyszeri sajtóhiba volt: „*Fischer Annye a Zeneművészeti Főiskolán megtartott hegedűversenyen a Reményi-díj nyertese*" (a tördelőnek nyilván csak félig sikerült kijavítania a keresztnevet Annie-ról Annyra, vagy fordítva). Az 1928. június 6-i eseményről ugyanis legalább tucatnyi lap számolt be, és a művész nevét mindenütt következetesen Annie-nak írták. Az említett díjat, a Reményi-mesterhegedűt a század eleje óta a cégtulajdonos Mihály és fiai, László és Zoltán ajánlották fel minden tanév végén a Zeneakadémia legjobb végzős növendéke számára, hogy ezzel segítséget nyújtsanak az ifjú művészek pályakezdéséhez. A pályázók nyilvános hangversenyen mérettették meg magukat, a zsűri tagjai az intézmény vezetői és tanárai közül kerültek ki (másfél évtizeden át közöttük volt Mihalovich Ödön igazgató, illetve közel négy évtizeden át a tanszékvezető, Hubay Jenő is). A 47 díjazott közül 1951-ig olyan világnagyságok kerültek ki, mint Szigeti József, Telmányi Emil, Gertler Endre, Végh Sándor, Varga Tibor, Martzy Johanna és Kovács Dénes. Még a „harmadvonalba" is olyan kiválóságok tartoztak, akikre számos más nemzet ma is örömmel lenne büszke.

HANGVERSENY

* **Reményi-díj a Zeneművészeti Főiskolán.** Most tartották meg, nagy érdeklődés mellett a Zeneművészeti Főiskolán azt a hegedűversenyt, melynek díja egy 1600 pengő értékű Reményi hangversenyhegedű volt. A versenyen a főiskola legkiválóbb negyedéves növendékei vettek részt. *Hubay* Jenő igazgató elnöklete alatt, a főiskola tanáraiból alakult jury a díjat *Fischer* Annienak, *Studer* Oszkár tanár kiváló növendékének ítélte, Bach IV. Sonatájának és Hubay Conzerto Dramatique-jának kitűnő előadásáért.

A Reményi-díj eredménye, Magyarság 1928. jún. 7.

A színésznő és az író-műfordító

1924 tavaszán fedezték fel a budapesti sajtóban Fischer Anna színésznőt, az Országos Színművészeti Akadémia végzős növendékét. Május 11-én így tudósított *Az Ujság* az intézmény vizsgaelőadásáról: „*A nők közül kiváltképpen Fischer Anna tűnt fel természetes játékával, csengő, tiszta beszédével*". A következő, évadzáró produkcióról ugyanez a lap egy héttel később számolt be: „*Fischer Anna kitűnő jelenség a színpadon, gyönyörűen beszél és nagyszerűen mozog. Hatalmas sikerére szellemes és minden tekintetben művészi játékával mindenkép rászolgált*." Mindez éppen abban az időben történt, amikor a másik Fischer Anna (Annie), a tíz éves zongorista első fellépéseire készült (a sokat emlegetett debütálásra, a „szakirodalom" adataival ellentétben, csak 1925. február 28-án került sor Beethoven C-dúr zongoraversenyének 2. és 3. tételével!). Talán nem véletlen, hogy a Zeneakadémia évkönyveiben éppen ekkor, 1924 nyarán jelent meg a többszöri Anna után először az Annie varián. Lehetséges, hogy a zongorista (és családja) a színésszel szembeni megkülönböztetésül kezdte használni nyilvánosan is az Annie változatot?

Ha így volt, akkor feleslegesen történt, mivel a színésznő neve hamarosan nyom nélkül eltűnt a sajtóból. Nevének megváltozásáról csupán *Az Ujság* augusztus 13-i híradásából értesülhetünk, ahol együtt szerepelt a művésznő korábbi és új neve: „*Az Unió igazgatója szerződtette Kádár (Fischer) Annát, aki most végezte a színiakadémiát és nagy feltűnést keltett kiváló tehetségével és erős színjátszóképességével már a vizsgaelőadásokon is.*" A színésznő az elkövetkező évben a Magyar Színházban, a Belvárosi Színházban és a Blaha Lujza Színházban játszott Kádár Anna néven, majd szavalóesteken vett részt. A Rádió Stúdiójában jövendő férjével, Ádám László hírlapíró-novellistával is többször fellépett. 1929-ben a Zeneakadémia kamaratermében (két muzsikus kortársa iskolájában!) önálló estet is rendezett, majd házasságát követően mintha nyoma veszett volna az 1930-as években. A Schöpflin Aladár szerkesztette Magyar Színművészeti Lexikon is csak annyit közölt róla, hogy 1903-ban született, és 1924-ben lépett színpadra.

Emellett az 1893-ban született Dr. Fischer Annie kritikus és műfordító neve is ismert volt a 20-as évek második felétől. Esszéket írt a *Magyar Hírlap* számára, illetve a szépirodalmi művek mellett zenei témájú könyveket is fordított, például Franz Werfel Verdi-könyvét (1934, az újabb kiadásokban *Az opera regénye* alcímmel) és Roland de Candétól *Az angol zene rövid történetét* (1964). A 40-es évektől már férje vezetéknevén, Dr. Barát Annie-ként (olykor Annaként) publikált.

Az énekes Fischer Annie

Ötödik Fischer Annie-ként egy énekesnőt említek, aki – akármilyen hihetetlen is – a színésznővel, a hegedűssel és a zongoraművésszel egy helyen és szinte egy időben tűnt fel. Alig több mint egy évvel a színész és fél évvel a zongorista debütálását követően, 1925. szeptember 9-én így harangozta be az érkezését a *Színházi Élet*: „*Új, magyar Jeritza Máriát fedezett fel László Géza dr. operaénekes énektanár. Fischer Anci, a magyar zenekultúra jövendő legnagyobb értéke. Budapesti úri társaságokban és zenei körökben „világszenzációt" jelentő új énekesnő felfedezéséről beszélnek mostanában. Minden túlzott elragadtatás mellett is kétségbevonhatatlan azonban, hogy Fischer Anci, a jövő nagy énekesnő-reménysége tényleg felbecsülhetetlen értéket jelent máris a zenekultúra számára.*" Az énektanár már előző évben megismerkedett a kivételes tehetségű, 15 év körüli lánnyal,

Kőszegi Teréz és Fischer Annie győztek a legszebb hang pályázaton

November 30-án, vasárnap d. u. 2 órakor a Fővárosi Operettszínház szinpadán eldőlt, hogy kik fogják képviselni Magyarországot Párizsban és Nizzában a Le Chant des Nations ötvenezer frankkal dijazandó nemzetközi hangversenyén.

A vasárnapi döntő váratlan eredménnyel végződött, amennyiben a szakemberekből álló zsüri a megjelent férfipályázók közül csak relative mondotta ki a győztest, de arra nem itélte alkalmasnak, hogy Magyarországot a Nemzetek Hangversenyén képviselje. Ezért a zsüri Kőszegi Terézt, a Városi Szinház tagját és Fischer Anniet.

A zsüri táviratilag rögtön előterjesztést tett a Nemzetek Hangversenye előkészitő bizottságának, hogy Magyarországot kivételesen nem egy férfi és egy nő, hanem két nő, vagyis Kőszegi Teréz és Fischer Annie képviselhessék a Chant des Nations párizsi és nizzai döntőjén.

A zsüri és a versenyzők tiz óra után kezdtek gyülekezni a Fővárosi Operettszínház mozsárutcai kapujánál. A Színházi

Az énekes Fischer Annie győzelme, Színházi Élet 1930. dec. 7.

akit szülei akkor még nem engedtek hangversenykörútra. Beérkezésére 1930-ben került sor, amikor november 30-án győzött a *„Legszebb hang”* elnevezésű énekverseny hazai válogatóján a Fővárosi Operettszínházban. Ennek köszönhetően Kőszegi Terézzel együtt részt vehetett a párizsi rádióhangversenyen és december 8-án Nizzában a *Chanson des Nations* döntőjében. A nemzetközi mezőnyben öt egyenrangú győztest hirdettek ki, akik közé mind a két magyar lány bekerült.

Annie az utazás előtt bejelentette, hogy Forrai Annie művésznéven indul Párizsba, így a lapok hamarosan már Fischer, Forrai, Forrai-Fischer (kivételesen Fischer-Forrai) Annie (Anni, Anny) győzelméről írhattak.[6] Bár elmondása szerint sötét hangszíne miatt Wagner-énekesnek készült, 1931-ben az Operettszínházhoz szerződött, ahol a műsorközlésekben újabb változatban, Forray Annie-ként tüntették fel. A következő év elején Kosztolányi Dezsővel indult felvidéki hangversenykörútra (Ungvár, Munkács, Beregszász és Kassa), amelyet a sikerre tekintettel meg is hosszabbítottak. A nyáron Bécsből küldött sajtónyilatkozata szerint külföldön folytatta a pályáját: *„Lanik és Hoffmann színházi ügynökség leszerződtetett. A jövő szezonban valószínűleg a Volksoperben fogok énekelni. Addig is az Állatkertben és Angol-Parkban rendezett koncerteken lépek fel.”*[7] Augusztusban Baden-Badenben Ida szerepét énekelte *A denevér*ben a Strauss-unoka vezényletével, további sorsáról azonban nincs tudomásom.

A Párizsba induló Fischer Annie Kőszegi Terézzel, Színházi Élet 1930. dec. 7.

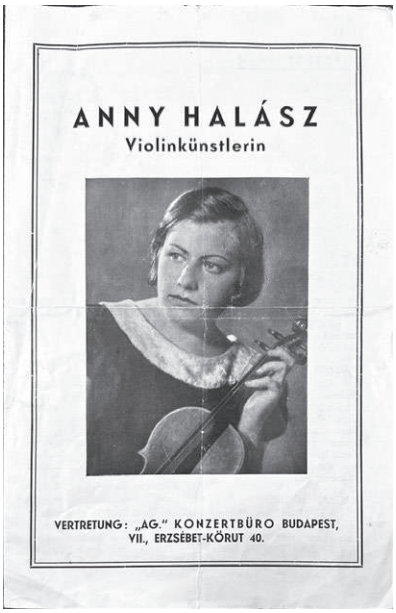
Párhuzamos művészpályák Budapesten

A két világháború közötti évtizedek pezsgő kulturális életében tehát legalább öt azonos nevű művésznő kezdte meg a pályáját hasonló környezetben. Nem tudjuk, hogy ismerték-e egymást, de a korabeli viszonyok tükrében ez eléggé valószínűsíthető. Valamennyien a néhány ezer főt számláló fővárosi elit köreiben mozogtak, emellett saját és családjuk életében fontos szerepet játszott a zene művelése vagy élvezete. A legidősebb, az 1893-ban született műfordító édesapjának, Fischer Ödönnek a foglalkozását nem ismerem, a címjegyzékek alapján aranyműves, orvos vagy fűszerkereskedő, esetleg szabómester is lehetett. A színésznő (1903) Fischer Lajos főorvos, a hegedűs (1910) Fischer Antal főállatorvos, az énekes (1911.k.) Fischer Jenő ügyvéd leánya volt. A legfiatalabb, a zongorista (1914) édesapja, Fischer József évtizedeken át Az Est-lapok vállalat egyik vezetőjeként, a hirdetési osztály főnökeként dolgozott, így neki volt a legnagyobb lehetősége arra, hogy gyermeke karrierjét segítse. Talán a nagyszámú gyermekkori sajtómegjelenésnek köszönhető, hogy életkora ellenére az említettek közül egyedül a zongoraművész őrizte meg a vezetéknevét, és a színésznő kivételével a többiek talán az ő ismertségére való tekintettel választottak magyar hangzású nevet a korabeli gyakorlatnak megfelelően.

A hegedűs és a zongorista egészen biztosan ismerte egymást. A névrokonok talán nemcsak a Zeneakadémiát, hanem – négy év eltéréssel – már az alsófokú iskolát is ugyanabban az intézetben végezték, mivel gyermekkorukban egy évtizeden át mindketten a 7. kerületi Peterdy utcában laktak, a zongorista a 4-es, a hegedűs a 18-as szám alatt. A zongorista születésétől 1928-ig élt itt, a hegedűs családja az 1910-es évek végén költözhetett ide a közeli Aréna útról. Nem tudom, hogy hány évfolyamot végeztek a közeli polgári leányiskolában (Peterdy utca 17–19.), elképzelhető, hogy csak a magánvizsgáikat tették le itt, mindenesetre 1929. június 9-én mint volt növendékek mindketten

Halász-Fischer Annie a 30-as években

„Halász Anny" 1931-ben

felléptek az iskola 25. jubileumi ünnepségén. A *Magyarság* június 8-i írásában meg is nevezte a közreműködők között *„Fischer Anna hegedű- és Fischer Annie zongoraművésznő"*-t.

Ekkor már a Zeneakadémia hallgatói voltak, amelynek 1924 és 1930 közötti évkönyveiben több alkalommal is teljesen azonos néven szerepeltek egymás mellett. Az 1925-26-os névsorban például ezt olvashatjuk: *„117 Fischer Annie előkészítő zongora III., tanár Székely Arnold; 118 Fischer Annie akadémia hegedű II., tanára Studer Oszkár"*, az 1929-30-as névsorban pedig: *„169 Fischer Annie művészképző hegedű, tanára Hubay Jenő; 170 Fischer Annie akadémia zongora IV., tanár Székely Arnold"*.[8] Még szemléletesebb az egyezés a *Révai nagy lexikona* 1935-ös pótkötetében, ahol a két szócikk egymás alatt, szintén azonos névváltozattal szerepel.

*Fischer *Annie*, hegedűművésznő, szül. Budapest, 1910 okt. 27. A Zeneműv. Főiskolán a Reményi-díj nyertese, 1930. művészi oklevelet nyert. Újabban *Halász* F. néven lép föl.

*Fischer *Annie*, zongoraművésznő, szül. Budapest, 1914 júl. 5. A Zeneműv. Főiskolán Dohnányi tanítványa volt; művészi oklevelet és a Liszt-hét hangversenyein első díjat nyert 1932.[9]

Halász-Fischer Annie, a hegedűművész

1930 nyarára, fél évvel énekes névrokonát megelőzően, a hegedűs Fischer Annie számára is elérkezett a névváltoztatás időpontja. 1924-től 1928-ig a Zeneakadémián Studer Oszkárnál végezte az „akadémiai" osztályokat, majd két éven át Hubay Jenő művészképzőjében folytatta tanulmányait. A Hubay-növendékek hagyományosan ekkor, az iskola falainak elhagyásakor vettek fel magyar hangzású nevet, hogy így ismerje meg őket a világ. Annie az elkövetkező 12 hónap során többször szerepelt Halász Annyként, de végül a kettős Halász-Fischer név mellett döntött, és 1939-ig ezt használta legtöbbször (a fordított Fischer-Halász változat is előfordult néhány

Halász (Fischer) Anny hegedűművésznő, született Budapesten. A Zeneakadémián öt évig, majd öt éve *Studernál* tanul. 1928-ban a Reményi díjat nyerte el, 1930-ban a Hubay ösztöndíjat. 1930-ban *Hubaynál* művészi oklevelet nyert. Budapesten igen sokat koncertezett az Akadémián, Vigadóban, Fészek Klubban, a rádióban, jótékony célra. A rádióban *Hubay* vezényletével a filharmonikusokkal játszott, mely szereplése eredményeként olaszországi körútra kapott meghívást. Atyja *Fischer Antal* nyug. fővárosi főállatorvos.

La violoniste Ulkü Delman à la Radio Istanbul

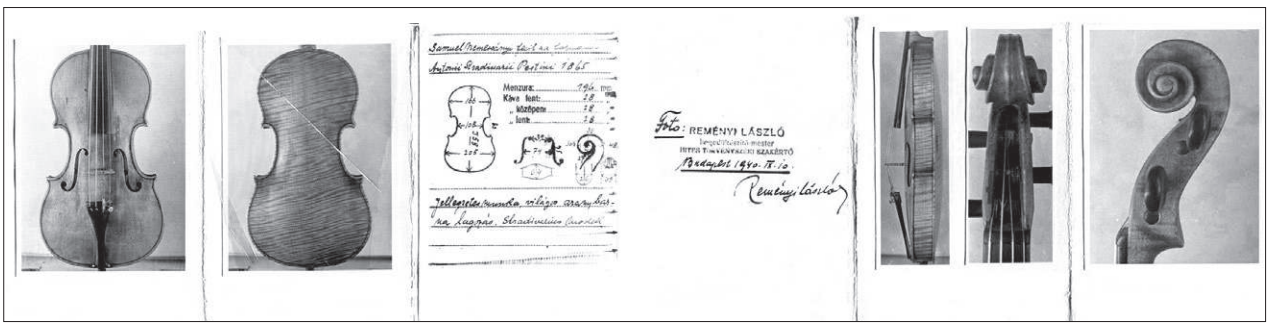
La violoniste Ulkü Delman très connu à Istanbul donnera ce soir à 21 h. 30 une audition à la Radio Istanbul.

Magda Rufer l'accompagnera au piano.

Törökországi híradás Ülkü Delman fellépéséről, 1950-es évek

esetben, talán csak véletlenül). Nagyközönség előtti, „felnőttkori" debütálására 1930. november 17-én került sor a Magyar Rádió Hubay-estjén, amikor az illusztris szerző vezényletével a *Concerto dramatique* (1. hegedűverseny) 1. tételét játszotta az Operaház zenekarának kíséretében, egy műsorban a már világhírű Zathureczky Edével. Majd szerepelt a Lipótvárosi Kaszinóban, a Lipótvárosi Társaskörben és más művészestélyeken, gyakori vendége volt a Magyar Rádió stúdiójának, és 1932-ben önálló estet is adott a Zeneakadémia nagytermében, a kiváló Herz Ottóval a zongoránál.

Pályáján három nővérét követte, akik ekkor már hírnevet szereztek maguknak külföldön. Ketten egy évtizeddel korábban felvették nagybátyjuk (?), a híres Liszt-tanítvány, Joseffy Rafael (1852–1915) vezetéknevét, és az Egyesült Államokban futottak be jelentős karriert. A zongoraművész Joseffy Teri a Zeneakadémiát követően Josef Lhévinne-nél és Edwin Fischernél tanult tovább, mielőtt letelepedett New Yorkban, Olga pedig operaénekes lett. A harmadik testvér, Ilona, úgy tűnik megőrizte eredeti családnevét, bár 1926 márciusában Joseffy Fischer Ilonkaként lépett fel a Székesfővárosi Zenekarral, Müller Károly vezényletével. Az 1930-as években Bécsben élt, és a világot járta Gyenes Lily hegedűművész nevezetes, 20 (olykor 13) tagú női együttesével, amelyet hol cigányzenekarnak, hogy szalonzenekarnak

Reményi László tanúsítványa Halász-Fischer Annie Nemessányi-hegedűjéhez, 1940

neveztek, de magasan képzett tagjai bármilyen műfajban megállták a helyüket (Liszt 2. rapszódiájának 1932-es berlini felvétele egészen káprázatos).

Halász-Fischer Annie-nak tehát még a család oldaláról is magas elvárásoknak kellett megfelelnie, amikor az 1930-as években önálló egzisztenciát teremtett. Ő is többször kirándult a könnyűzene világába, majd az évtized második felében női jazz-zenekart alapított, amely *Az Est* 1938. október 6-i információja szerint a Márvány-tenger partjára, a törökországi Yalova fürdőhelyre kapott szerződést. Annie talán ennek köszönhetően ismerhette meg Hayri Delman török ügyvédet, akivel 1939 szeptemberében házasságot kötött, és Isztambulban telepedett le. Az alig 30 éves művész karrierje a háború és a családi környezet miatt sem folytatódhatott azzal a lendülettel, ahogyan indult. 1940-ből már csupán egy magyar és néhány török újsághírt találhattam D. Halász Annie, illetve Annie Delman tevékenységéről, majd neve végleg eltűnt a sajtóból. Michael Reményitől azt az információt kaptam, hogy édesapja, Reményi Zoltán, a torontói Reményi House of Music tulajdonosa továbbra is levelezett a művésznővel, aki török szimfonikus zenekarokban játszott és szólistaként is szerepelt.

Csupán a véletlennek köszönhetően bukkantam rá Halász-Fischer Annie új nevére, és ennek segítségével néhány újabb adatra. Eszerint a világháborút követően a „jól ismert" művésznő Ülkü Delmanként lépett fel hangversenyeken és a török rádióban, és gyászjelentése szerint 1980. szeptember 5-én bekövetkezett halálát férje és négy gyermeke gyászolta. Isztambulban temették el három nappal később.

A hazatért hegedű

Halász-Fischer Annie öt éven át az 1928-ban nyert Reményi-hegedűn játszott, majd 1933-ban Reményi Mihálytól egy Nemessányit vásárolt, amelyet a legnagyobb magyar mester 1865-ben készített Stradivarius modell nyomán. Amikor a művész Isztambulba költözött, Reményi Mihály fia, László adott fényképes tanúsítványt a hangszerről. Az értékes hegedű a Reményi-féle kísérő dokumentummal együtt 75 évvel később, 2015 márciusában bukkant fel ismét Londonban a Brompton's cég aukcióján. Az egykori eladó unokája, Michael Reményi vette meg Michael Warrennel (Chicago) közösen. Amikor 2019-ben az új tulajdonosok megtudták, hogy Budapesten Baki Róbert kezdeményezésére Nemessányi Sámuel Nemzetközi Hegedűkészítő Versenyt rendeznek, felajánlották, hogy ez a hangszer szolgáljon mintaként a legtökéletesebb kópia elkészítéséhez. A világ több tucatnyi országának közel 70 pályázója digitálisan kapta meg a részletes dokumentációt, de aki tehette, eredetiben is megtekinthette a különleges instrumentumot a Zenetörténeti Múzeum kiállításán. A rendezvényt a világjárvány miatt többször is el kellett halasztani, mire 2022. június 30. és július 2. között sor kerülhetett rá a Zenetudományi Intézetben. A zsűri tagjai Florian Leonhard, Michael Reményi, Péter Benedek, Philippe Girardine, Roland Baumgartner és Simeone Morassi voltak. A 30.000 Eurós első díjat a kínai Liu Xiao Wei nyerte el, a 2. helyezett Faragó-Thököly Márton, a harmadik a francia Alexandre Beaussart lett. A versennyel párhuzamosan Baranyi Anna a Zenetörténeti Múzeumban Nemessányi-kiállítást is rendezett. Itt ma is megtekinthető Nemessányi Sámuel, a „magyar Stradivarius" alkotása, a kivételes tehetségű, de hazája számára korán elfeledett hegedűművész, Halász-Fischer Annie egykori hangszere.

[1] Székely György: Egy hamis Fischer Annie kép ürügyén – tévedések, pletykák és kalózfelvételek. *Gramofon.hu*, 2014. júl. 14. Ugyanez megjelent a *Parlando* 2014. 4. számában is (www.parlando.hu).
[2] Dokumentumok egy külföldi magángyűjtő birtokában.
[3] Lásd *Fischer Annie*. Szerk. Fittler Katalin – Székely György (Bp.: Gramofon Könyvek, 2. kiadás 2014), 15.
[4] Az említett kötet 14. oldalán (Fittler–Székely i. m.) látható 1919-es iskolai füzet címlapja: *„Hangjegy-füzet / Fischer Annuska / I. elemi osztály"*.
[5] 1940 körül így szerepelt a Reményi cég dokumentumaiban, és a Torontóban élő Michael Reményi is így utalt rá legutóbbi, 2023. januári levelében.
[6] A versenyről a napilapok híradásai mellett a *Színházi Élet* 1930. decemberi és 1931. januári írásai számoltak be részletesen.
[7] *Újság*, 1932. július 10.
[8] Az 1926–27-es névsorban valószínűleg megkülönböztetésül írták a hegedűs hölgyet Annának, egy évvel később pedig „Annus"-nak, aki akkor a III., ill. IV. akadémiai évfolyamot végezte Studer Oszkárnál. 1928–29-ben ismét mindketten Annie név alatt szerepeltek.
[9] „A Liszt-hét hangversenyein" szerzett „első díj" természetesen az 1933-as nemzetközi Liszt-zongoraversenyre vonatkozik.

Koncertekről

Fittler Katalin

Miskolci Szimfonikus Zenekar
2023. január 22.

Művészetek Palotája – Nemzeti Bartók Béla Hangversenyterem

A kultúrpolitikai szempontból eléggé nem értékelhető, a szó legnemesebb értelmében „missziót" teljesíteni szándékozó „Szimfonikus zenekari körkép" sorozatból életképesen a „Felfedezések" sorozat alakult ki, évenkénti rendszeres exponált fellépési lehetőséget biztosítva több vidéki zenekarnak (a vidéki itt korántsem degradáló jelző!). A „túlélő" csapatba tartozik a Miskolci Szimfonikus Zenekar, amely az idén jelentős sikerként könyvelheti el e szereplési lehetőséget. A nemes kezdeményezés a fővárosba érkező együttesek iránti csekély (s azon belül is jelentékeny szóródást mutató) érdeklődés miatt bukott meg, ám azóta is mindig elszoruló szívvel várja az empatikus érdeklődő: mennyire telik meg a nézőtér.

Ezúttal örvendetes látványt jelentett a Bartók Béla Nemzeti Hangversenyterem több szintjét szinte megtöltő néző – s ebben több szempont is közrejátszhatott. A korábbi, az együttesek mellett 20-21. századi kortárs magyar kompozíciókra is figyelmet irányító szándék módosult, a felfedeznivaló a továbbiakban fiatal művészekre és (bármely stíluskorszakból származó) ritkán hallható művekre fókuszál.

A Miskolci Szimfonikus Zenekar szólistája ezúttal Anton Gerzenberg volt, a 2021-es zürichi 15. Nemzetközi Anda Géza Zongoraverseny győztese, aki ekkor kapta különdíjként a Müpa-beli fellépés lehetőségét. Az est dirigense a pályáját nemzetközi terepen építő Török Levente volt, akinek nevével (és munkásságával) korábban az operalátogató közönség találkozhatott fővárosunkban.

Mint a koncertet megelőző, „Előhang" című beszélgetésből megtudhattuk, ő is részt vehetett a műsor kialakításában – neki köszönhetően Rachmaninov 2., c-moll zongoraversenyét követően két további zongoraművész-zeneszerző kompozíciója csendült fel, Liszttől a Prométheusz szimfonikus költemény, Dohnányitól pedig a fisz-moll szvit (Op. 19).

A produkcióról kiderült: nem okozott csalódást azokban, akik nagy várakozással érkeztek. Sőt, még örömteli „meglepetésre" is sor került: lévén az est a Magyar kultúra napján, a második rész kezdetén aktualitásként a zenekar eljátszotta a Himnuszt, amelyet épp 200 éve írt Kölcsey. (Hogy a megzenésítés kitől származik, az hallgatólagosan köztudottnak véve, nem került bekonferálásra – viszont élmény volt a megénekeltetett közönség részeként csatlakozni e nemzeti fohászhoz.)

Gerzenberg a beszélgetés során kitért arra, hogy a verseny és a koncertszereplés közötti különbség részben a közös felkészülés minőségében van (szorosabb kapcsolat alakul ki a próbák során a hangverseny kísérőegyüttesével), ami lehetővé teszi, hogy a szólista alkalmanként nagylétszámú kamaraegyüttesnek tekintse a zenekart, dialogizáló kapcsolatot alakítva ki a fontos tematikus anyagokat játszó zenekari szólistákkal. Ebből az est folyamán nem sokat hallhattunk – az előadás sikerét lenyűgöző zenei-technikai felkészültségén túl Török Levente biztos kezű irányítása biztosította. Tanulságos lett volna látni (nemcsak fiatal) kollégáinak, hogy az elsősorban színházi/operai karmesterként működő dirigens mennyire „érzi" a pódiumot! Miközben esztétikus látványt nyújt, mozdulataival elsősorban a zenei karakterekre koncentrál, különös tekintettel a tempóváltásokra. Minden mozdulata informatív, tehát „beintésekkel" ad biztonságot az egyes szólamoknak, illetve zenekari szólistáknak, ugyanakkor folyamatosan építi a nagyformák ívét, ezzel is intenzív játékra inspirálva a hangszereseket. Érdemes megemlíteni: mozdulatkészletének köszönhetően nem kényszerül arra, hogy apró, rebbenő gesztusokkal kérjen halk hangzást – a plasztikus gesztusok biztonságot adnak a játékosoknak, a zenei karakterek pedig (figyelembe véve a kotta dinamikai előírásait) értőbben valósulnak meg.

Nem kétséges: sikeres szerepléssként könyvelheti el az est egészét a zenekar. Akkor is, ha a Liszt-műben a vonósok (elsősorban a hegedűk) tónusa némiképp kívánnivalót hagyott maga után, és inkább a hallható igyekezet volt értékelhető, mint a tényleges hangzáskép. De a játékosok jelenlétének intenzitása mindenképp dicséretes! És az is, hogy nem mechanikus dinamikai szintekből gazdálkodtak, hanem – többnyire a hangszerelés arányait visszaadóan – építkeztek, a dirigensi instrukciókat követve. Más kérdés, hogy a Dohnányi-mű előtti hangoláshoz hasonlót megérdemelt volna a szimfonikus költemény is!

A harminc éves Török Leventének nemcsak a teljesítményét, de muzsikus habitusát is dicséri, hogy lelkesedésével mindvégig inspirálta a játékosokat. Az időnként hallható különbségből a publikum a jobbik részt követi: az impulzív látvány hatására szívesen korrigálja a vérszegényebb hangzást, és amikor csúcsra

tör egy-egy fokozás, utólag „jóváírja” az esetlegességeket. Voltaképp ez az élő koncertek varázsának egyik egyedi lehetősége – és az ilyen hangversenyek élményéből leginkább a szépre emlékezve várja a folytatást az érdeklődő.

Akadt tehát felfedeznivaló bőven: nemcsak Dohnányi szvitje, hanem Liszt szimfonikus költeménye is olyan műnek tűnt, amit szívesen hallgatnánk a koncertrepertoár részeként – és minden bizonnyal megjegyezte a két fiatal muzsikus nevét a hallgatóság.

Ezúttal érdemes kitérni a műsorismertetőre is. Várkonyi Tamás írása egyaránt hasznos-tanulságos olvasnivaló szakmabelieknek és laikus hallgatóknak – kár, hogy (tekintettel arra, hogy egyszeri előadásról van szó, és aligha volt előre borítékolható a nagymérvű érdeklődés) ezúttal nem jutott mindenkinek példány.

***

Fittler Katalin

MÁV Szimfonikus Zenekar
2023. január 27

Zeneakadémia

Az éves programban a Lukács Miklós bérlet 3. előadásának magyarországi bemutatót terveztek, Juras Filas (1955-2021) Requiemjének előadását. A technikai okok miatt meghiúsult, a jövő évadra áttett műsor helyett operaestet kínáltak. Nem is akármilyet! A MÁV Szimfonikus Zenekar az egyetlen magyar együttes, amely annak idején turnézott „A három tenor”-ral. Remek ötletként most „A magyar három tenor” programot hívták életre.

Hadd bocsássam előre, korántsem arról van szó, hogy – gördülékenyebb fogalmazással – három magyar tenort hívtak meg, hanem egy olyan átgondolt koncepcióról, amelyben magyar erőkből kínáltak a szó nemes értelmében vett sztárparádé jellegű élményt. Három tenor, három karakter – mondhatni, változatok tenoréletérzésekre. Közülük Fekete Attila művészi pályája a legismertebb, Horváth Istvánnal operaszínpadon és hangversenypódiumokon is gyakorta lehet találkozni – a harmadik tenor viszont sokaknak felfedezésszámba ment: Tóbisz Titusz nevét azonban az est valamennyi hallgatója megtanulta! A magát sok műfajban kipróbáló, a különböző műfajokban szerzett tapasztalatok-tanulságok birtokában felelősségteljes-elhivatott előadóművésszé érett szlovákiai magyar tenornak, a Kassai Operaház egyik legrangosabb énekesének meghívása annak köszönhető, hogy a külföldön is gyakran vezénylő Kesselyák Gergely nemcsak a műsorpolitika alakításában, hanem a szereplőválasztás területén is felelősségteljesen munkálkodik.

Három szólista, mindegyikük négy számot énekelt – a vokális számok „blokkjait” hagyományosan zenekari betétek tagolták. Míg ezek az énekeseknek lehetőséget adnak némi „pihenésre”, a zenekari játékosok számára épp ellenkező előjellel működnek: ilyenkor kísérőegyüttesből főszereplővé lényegülnek át. Mármint akkor, ha ilyenkor is igényes játszanivalójuk van, amellyel élményadás a céljuk.

Ez a műsor – az ismertető tanúsága szerint Kesselyák Gergely összeállítása – különleges erőpróbát jelentett a zenekar számára (korábban hosszabb műsort terveztek, s még a műsorfüzet nyomtatása után is szükségesnek tűnt a rövidítés – így is jóval fél 10 után ért véget a hét órakor kezdődő program. Ebben persze része volt a három „három tenoros” ráadásszámnak is…). Érdemes külön értékelni a zenekari teljesítményt: Respighi Rossinianájának tétele töltötte be a tagolás funkcióját, a második rész nyitányául Korngold Straussianája szerepelt. A Respighi-szvit zongoradarabok bravúros hangszerelése, a Straussiana Korngold utolsó zenekari darabja. Kesselyák Gergely rendkívüli vehemenciával inspirálta az együttest; a zenei anyag valamennyi kisebb-nagyobb egysége teljes jelenléttel szólalt meg, legfeljebb néha a hangszín/dinamika kontrollja sérült a nyüzsgő forgatagban. Nagylétszámú vonóskarnál az unisonók kivitelezése mutatja a mércét (ezúttal igencsak magas volt!), a jól karakterizált motívumok esetében a lendület iramában készséggel túltettük magunkat egy-egy kissé pontatlan indításon. Érezhetően kidolgozott programmal lépett pódiumra a zenekar, és örömmel nyugtáztuk, hogy a kottatartó szinte csupán jelképes szerepet töltött be a szólisták előtt is…

Az első, bemutatkozó tömbben Horváth István Rossini: Tell Vilmosából Arnold IV. felvonásbeli áriájával lépett színre, őt követte Fekete Attila Verdi kevéssé ismert A kalóz című operájának részletével, majd operaslágert hallottunk Tóbisz Titusztól (Vesti la giubba – Leoncavallo remeke a Bajazzókból). Akár az „önök kérték” címet is kaphatta volna a Puccini-blokk, amelyben a némiképp kevésbé ismert ária ismét Fekete Attilának jutott (Donna, non vidi mai, a Manon Lescaut-ból), előtte a Che gelida manina! csendült fel Horváth István világos színű, jelentős átütőerővel rendelkező hangján, majd Cavaradossi Levéláriájával varázsolta el a hallgatóságot Tóbisz Titusz, aki szinte színpaddá változtatta a pódiumot, minimális gesztusokkal is alakítássá lényegítve az interpretációt. A „kétszer három” énekszámok sorozata a továbbiakban „háromszor kettővé” változott. A szünet előtt ugyanő elénekelte Geyza Dusíktól a Dal a szülőföldről című kompozíciót (külön öröm, hogy a műsorfüzetben olvashattuk a szöveg magyar fordítását, ami úgyszintén az ő munkája). És mi más lehetett volna a folytatás, mint a Bánk bán méltán népszerű Hazám, hazám áriája (Fekete Attila énekelte). Telitalálat volt a második részben Korngold

Straussianáját követően Horváth István briliáns előadásában A rózsalovagból az Olasz ária. Wagner zenéjét Siegfried Tavaszi dala képviselte A walkür I. felvonásából, Tóbisz Titusz tolmácsolásában. Az utolsó Respigi-intermezzó után két kortárs-kompozíció részletével zárult a meghirdetett műsor. Európai premierként hallhattunk részletet Girolamo Deraco operájából (a szereplő énekét Fekete Attila keltette hangzó életre, az általa prózában mondottakat a librettista idézte) – Deraco, aki egyébként a miskolci „Bartók+" fesztivál operaszerzői versenyén eredményesen szerepelt, személyes jelenlétével tisztelte meg az előadást. És a pódiumon köszönthettük Fekete Gyulát is, miután operájából, az Excelsior!-ból – méltó befejezésként – csodálatosan idézte meg Liszt Ferenc alakját Horváth István.

Választékos-szép műsor, érezhetően felelősségteljes kidolgozottsággal. A karmester lelkesedése (és lelkesítése) méltó partnerekre talált az énekesekben, akik afféle gálának, jutalomjátéknak tekintették ezt a szereplést. És jó volt látni és átélni az őszinte örömöt, amit a „három magyar" közös ráadás-produkciója váltott ki. Akik nem rivalizáltak, hanem tehetségük-tudásuk legjavát adták. Nem voltak biztonsági megoldások, minden „élesben ment", teljes intenzitással. A hallgatóság magas átlag-életkorát meghazudtolóan, már-már stadion-légkör alakult ki. Örömzenélés volt, amelynek hatását – kisebb-nagyobb mértékben – mindenki átérezte.

Ilyenkor lehet sajnálkozni azon, hogy a hangversenylátogatók többsége leginkább egy-egy zenekart követ figyelemmel – ily módon sok zenebarát nem értesült erről az értékes élményszerzési lehetőségről…

***

Fittler Katalin

Concerto Budapest
2023. január 28.
Zeneakadémia

Az utóbbi években a Concerto Budapest programjában rendre megjelennek „tematikus napok", amikor is hangverseny-folyamot kínálnak egy-egy szerző életművének értékes darabjait felidézve. Ráadásul gyakran nem különülnek el apparátus tekintetében a műsorok, tehát egymás szomszédságában hallhatunk kamaraműveket és zenekari kompozíciókat. Az ilyen vállalkozások jelentősége és haszna felmérhetetlen – vagy talán mégis inkább „felmérhető"?! Az együttes zenekari művészei szólistaként vagy kamaramuzsikusként olyan fellépési lehetőséghez jutnak, ahol felelősséggel irányíthatják a hallgatóság figyelmét a szerzőre, ugyanakkor szereplésükkel a maguk művészi rangját is erősítik. És ehhez jön a – mind a közreműködők, mind a közönség számára – élményt kínáló együttmuzsikálás vendégművészekkel.

A tematikus Schubert-napot eredetileg 2022. december 3-ra (a szerző névnapjára) tervezték. Az elmaradt program némiképp módosított változatának realizálására január 28-án került sor, az eredeti program 2. és 4. hangversenyét 17 óra 30 perces, valamint 19 óra 30 perces kezdettel hallhatták az érdeklődők, a délutáni hangversenyt követően, „ráadás"-ként a Kupolateremben várta további élmény azokat a szerencséseket, akik időben regisztráltak a gratis-rendezvényre.

Mint várható volt, sokan vállalkoztak a „Hallgassunk Schubertet!"-projektre. Az érdeklődés Schubert zenéjén túl az ismert előadóművészekre, valamint a „Virtuózok" TV-műsorban felfedezett ifjú tehetségeknek szólt, akik mindhárom alkalommal lehetőséget kaptak rangos partnerekkel való fellépésre.

Az esti hangversenyen mindenki találhatott „felfedeznivalót" magának. Brácsán csendült fel, zongorakísérettel az a-moll (Arpeggione) szonáta, amellyel lélegzetelállító élményt adott Maxim Rysanov. Elismerésre méltóan teljesített partnereként a fiatal Rozsonits Ildikó. Utána a műsor szerint hat (ráadással hét) dal következett, zenekari kísérettel (melynek szerzőjét sehol nem tüntették fel). Ezúttal Baráti Kristóf vezényelte a Concerto Budapestet, énekesként Juliane Bansét hallottuk. A német énekesnő nem ismeretlen a magyar hallgatóság számára, magyar vonatkozású felvételei közül a legjelentősebb Kurtág György műve, a Kafka-Fragmente, amelyen Keller András a partnere. A zenekari háttér nem könnyítette meg az énekesnő dolgát, a zongorakísérővel könnyebb együttműködni (együttlélegezni), a nagy apparátus, mint olyan, nyilvánvalóan kevésbé flexibilis. Tehát az interpretáció finom agogikáit kontrollálni kell, ráadásul a hangszerelésből adódó hangszín-arányokat is. Ilyenkor fokozott nehézséget jelent a rövid terjedelem, minden pillanatnak felfokozott a jelentősége, a folyamaton belül korrekcióra alig van lehetőség. Aligha kárhoztatható az, aki a többségükben ismert dalok esetében ezúttal a kíséret színes szőttesére fordított elsősorban figyelmet – miközben Banse minden igyekezetével azon volt, hogy közvetítse a szövegben-fogalmazottakat is.

Méltán keltett nagy várakozást a szünet után elhangzó „nagy" C-dúr szimfónia. E monumentális művet már hangfelvételen is rögzítette Keller András vezényletével a zenekar, tehát a koncepciót, a kidolgozottságot illetően aligha lehetett kétségünk. Elgondolkoztató volt viszont – mint napjainkban olyannyiszor – a tételek tempóválasztása. Hosszasan lehet ragozni az életritmus változását az idők folyamán, az ingerküszöb változását stb. – de tény, hogy az „átéléshez", a közvetített érzelmi tartalmak megfogalmazásához és azok „felfogásához" idő kell. És nem hátrány, ha van idő a megéltek lecsengéséhez, hogy az új témák (karakterek stb.) ismét fogékony befogadóra találjanak. Ez az általánosnak mondható

„probléma" kevésbé égető, amikor ismert(nek tekinthető) kompozícióról van szó, hiszen a meglévő hangzásemlékek birtokában otthonosan tájékozódik a hallgató (ilyenkor viszont épp az egyedi interpretáció finomságainak észrevétele igényel „időt"). A tempósabb megfogalmazás segíti a folyamat-jelleg érvényesülését, néha éppenséggel segíti a nagyformák áttekintését. Ilyen többletként értékeltem a nyitótétel tempóválasztását – amelyet mintegy „logikusan" követett a „menős" II. tétel. A Scherzo viszont oly sziporkázóan gyors volt, hogy szinte egy nyelvtörő mondóka többlet-feladata elé állította az előadókat. Minden elismerés megilleti őket, amiért győzték ezt a kihívást (talán még lelkesítette is őket az efelett érzett sikerélmény). A zárótétel betetőző hatása visszamenőleg igazol(hat)ta ezt a felfokozott életérzést sugárzó interpretációt.

Ezúttal érdemes kitérni a műsorfüzetre is. A Concerto Budapest ötlete a rendhagyó műismertetéseket illetően ezúttal telitalálat. Dr. Székely György, a Magyar Rádió egykori „Dupla vagy semmi" Schubert-versenyének győztese úgy írt a programokon szereplő darabokról, hogy minden során átjött a személyes élmények sokasága, amelyek megszerzésében – mint kitekintő utalásaiból kiderült – a hangfelvétel-kínálat alapos ismerete is közrejátszott. Remélhetőleg sokan észrevették, hogy a némiképp rövidebb angol nyelvű kísérőszöveg korántsem fordítás – nyelvtudással rendelkezők számára tehát dupla haszonnal jár a füzetke végigolvasása. De hogy elégedettségünk ne legyen maradéktalan: sajnos, az előadókat illetően csupán fotókra hagyatkozhattunk…

***

Malina János

Budafoki Dohnányi Zenekar
2023. január 29.

Zeneakadémia

Rajna Martin vezényelte vendégkarmesterként *a Budafoki Dohnányi Zenekar*t a január 29-i zeneakadémiai hangversenyen. A koncert programján Balogh Máté nyúlfarknyi alkalmi kompozíciója, az *Alabama March* (Alabamai induló), Sibelius *Hegedűverseny*e és Schumann *4. szimfóniá*ja szerepelt; a versenyműszólistája *Kelemen Barnabás* volt.

A máris nagy tekintélynek örvendő fiatal karmesternek és napjaink egyik kimagasló tehetségű hegedűművészének döntő szerepe volt abban, hogy a közönség emlékezetes zenei élménnyel gazdagodott ezen az estén; ezt azonban ők sem érhették volna el egy olyan precíz és fegyelmezett, csiszolt hangzású, érett zenekar nélkül, amilyennek az általam jó ideje nem hallott budafokiak bizonyultak.

Balogh Máté briliáns és szellemes miniatűrje, ez a hármas lüktetésű induló-paródia a koncert gyújtórakétájaként szolgált Rajna Martinék robbanékony tolmácsolásában. A Sibelius-koncert előadásából viszont korántsem hiányzott az elmélyültség, a karakterek plasztikus szembeállítása, a zenekari színek gondos és érzékeny kikeverése. Fontos erények ezek a szólista számára is hálás, nagy tudással és fantáziával is hangszerelt, de valamiféle elementáris erőt, sodró lendületet mégiscsak nélkülöző darab előadása során. Zenekar és karmestere nem csupán azzal szolgálta jól a művet, hogy a jelentékeny szimfonikus szakaszokat olyan igényességgel szólaltatta meg, mintha tisztán zenekari kompozícióról volna szó, hanem azzal is, hogy Rajna – különösen a szerteágazó nyitótételben – biztos kézzel vezette a hallgatót, folyamatosan fenn tudta tartani a mű kohéziójának érzetét, azt, hogy a zene halad valahonnan valahová. Egyáltalán: imponálóan intenzív, de a részletekre is gondosan figyelő vezénylését tömören a „világosság" szóval jellemezhetjük legjobban.

Emellett kitűnő volt a kapcsolat, a visszacsatolás is a szólista és a karmester között; ez a puszta szinkronitáson túl azt jelentette, hogy az emocionális-dramaturgiai folyamatok is zavartalanul íveltek át a szóló-tutti váltásokon, például a nyitótétel második felében, a hegedű szenvedélyes, panaszos felkiáltásait követő, nagy zenekari fokozás során. Nagyon szépen szólaltak meg a lassú tétel kezdő ütemei is a klarinét- és oboapárokon, majd a szólóhegedű átszellemült játéka is aláhúzta Sibelius e ritka bensőséges megnyilvánulásának lírai szépségét. A tétel utolsó pillanatában pedig azt igazolta Rajna Martin, hogy még egy akkord leintése is lehet zeneileg kifejező. A zárótételből a rézfúvók eksztatikus – és kristálytiszta – hangzása, no meg a szólista elementáris virtuozitása maradt emlékezetes elsősorban. Amikor viszont Kelemen Barnabás két tételt is eljátszott ráadásképpen Bach d-moll partitájából, akkor már azt a humorral is színezett, önfeledt életörömöt, Bachnak azt a tanítani való megközelítését csodálhattuk meg játékában, amely nem riad meg a nyomasztó tökéletességű zseni toposzától, s az ő zenéjében is az életközeli, direkt élményt keresi és találja meg.

A világosság és a plaszticitás volt a kulcsszava a Schumann-szimfónia interpretációjának is. Igen kifejezően, énekbeszédszerűen szólalt meg a nyitótétel bevezetőjének triolamozgású alapgondolata, és szuggesztívek voltak a megfontolt – inkább Moderato, mint „Lebhaft" – tempóban kibontakozó főrész széles gesztusai és jól megformált váltásai. Legfeljebb a Scherzo főtémájának „rossz" ütemrészre eső marcatóit nem érezhettük igazán pregnánsnak. A hallgató elgondolkodhatott azon is, hogy a szimfónia most játszott második változatának vastagabb hangszerelése vagy az előadás kelti-e azt a benyomást, hogy alig hallunk igazi pianókat. A Scherzo zárószakaszában a sejtelmes hegedű-pianók halla-

tán azután mégis úgy érezhette, hogy inkább a hangszerelés a ludas. Mindeközben a zenekartól is további szép részletmegoldásokat hallhattunk a kifogástalanul tiszta fúvós oktávmenetektől a vonósok ruganyos nonlegato artikulációiig – amíg azután minden apró öröm fel nem oldódott a zárótétel örömittas kiteljesedésében – a kevés önfeledt kitárulkozás egyikében, amelyet Schumann örökül hagyott számunkra.

***

Fittler Katalin

Concerto Budapest
2023. február 18.

Zeneakadémia

Február 18-án és 19-én azonos műsorral lépett pódiumra a Concerto Budapest (a Géniuszok bérlet 6., ill. a Volumenek bérlet 5. estje), az előbbit további rendezvényként „mini-koncert" követte: a zenekarnál hagyományos „Premier"-ek sorában Kondor Béla 2019-ben komponált Kettősverseny fuvolára és klarinétra – A csalogány és a rózsa című darabját ismerhették meg az érdeklődők.

A hangverseny műsora „szokatlannak" mondható, ám az összeállítás szempontjaival kapcsolatos hipotéziseket gyártani felesleges lenne. Vegyes programot kaptunk, amelyben a darabokat legfeljebb az „értékesség" rokoníthatja. Kezdődött Bach VI. brandenburgi versenyével, amelyet gyorsan feledtetett a folytatás. Aligha meglepő, hogy Mozart C-dúr zongoraversenye (K. 503) ezúttal sem tévesztette el hatását. A francia szólista, Lucas Debargue játéka ritka élményt jelent: azon kevesek közé tartozik, akik a játékukkal hangzó bizonyságát adják annak a különlegességnek, amelynek meghatározására könyvtárnyi Mozart-elemzés tesz kísérletet. Zongora-közeli körökben terjed a mondás, miszerint Mozart a gyerekeknek könnyű, a felnőtteknek nehéz. Debargue a maga 32 évével mindkét világban otthonos: felnőttként győzi a nehézségeket, olyannyira, hogy meglétük szinte fel sem tűnik, s éppen ezért őszintén hirdeti a mozarti muzsikának azt az „egyszerűségét", amely áttekinthetővé (egyszersmind érthetővé-szerethetővé) teszi a legifjabbak számára is. Mármár „eszköztelenül" játszott, a teremtő pillanat spontaneitását idézve – ez csak keveseknek sikerül, a legnagyobbak között is! Ilyen játékos partnerének lenni: kiváltság – vélhetőleg tudatában volt ennek a kamarazenei érzékenységgel muzsikáló zenekar is. Az együtt-játékot öröm lehetett koordinálni is. Ezt követően Debargue egy Scarlatti-szonátával köszönte meg a lelkes tetszésnyilvánítást. Az előadó magasfokú empátiájáról tanúskodott a már-már rögtönzés-érzetű szabadságnak és a barokk formai fegyelemnek a szintézise. A Steinway-hangszer engedelmesen követte az interpretációs elképzeléseket – aligha hiányolt volna bárki is historikus hangszert!

A szünet után a zene világának másik univerzumába kalauzolt Mahler Adagiója (X. szimfónia), melyben a hegedűszólót a koncertmester Környei Zsófia játszotta. Tartalmas hallgatnivalóban gyönyörködhettünk. S akinek ennyi jó kevés … - Szymanowski IV. szimfóniája, ez a sajátos műfajú kompozíció teljesítette ki az est műsorát. A „Symphonie Concertante" műfaj-meghatározás is csupán más irányból történő közelítés ehhez a zongorára és zenekarra fogalmazott háromtételes alkotáshoz. Ritkaság ez a hazai koncerttermekben – s ennek megfelelően, tájékozódni szándékozó figyelem követte az előadást. A zenekarhoz ezúttal is Debargue társult – de mintha kicserélték volna. Fantasztikus érzékenységgel alkalmazkodik a legkülönbözőbb játszani valókhoz!

És éppen e mű késztet arra, hogy beszámolókban szokatlan módon, említést tegyek a műsorfüzetről. (Ami napjainkban mindinkább megbecsülni való!) A Concerto Budapest ebben az évadban arra tett kísérletet, hogy megújítsa a műsorfüzeteit, éspedig oly módon, hogy a törzsközönségből kér fel rendhagyó műismertetésre lelkes zenebarátokat. Ismert műveknél kifejezetten üdítő a konverzációs stílus, az esetenkénti sztorikat, anekdotákat élvezettel olvassuk. Olyan kompozíciónál azonban, amelyről hangversenykalauzok sokaságában is alig találni közérthető-közérdekű tájékoztatást, bosszantó szószaporításnak hatnak a lényegről (magáról a műről) elterelő információk, még akkor is, ha újdonságokat tartalmaznak.

Nem kétséges: nehéz feladat, szinte lehetetlenség az objektív és a szubjektív közlések „ideális" arányát eltalálni. A megírottak „lektorálása" pedig maximálisan ellentmondana ennek a fellazító tendenciának. Éppen ezért a felkértek egyéni felelőssége a leírottak kritikus átolvasása, hogy se képzavar, se helyesírási hiba ne maradjon a szövegekben. (Sovány vigasz „régies" írásmódra hivatkozni a „csemballó" olvastán stb.)

Elhúzódott a tartalmas műsor, úgyhogy kicsit csúszott a 22 órai kezdet. (A bérletesek számára gratisprogram volt, de lehetett külön jegyet is vásárolni a Premier-koncertre.) S nemcsak azért került előre a bemutató utánra tervezett rövid beszélgetés, nehogy a zene után távozzon a hallgatóság jelentős része, hanem minden bizonnyal a zenekari játékosoknak is jól jött a rövid szünet.

Seidl Dénes (egyébként a Concerto Budapest trombitaművésze) rutinos műsorvezető, moderátor, lényegretörően faggatta Kondor Ádámot, aki frappáns-rövid válaszaival mielőbb a zenére akarta terelni a figyelmet. A közönség (a kollégának kijáró érdeklődésből jól vizsgáztak ezúttal a zeneszerzők!) megtudta, amit egyébként is sejthetett: személyre szabottan komponálta a

bemutató együttesnek, és szólistaként a Concerto Budapest két kiváló fúvósának (Kaczander Orsolya – fuvola, Klenyán Csaba – klarinét) a kettősversenyét. A műsorfüzet rövid ismertetőjéből azt tudtuk meg, hogy „az iráni klasszikus költészet tele van szerelmi dalokkal, amelyek megéneklik a csalogány örök szerelmét a rózsa iránt. A darab alcíme utalás e szüntelenül ismétlődő allegóriára". De nem kell Iránig menni allegóriákig! Kár, hogy Oscar Wilde híres (és tanulságos) meséje nem került szóba – ezt a műhelytitkot magától aligha árulta volna el a szűkszavú szerző.

Tanulságos volt ez a bemutató a tekintetben is, hogy ismét egy adalékkal bővült a „teher alatt nő a pálma" példatára. A kétségkívül erős igénybevételt jelentő műsort követően a fáradtság legkisebb kifejezésre juttatása nélkül, lelkes-odaadó együttes vitte sikerre a kettősversenyt. Keller András zenekarnevelő koncepciójának az eredményeként könyvelhetjük el ezt a szellemi teljesítményt, ami igényes zenélést eredményezett. Öröm volt hallani a hangszereléstani ismeretekről és hangszín-igényekről tanúskodó partitúrát, s nem utolsó sorban azt a két szólista-rangú (főállásban) zenekari muzsikust, akiknek szólóállásai megannyi örömteli percet szereznek időről-időre a mindenkori hallgatóságnak. Ezúttal módjuk volt kamatoztatni virtuóz hangszertudásukat (amiben egyszersmind az instrumentumok „természetének", lehetőségeinek alapos ismerete is benne rejlik, nem kis mértékben a 20-21. századi művek követelményein edződve), és azt a dialógus-készséget, amely alapvető meghatározója játékukban, bármely apparátusban. A premier sikerén osztozik a szerző és az előadás valamennyi résztvevője. A mű hangzó életben tartásának felelőssége azonban már megoszlik: a zenekar igazgatója, a vezető karmester, mint a programok összeállítója tehet a legtöbbet azért, hogy a bemutató ne csak egy kipipált programpont legyen, hanem nyitánya egy mű (remélhetőleg hosszú) hangzó életének. Valamennyi lelkiismeretes közreműködő megérdemelné, hogy a befektetett munka a továbbiak során kamatozzon!

***

Fittler Katalin

Pannon Filharmonikusok
2023. február 19.

Művészetek Palotája – Nemzeti Bartók Béla Hangversenyterem

„Lawrence Brownlee és vendégei" – ezzel a címmel hirdették a hangversenyt, amely a Müpa, a Pannon Filharmonikusok és a Zsolnay Örökségkezelő Nonprofit Kft. koprodukciójaként jött létre. A zenekar éves programjában (REFRÉN 22/23) mindkét estnél (Budapest – február 19, Pécs – február 21) a Müpa-rendezvény alcíme szerepel: „Bel canto áriaest". Míg e második érdemi információt közöl, az első felébreszti a kíváncsiságot, ki lehet az a művész, aki „megválogatja" énekes-partnereit. (Az „előtörténethez" tartozik, hogy a járvány meghiúsította 2020-as fellépéseit – ám időközben egyszer mégis szerepelt fővárosunkban, egy szabadtéri koncerten.) Brownlee pályájának patinás-rangos színhelyei közé most sorolódott be a Müpa, a dél-koreai Gyungmin Gwon egy tavalyi versenyen a Müpa különdíjasa lett, Lidia Fridmant pedig 2021 novembere óta tartja számon a Müpa közönsége (sikeres beugrásának a Lucrezia Borgia címszerepébe). Az est dirigense Nikolas Nägele volt, aki fiatalon jelentős tapasztalattal rendelkezik mind operakarmesterként, mind pedig a bel canto repertoárból kitüntetetten Rossini-interpretátorként.

Nem kis feladat hárult tehát a Pannon Filharmonikusokra, akiknek négy nyitánnyal jutott lehetőségük önálló produkcióra (Rossini: Tell Vilmos, Bellini: Norma, Rossini: A tolvaj szarka, és Olasz nő Algírban). A vendégkarmester óhatatlanul is saját „elképzelését" hozza, amihez alkalmazkodni kell – napjainkban ez, szinte személyektől függetlenül, leginkább a (gyors) tempóválasztásban mutatkozik meg. A nyitószámban igényes zenekari szólista-teljesítményekben gyönyörködhettünk (gordonka), mondhatni, a „bel canto" a hangszeresek számára is célt jelentett. Énekeltek a hangszerek, mondhatni, daloltak, kiegyensúlyozott dinamikai keretek között. A szünet után némiképp módosult a helyzet; A tolvaj szarka nyitányban a lelkes muzsikálás inkább lelkiismeretes igyekezetnek adta át a helyét, s a korábban makulátlan intonációba gikszerközeli pillanatok kerültek. A karmester lelkesedésével menthető, hogy figyelmen kívül hagyta a fáradás szempontját, és a hatásosság érdekében erőltette a tempót, jóllehet némileg visszafogottan jobb eredményhez jutott volna. Így a virtuozitás élményét csökkentette az erőlködés érzete, ami abban is megmutatkozott, hogy a dinamikai fokozás a hangerőre korlátozódott (csak „hangosabb" lett a zene, az ún. Rossini-crescendo élménye elmaradt).

A megadott műsorból két ária maradt el (előtte bejelentették: a szoprán az egészségi problémája ellenére vállalja a fellépést – így is maradt két áriája és egy duettben is énekelt) – a négy nyitánnyal a kilenc ária és a duett így is komplett programot alkotott (s ehhez jöttek még a ráadások!).

Lidia Fridman énekében a bel canto igényelte koloratúrkészséget értékelhettük leginkább, hangjának tónusa (sötétítések) néha mesterkéltnek tűnt, szövegmondásának problematikája pedig azért tűnt feledhetőnek, mert a remek feliratozás (Lax Éva munkája) jótékonyan helyettesítette. Hogy mégis feltűnt, annak köszönhető, hogy mindkét férfiénekes élményszerűen „mondta" a szöveget, némi eredeti nyelvű műismeret birtokában, a magyar fordítást látva, szinte szinkronban „visszafor-

dítható" volt az ismert olasz operaáriák szövege. A francia nyelvű éneklésre sem lehetett náluk panasz! Hozta a színpadot a bariton Gwon, de az est sztárja (a szó legnemesebb értelmében) a „mindentudó" Brownlee volt. Él a zenében, egyszersmind a zene él benne – s árad belőle. Stílusok és műfajok feletti ráadásul az az öröm, ami a művészből árad (ezt nem lehet tanítani/tanulni!), és ez a boldogság „ragadós": átterjedt a hangszeresekre is (kiváltképp a zenekari szólistáknál érződött ez), és betöltötte a nézőteret is. Örömzenélést hallottunk, ami – valljuk meg – nem túl gyakori a komolyzenei rendezvényeken.

Brownlee-nél szerencsésen találkoztak az adottságok-képességek a képzéssel megszerzett tudással. Pazarlóan bánik hanggal, energiával - ami a siker, s a művészi megelégedettség csatornáin visszaáramlik, további energiakészleteket mozgósítva.

A jól felépített (Rossini-Donizetti-Bellini) műsor csúcspontjának, parádés finálénak Tonio áriáját választották (Az ezred lányából, a híres kilenc C-vel!) – és mi mással jellemezhetnénk a pályájának harmadik évtizedét kezdő (50. évét betöltött) művészt, mint hogy harmadik ráadásként másodszor is elénekelte a „hanggyilkos" áriát. Éppoly tökéletesen, mint először. Élőben jelen lenni ilyen rekord-produkción (amelyben ráadásul nem a „virtus", hanem a minőség dominált): egészen kivételes élmény volt! Energizálta partnereit is – vélhetően a tényleges igénybevétel okozta fáradtságnál maradandóbb hatású marad számukra is az élmény!

***

Malina János

A Magyar Rádió Szimfonikus Zenekara
2023. február 15.

Magyar Zene Háza

Február 15-én a A Magyar Zene Házában adott egyrészes, népszerű darabokból összeállított hangversenyt a *Rádiózenekar* vezető karmestere, *Riccardo Frizza* vezényletével. Miután a jeles intézmény koncerttermét korábban nem volt alkalmam megismerni, már a helyszín miatt is fokozott érdeklődéssel néztem a koncert elé.

A csupa üveg teremről elmondható, hogy nem is hasonlít semelyik meglevő koncerthelyszínünkre: nagyobb, 4–500 főt befogadó kamarateremről van szó, amely enyhén emelkedő széksoraival, mélységéhez képest tekintélyes szélességével inkább színházteremre emlékeztet. Némileg elgondolkodtató, hogy a helyiség alakjából adódóan meglehetősen széles pódium – mint ebben az esetben is – elegendő egy közepes méretű szimfonikus zenekar elhelyezéséhez, míg maga a tér inkább kisebb formációk hangtömegére van méretezve. Ezt az előzetes benyomást a hangzó élmény szerencsére nem erősítette meg, mert az akusztika melegnek, kellemesnek bizonyult. Egyszersmind pedig szigorúnak abban az értelemben, hogy nem mosta össze jótékonyan az apróbb pontatlanságokat, szétszólásokat. (Ez is elsősorban a kamarazenei produkciókban ideális tulajdonság.)

A terem tehát mindent összevéve jól vizsgázott.

A koncert legkevésbé sikeres vonatkozása a műsorválasztás volt. Az első két műsorszám Debussy *Suite bergamasque*-jának kalákában készült zenekari változata, illetve Joaquín Rodrigo *Andalúziai koncert*je volt. A hatás azonban a zenekar és a mindig friss és energikus Frizza minden igyekezete ellenére meglehetősen erőtlennek bizonyult. A Debussy-ciklus darabjainak illata, végtelen finomsága veszett el a többnyire vastagnak, nehézkesnek ható hangszerelésekben (három darabot egy no name mesterember dolgozott fel, csupán a *Clair de lune* átírása fűződik jelentősebb zenész, André Caplet nevéhez). Még a játékos-pajkos Menuet sem hatott elég érdekesnek ebben a tálalásban; s a Claire de lune-ben is adódtak – a hangszerelésből eredő – arányproblémák. Azt mindenesetre elmondhatjuk, hogy Frizza így is jó tempókat vett, súlyt fektetett a szépen megrajzolt dallamívekre, és általában véve kihozta az átiratokból azt, amit lehetett.

Rodrigo 1967-ben komponált, négy szólógitárt foglalkoztató versenyműve halvány árnyéka 28 évvel korábbi gitárversenyének, az Aranjuezi koncertnek. Itt is, ott is Albéniz követőjeként mutatkozik be, de ebből a műből hiányoznak a korábbi kompozíció tetszetős gondolatai és megkapó atmoszférája; legfőbb jellegzetessége a langyosság. Persze jelen van a spanyolos kolorit, de ezúttal kötelesség- és rutinszerűen. Hogy mégiscsak hallgathatóvá vált ez a műsorszám is, azt a négy kitűnő gitárosnak, *Csáki András*nak, *Girán Péter*nek, *Fellegi Dávid*nak és *Pavlovits Dávid*nak köszönhettük. Mindegyiküket hallhattuk szólóban is, és – írjuk ezt Rodrigo javára – mindenféle más kombinációban is felléptek, mindig nemes dallamformálással, precízen és összecsiszoltan. S helyenként persze virtuozitásukat is megcsillanthatták.

A szünet nélkül eljátszott műsor utolsó darabja viszont sok mindenért kárpótolt. Az nem más volt ugyanis, mint Prokofjev *Klasszikus szimfónia*ja, tehát egy minden szempontból ideálisan megválasztott zenemű. A zenekar mérete, a darab népszerűsége és üdesége, szemtelenségig menő szellemessége egyaránt megfelelt Frizza egyéniségének és a zenekar felkészültségének. A fagottok karikatúraszerű, száraz kattogása már a nyitótétel elején azt ígérte, hogy olyan előadást fogunk hallani, amely nemigen szalaszt el egyetlen alkalmat sem arra, hogy érzékeltesse a kompozíció különleges, fűszeres ízeit. A villódzó nyitótétel könnyed-

sége, virtuozitása, egy-egy groteszk szín és akcentus felbukkanása igazi csemegével szolgált. Az egész előadás annyira telítve volt szinte vizuálisan is érzékelhető gesztusokkal, mintha Prokofjev a 20. század elején már tanulmányozta volna a barokk gesztika és retorika zenei megnyilvánulásait. Az egyes hangszerek Haydn Napszak-szimfóniáit idéző rövid szólói is briliánsak voltak. Különösen tetszett a ländler-karakterű Gavotta pontosan eltalált – a szigorú metrumot semmibe vevő, mégsem eltúlzott –, széles tomporú előkecsoportja, meg az egész zárótétel pompás, életteli kavargása.

***

Fittler Katalin

Budafoki Dohnányi Zenekar
2023. február 26.

Zeneakadémia

A „Párizs aranykora" című hangversennyel vette kezdetét az idei Cziffra György Fesztivál. Az örvendetes módon nemzetközi megmutatkozásig és elismertségig eljutott rendezvény(sorozat) életre hívásáért és többszintű irányításáért nem lehet eléggé hálás a zenebarát hallgatóság. De, ami legalább annyira fontos: közreműködésével művészileg is nagyban hozzájárul ahhoz, hogy megtartsa a régi hallgatókat és növelje az érdeklődők számát.

A nyitókoncert – immár hagyományosan – ünnepélyes alkalmat jelentett a Cziffra Fesztivál díjainak átadására. Gazdára talált az Ifjú tehetség-díj (Tőzsér Gergő – fuvola), a Kreatív művész díj (ifj. Balázs Elemér – zongora, Oláh Krisztián- jazz zongora) és a Tehetségdíj (Gertler Teo – hegedű, Magyar Valentin – zongora, Rajna Martin – karmester) mellett az Életmű-díj (Tóth Ibolya zenei rendező, Falvai Sándor zongoraművész, egyetemi tanár, Dubrovay László zeneszerző) is. Öröm, hogy ezt követően a díjazottak is végighallgatták a hangversenyt.

A rendezvényt talán érdemes lett volna a szokásos fél nyolc órai kezdéshez képest korábbra tenni, s akkor talán minden hallgató részesülhetett volna a meghirdetett műsort követő (eleve „borítékolható", minden várakozást kielégítő) parádés ráadás-sorozat élményében is. Ekkor Balázs Jánosnak köszönhetően megtapasztalhattuk a virtuozitás fogalmának elementáris hatását, amely a romantika korában rendkívüli népszerűségnek örvendett.

A műsor a rendszeres hangversenylátogató számára is tartalmazott ínyencségeket. Az első részben Saint-Saëns közkedvelt műve, Az állatok farsangja rendhagyó módon került előadásra: Lackfi János erre az alkalomra valamennyi tételhez írott verseit olvasta fel, ami egyszeri élményt jelentett – nemcsak irodalomkedvelőknek! Ráadásul két tétel esetében (Kakukk, Zongoristák) nem csupán „bekonferálta" a hallgatnivalót, hanem – a 19. században népszerű melodráma műfaját is megidézve – obligát szólamként társult a muzsikához.

A zenekar ezúttal némiképp csökkentett létszámmal szerepelt (8-6-4-3-2), ami azt eredményezte, hogy még inkább felfigyelhettünk a két zongorista iránt magas igényeket támasztó szólamaikra. Balázs János és az olasz Sandro de Palma érezhető kedvvel vett részt ebben a játékban, és felkészültségtől tanúskodott valamennyi zenekari szólista. Legfeljebb a Zongoristák tétel egyedi megoldásában tűnt fel némi szokatlan vonás. E muzsika természetéből adódóan a finoman élcelődő zenei humor mintapéldája, amennyiben a mintegy „végtelenül" (ráadásul mechanikusan) gyakorló hangszereseket parodizálja. Nem téveszti hatását ez, ha mechanikus-pontos a két zongorista játéka. Ehhez képest többletet kívántak adni (vélhetőleg főként az olasz művész kezdeményezésére), amennyiben eljátszották, hogy „nem mindig sikerül" ez a mechanikus pontosság. Mai nyelven, talán kissé „túltolták" ezzel az eredetileg kétségkívül finomabb-érzékenyebb jellemzést, a karikatúra irányába. (A hatást tekintve, jól vizsgázott az ötlet.)

A második részben további vonósokkal bővült a gazdagabb hangszerelésű művek előadógárdája (10-8-6-6-4). Bizet C-dúr szimfóniája jutalomjáték volt az oboistá(k)nak! Az előadást illetően, a formai felépítés arányossága tűnt a legnagyobb erénynek – az összhangzás egészét talán az ünnepi alkalom felfokozott légköre tette némiképp túldimenzionálttá. Hatásos, de rikító színeivel figyelemfelkeltő plakátra emlékeztetett. Az viszont vitathatatlan, hogy megjegyezhető/megjegyzendő emléket adott a hallgatóságnak.

A maximális igénybevételt jelentő programokban gyakorlott Budafoki Dohnányi Zenekar jól bírta energiával a műsor egészét: jutott erő a fokozásra Franck Szimfonikus variációk címmel közzétett, érdemben zongoraverseny-rangú darabjához is. Itt mutatkozott meg leginkább Hollerung Gábor zenekarnevelő munkájának eredménye: az imitációk, fugato-jellegű szakaszok nemcsak pontosan, hanem jól formáltan és dinamikailag is kifogástalan megszólaltatásban csendültek fel. Balázs János fölényesen győzte a játszanivalót – s miközben virtuozitásának adóztunk nagy elismeréssel, meg kellett állapítani: érthető, hogy kevesen, ritkán tűzik műsorra hangversenyen ezt a zeneileg értékes darabot.

Sziporkák, szikrák – és fergeteges tűzijáték. Csillogás, virtuozitás. Vonzó kellékei a nagy nyilvánosság számára tervezett, további gazdag programnak, amely remélhetőleg – a korábbi gyakorlat folytatásaként – hasonló érdeklődésre tarthat számot.

***

Fittler Katalin

MÁV Szimfonikus Zenekar
2023. március 3.
Zeneakadémia

Interneten jött az értesítés: „2023. március 3-án, pénteken, az előzetesen meghirdetett Gyász és vigasz című koncert műsora gazdasági okok miatt ELMARAD". Sajnálatos – ráadásul nem az első eset, hogy zenekar anyagi okok miatt kényszerül műsorváltozásra.

Az Erdélyi Miklós – bérlet 4. estjét a „korai és kései romantika" jegyében hirdették meg, műsorán Webertől A bűvös vadász nyitánya, valamint az I. felvonásból Max áriája szerepelt, majd Dohnányitól következett a Szimfonikus percek ciklusa, a szünet után pedig Mahler IV. szimfóniája csendült fel. Dirigensként az együttes (2021 szeptembere óta) vezető karmestere, Farkas Róbert lépett pódiumra, a szimfóniában az eredeti műsorban is meghirdetett közreműködőt, Pasztircsák Polinát hallhattuk, a Weber-áriát Nyári Zoltán énekelte.

A MÁV Szimfonikus Zenekar bérletes törzsközönsége az idős generációhoz tartozik, gyakori, hogy „apáról fiúra" száll a bérlet – nem meglepő, hogy a hallgatók egy része csupán a helyszínen értesült a műsorváltozásról. Némelyekből ez meglehetősen barátságtalan reakciót váltott ki – de a hangverseny végére eltűntek a zavaró felhangok, elégedett-hálás közönség vette búcsúját az épülettől.

A MÁV Szimfonikus Zenekar éves műsorprogramjában rendre a Müpa Bartók Béla Nemzeti Hangversenytermében megrendezésre kerülő Szőke Tibor mesterbérlet kap kiemelt jelentőséget – a különleges élményhez a szólista-választás is hozzájárul. Ez a hangverseny, műsorát és a közreműködőket tekintve, megállta volna helyét abban a kínálatban is!

A Zeneakadémia pódiuma jóval kisebb a Nemzeti Hangversenyteremének – másként kell elhelyezkedni a játékosoknak. Sőt, alkalmanként a vonóskar létszámát is befolyásolhatja a rendelkezésre álló hely. Mindenesetre, arra nem lehet panasza egyetlen hangszeresnek sem, hogy „nem hallja" valamely másik hangszer jelentős szólamát. Ez a pontos összjáték szempontjából jelenthet könnyebbséget. Habár ilyesmire aligha van szükség: Farkas Róbert remekül tartja kézben együttesét, mozdulataival elősegítve, hogy olyan hangzó konstrukció alakuljon ki, amely híven adja vissza az adott kompozíció hangzásarányait.

Ezt a hangversenyt, előadás szempontjából, egy egyenletes crescendo-jellel lehetne szemléltetni. A bűvös vadász nyitánya közismertnek tekinthető. Mindazonáltal, vagy éppen azért, kritikus hallgatóság jut neki. Merthogy ki-ki a korábbi hangzásemlékeihez, hangzásélményeihez viszonyítja a felcsendülőt. És ilyenkor háttérbe szorul az „élő előadás élménye" szempont, a legkisebb pontatlanság, „lötyögés" is nemcsak hibának, de bűnnek számít. A hatásos formálás viszont feledtette a kisebb hiányosságokat. Max áriáját – értelemszerűen – az énekes tette élménnyé. Nyári Zoltán korántsem „elénekelte" szólamát, hanem mintegy „részletet adott elő" az operából, már-már színpadi atmoszférát varázsolva a pódiumra. A művész képes volt úgy visszaadni az operahős lelkiállapotát, mintha a cselekmény-folyamatnak lenne része. Német nyelvtudás nélkül is sejthette mindenki (az is, aki nem ismeri részletesen az opera tartalmát), hogy miről énekel – de a Müpában például bevett szokássá vált szöveg-vetítés által elkényeztetett hallgatók hiányolhatták ezt a tájékoztatást. Mivel a zenekar – minden gazdasági nehézséggel dacolva – valamennyi hangversenyhez ismertetőfüzetet biztosít, ilyenkor érdemes lenne a szövegeket (két nyelven, vagy legalább magyar fordításban) közzétenni. Annál is inkább, mert ráadásul a Zeneakadémián az időben érkező hallgató időben megkapja az olvasnivalót, tehát némileg tájékozódva tudja hallgatni a zenét.

A zenekarnak (mint bármely együttesnek, amely műsorra tűzi) kihívást jelenthetett a Dohnányi-miniatűrök előadása. Hasonló a helyzet ezekkel a tételekkel, mint a dalokkal: a rövid terjedelem jelenti a fő nehézséget, ugyanis már az első pillanatban meg kell teremteni az atmoszférát, és közben sincs lehetőség „lazításra", „üresjáratokra". Minden pillanat számít – és korrekcióra nincs lehetőség. A tagságában jelentősen változott, életkorában megfiatalodott együttes számára testhezállónak tűnt az igényes feladat. Más kérdés, hogy a viszonylag kislétszámú hegedűszólamok játékosaira fokozott felelősség hárult. (Kevesen aktívak már abból a vonós-közösségből, amely részese volt Takács-Nagy Gábor jelentős színvonal-növekedést eredményező műhelymunkájának. Így inkább ki-ki lelkiismereti feladatnak tekinthette a virtuóz szólamok perfekt tudását.)

A nagy élményt a Mahler-szimfónia jelentette, megkoronázásként a zárótétellel, amikor a szólista Pasztircsák Polina színrelépett. A mahleri mértékkel „kis apparátusú" szimfóniában sok zenekari játékos kap szólisztikus feladatot. Ezek többségét példásan kivitelezték, az apró gesztusokból-motívumokból hangszínekben gazdag hangzásképet hozva létre. Különösen elismerésre méltó az együttes egészének a teljesítménye, ha arra gondolunk: mindössze egyetlen előadás kedvéért tanulták meg a művet. Érdemes lenne úgy szervezni az éves programokat, hogy rentábilisabb legyen a befektetett munka, és többekhez jusson el az elismerésre méltó teljesítmény. A pénteket pirosbetűs ünneppé varázsoló zárótétel video-megörökítésre kívánkozott!

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel, próbaidő kikötésével

A meghallgatás anyaga:
- Bach: 1 szóló tétel vagy 1 szóló tétel más műből (Max Reger I. tétel v. Hindemith I-II. tétel)
- Stamitz: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
- Stamitz: Brácsaverseny, második és harmadik tétel vagy
- Hoffmeister: Brácsaverseny, első tétel kadenciával vagy
- Hoffmeister: Brácsaverseny, második és harmadik tétel

Zenekari anyag:
- Bartók: Concerto Zenekarra, 5. tétel, 300. – 317. cifferig
- Csajkovszkij: VI. szimfónia, 1. tétel, 171. – 187. ütemig
- Mendelssohn: Szentiványéji álom, Scherzo C – D-ig
- Beethoven: III. szimfónia, 3. tétel, 1 – 73. ütemig
- Brahms: II. szimfónia, 2. tétel, 49. – 58. ütemig
- Bruckner: IV. szimfónia, 2. tétel, 50. ciffer után 1. ütemtől 80. ciffer után 4. ütemig
- R. Strauss: Don Juan, első 8 ütem és A előtti 2. ütemtől B felütésséig

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány *(az állás elnyerése esetén)*
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:
– szakmai önéletrajz
– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2023. március 29. szerda 13:30

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2023. április 1-től tölthető be.
Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint.
A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2023. március 13. hétfő
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. fodor.daniel@sso.hu
Kapcsolattartó: Fodor Dániel
tel: +36 20 360 02 34, e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2023. január 9.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

CSELLÓ TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel, próbaidő kikötésével

Kötelező anyag:
- Haydn: D-dúr csellóverseny I. tétel (kadenciával

Zenekari anyag:
- Beethoven: V. szimfónia 2. tétel – (a kijelölt részek)
- Brahms: II. szimfónia 2. tétel – (a kijelölt rész)
- Brahms: III. szimfónia 3. tétel – (a kijelölt rész)
- Verdi: Requiem – Offertorio – (a kijelölt rész)
- R. Strauss: Hősi élet és Don Juan – (a kijelölt részek)

A zenekari részletek letölthetőek a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány *(az állás elnyerése esetén)*
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:
– szakmai önéletrajz
– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2023. március 29. szerda 13:30

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2023. április 1-től tölthető be.
Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint.
A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2023. március 13. hétfő
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
fodor.daniel@sso.hu
Kapcsolattartó: Fodor Dániel
tel: +36 20 360 02 34,
e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2023. január 9.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

HEGEDŰ TUTTI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű munkaszerződéssel, próbaidő kikötésével

Kötelező anyag:
Mozart: G-dúr, vagy D-dúr, vagy A-dúr hegedűversenyének I. kadenciával
Bach: szabadon választott szólószonáta vagy partita tétel

Zenekari anyag:
Brahms: IV. szimfónia op.98.
1. tétel 281 – 297-ig
392 – től a tétel végéig
3. tétel elejétől 44-ig
311-től a tétel végéig
R. Strauss: Don Juan op.20, I. hegedű, elejétől a „B" betűig
Bartók: Concerto V. tétel 21 – 50-ig
55 – 86-ig
Mozart: D-dúr Haffner szimfónia 1. tétel elejétől 48-ig
Beethoven: IX. szimfónia 3. tétel 99 – 114-ig (Lo'stesso tempo)
Mendelssohn: Szentiványéji álom: Scherzo 17-től a D után 7-ig (99)

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány *(az állás elnyerése esetén)*
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:
– szakmai önéletrajz
– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2023. március 28. kedd 14:00

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2023. április 1-től tölthető be.
Bérezés: az Mt és a Kollektív szerződés szerint.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2023. március 13. hétfő
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3. fodor.daniel@sso.hu
Kapcsolattartó: Fodor Dániel
tel: +36 20 360 02 34, e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2023. január 9.

Kiss Barna
igazgató

A SAVARIA SZIMFONIKUS ZENEKAR
próbajátékot hirdet

KONCERTMESTERI ÁLLÁSRA

határozatlan idejű kinevezéssel, próbaidő kikötésével

Kötelező anyag:
– J. S. Bach: valamelyik szólószonáta lassú tétele és fúgája, vagy Chaconne
– Egy nagy hegedűverseny első, vagy utolsó tétele kadenciával az alábbi szerzők valamelyikétől:
Beethoven, Brahms, Csajkovszkij, Sibelius, Prokofjev, Hacsaturján
– Egy bármilyen stílusú előadási darab.

Zenekari szólók:
– Beethoven: Missa Solemis
– Offenbach: Orfeusz az alvilágban – nyitány
– Rimszkij-Korszakov: Seherezádé
– R. Strauss: Hősi élet
– R. Strauss: Till Eulenspiegel

A zenekari részletek letölthetők a zenekar honlapjáról (www.sso.hu/hirek)

Követelmények: – felsőfokú végzettség
– erkölcsi bizonyítvány *(az állás elnyerése esetén)*
– magyarországi munkavállalási engedély

A jelentkezéshez szükséges dokumentumok:
– szakmai önéletrajz
– zenei végzettséget igazoló dokumentum

A próbajáték helyszíne: Bartók Terem, Szombathely, Rákóczi F. u. 3.

A próbajáték időpontja: 2023. március 28. kedd 14:00

Az állás, sikeres próbajátékot követően 2023. április 1-től tölthető be.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít, kérésre helyi zongorakísérőt tudunk ajánlani!

Jelentkezési határidő: 2023. március 13. hétfő
Jelentkezés: Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi F. u. 3.
fodor.daniel@sso.hu
Kapcsolattartó: Fodor Dániel
tel: +36 20 360 02 34,
e-mail: fodor.daniel@sso.hu

Szombathely, 2023. január 9.

Kiss Barna
igazgató

A MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR NONPROFIT KFT.

próbajátékot hirdet

BRÁCSA TUTTI EGÉSZ ÉS/VAGY FÉLÁLLÁSRA

1 évre szóló határozott időtartammal, véglegesítési lehetőséggel

A próbajáték ideje: 2023. március 6.(hétfő) 14.30
helye: Miskolci Szimfonikus Zenekar székháza (Malom, Fábián u. 6/a)

A próbajáték anyaga:

- Egy tetszőlegesen választott tétel J. S. Bach Szólószonátáiból, Partitáiból vagy Csellószvitjeiből
- C. Stamitz vagy F. A. Hoffmeister Brácsaverseny I. tétele

Zenekari állások (kijelölt részek):

1. Mozart: Egy kis éji zene	IV. tétel Rondo, első 55 ütem
2. Beethoven: V. szimfónia	II. tétel Andante con moto, első 9 ütem
3. Beethoven: IX. szimfónia	II. tétel Molto vivace, első 57 ütem
4. Mendelssohn: a-moll „Skót" szimfónia	I. tétel Andante con moto, első 16 ütem
5. Mendelssohn: Szentiványéji álom-szvit	Scherzo, C-től D-ig.
6. R. Strauss: Alpesi szimfónia	67-es ziffer utáni 6. ütemtől 71-es ziffer utáni 3. ütemig
7. R. Strauss: Alpesi szimfónia	94-es ziffertől 97-es zifferig
8. Bartók: Concerto – IV. tétel	42. ütemtől 60. ütemig
9. Bartók: Concerto – V. tétel	300. ütemtől a 317. ütemig
10. Bartók: A Kékszakállú herceg vára	26-os ziffertől 27-es zifferig

Jelentkezés:

e-mailben, szakmai önéletrajzzal (kérjük az elérhetőséget is megadni!) 2023. március 1-ig az info@mso.hu címen, vagy személyesen a zenekar irodájában (cím: 3525 Miskolc, Fábián u. 6/a). Információért forduljon bizalommal a szólamvezetőhöz. Telefonszáma: 06-30/269-7760.

A zenekar zongorakísérőt nem biztosít.

Miskolc, 2022. december 14.

Szászné Pónuzs Krisztina
ügyvezető

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK TAGJAI:

HIVATÁSOS SZIMFONIKUS ZENEKAROK

Alba Regia Szimfonikus Zenekar
Cím: 8000 Székesfehérvár
Szabadságharcos út 59.
www.arso.hu
igazgató: Ruff Tamás
ruff.tamas@arso.hu
(+36) 30 217 3411
Titkárság telefonszáma: +36 70 522 46 92

Budafoki Dohnányi Ernő Szimfonikus Zenekar Közhasznú Nonprofit Kft.
Cím: 1221 Budapest, Tóth József u. 47.
Levélcím: 1775 Budapest, Pf. 122
Művészeti titkárság: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/b. IV. ép.
Telefon: 322-1488 • Fax: 413-6365
E-mail: nfo@bdz.hu • www.bdz.hu

Concerto Akadémia Nonprofit Kft.
Székhely: 1094 Budapest, Páva u. 10-12.
Levelezési cím: 1450 Budapest, Pf. 75
Központi telefonszám:
(+36-1) 215-5770 • Fax: (+36-1) 215-5462
E-mail: info@concertobudapest.hu
www.concertobudapest.hu

Duna Szimfonikus Zenekar Magyar Élőzene Nonprofit Kft.
Levelezési cím:
1033 Budapest, Vörösvári út 101.
Próbaterem:
1105 Budapest, Halom u. 42.
Tel.: (+36) 70 652 55 91
E-mail: dunaszimfonikusok@gmail.com
www.dunaszimfonikusok.hu

Kodály Filharmónia Debrecen
4025 Debrecen, Simonffy u. 1/c.
Tel.: (52) 500-200 • Fax: (52) 412-395
E-mail: info@kodalyfilharmonia.hu
www.kodalyfilharmonia.hu

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar, Énekkar és Kottatár Nonprofit Kft.
1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.
Tel.: 411-6600 • Fax: 411-6699
E-mail: info@filharmonikusok.hu
foigazgato@filharmonikusok.hu
www.filharmonikusok.hu

Magyar Rádió Művészeti Együttesei Szimfonikusok – Énekkar – Gyermekkórus
Székhely:
1037 Budapest, Kunigunda útja 64.
Levelezési cím: 1088 Budapest,
Bródy Sándor u. 5-7.
E-mail: info@radiomusic.hu
www.radiomusic.hu

MÁV Szimfonikus Zenekar
Székhely: 1093 Bp., Péceli utca 2.
Levelezési cím: 1143 Bp, Stefánia út 61.
Tel.: 338-2664 • Tel./fax: 338-4085
E-mail: office@mavzenekar.hu
www.mavzenekar.hu

Miskolci Szimfonikus Zenekar Nonprofit Kft.
3525 Miskolc, Fábián u. 6/a.
Tel.: (46) 323-488
E-mail: info@mso.hu • www.mso.hu

Óbudai Danubia Zenekar
1033 Budapest,
Laktanya u. 35. (I. em., 2-es kapucs.).
Tel.: (+36-1) 373-0228, (+36-1) 269-1178
E-mail: info@odz.hu • www.odz.hu

Pannon Filharmonikusok – Pécs
7622 Pécs, Breuer Marcell sétány 4.
Tel.: (72) 500-320
Fax: (72) 500-330
E-mail: info@pfz.hu • www.pfz.hu

Savaria Szimfonikus Zenekar
9700 Szombathely, Rákóczi u. 3.
Tel.: (94) 314-472
Fax: (94) 316-808
E-mail: info@sso.hu • www.sso.hu

Szegedi Szimfonikus Zenekar
6720 Szeged, Széchenyi tér 9.
Korzó Zeneház
Tel.: (62) 426-102
E-mail: orch@symph-szeged.hu •
www.symph-szeged.hu

Szolnoki Szimfonikus Zenekar
5000 Szolnok, Hild tér 1
Aba-Novák Kulturális Központ
Tel.: (30) 9358-368
E-mail: info@szolnokiszimfonikusok.hu
www.szolnokiszimfonikusok.hu

Szent István Filharmonikusok Non-profit Kft.r
1145 Budapest, Columbus u. 11.
Tel.: (36 1) 467-0786
E- mail:
rendezveny@zugloifilharmonia.hu

EGYESÜLETKÉNT MŰKÖDŐ ZENEKAR

Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara
1061 Budapest, Andrássy út 22.
Tel.: 331-2550 • Fax: 331-9478
http://www.bpo.hu

KAMARAZENEKAROK

Liszt Ferenc Kamarazenekar
1036 Budapest, Kiskorona utca 7.
Tel/Fax: +36 1 250 4938
lfkz@lfkz.hu http://www.lfkz.hu

REGIONÁLIS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE

1141 Budapest Szugló utca 125/D
C. épület 3/34.
Elnök: Szabó Sipos Máté
szabosiposmate@gmail.com
Főtitkár: Horváth Gábor
horvath.gabor975@gmail.com
www.regionaliszenekarok.hu

* * *

Békés Megyei Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Békés Megyei Szimfonikus Zenekar Közhasznú Kulturális Egyesület
Békéscsaba 5600 Andrássy út 3.
Telefon: 20/4322-948
E-mail: uhrinviktor@freemail.hu
Honlap: www.bekesszimf.hu
Művészeti vezető: Uhrin Viktor

Dunakeszi Szimfonikus Zenekar Egyesület Magyarország
(korábbi Váci Szimfonikus Zenekar)
2120 Dunakeszi, Állomás sétány 17.
Honlap: www.dszz.hu
E-mail: dkszimfonikus@gmail.com

Egri Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím: Egri Szimfonikus Zenekar Kulturális Egyesület
Eger 3300 Knézich K. u. 8.
Telefon: 20/964-1518
Honlap: www.egriszimfonikusok.hu
Művészeti vezető: Szabó Sipos Máté

Gödöllői Szimfonikus Zenekar
Levelezési cím:
Gödöllő 2100 Ady Endre sétány 1.
E-mail: titkarsag@gso.hu
Honlap: www.gso.hu
Művészeti vezető: Rácz Márton

Kecskeméti Szimfonikus Zenekar, Hírös Agóra Kulturális és Ifjúsági Központ
6000 Kecskemét, Deák tér 1.
Telefon: 06-20/3230-001
E-mail: kszztitkar@gmail.com
jacintfoldi@gmail.com
Honlap: www.hirosagora.hu
Művészeti vezető: Földi Jácint

Soproni Liszt Ferenc Szimfonikus Zenekar
Pro Kultúra Sopron Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Liszt Ferenc utca 1.
www.prokultura.hu

Szabolcsi Szimfonikus Zenekar Közhasznú Egyesülete
Székhely: 4400 Nyíregyháza,
Szent István u. 12.
mobil: 30 9656 453
E-mail: szabolcsiszimf@gmail.com
Képviselő: Nagy Gyula

Tatabánya Város Szimfonikus Zenekara
Levelezési cím: TatabányArt Művészeti Egyesület
Tatabánya Fő tér 34.
Telefon: 30/6926489
E-mail: gezaroman@t-online.hu
Művészeti vezető: Román Géza

zeneKar

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK, VALAMINT A MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK SZAKSZERVEZETÉNEK KÖZÖS LAPJA, A NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM TÁMOGATÁSÁVAL.

nka Nemzeti Kulturális Alap

A szerkesztőség levelezési címe:
ZENEKAR MŰVÉSZETI BT.
1222 Budapest, Fenyőtoboz utca 6.
e-mail: info@zenekarujsag.hu
www.zene-kar.hu
Felelős kiadó és szerkesztő: **POPA PÉTER**

Nyomás: EPC nyomda

ISSN: 1218-2702

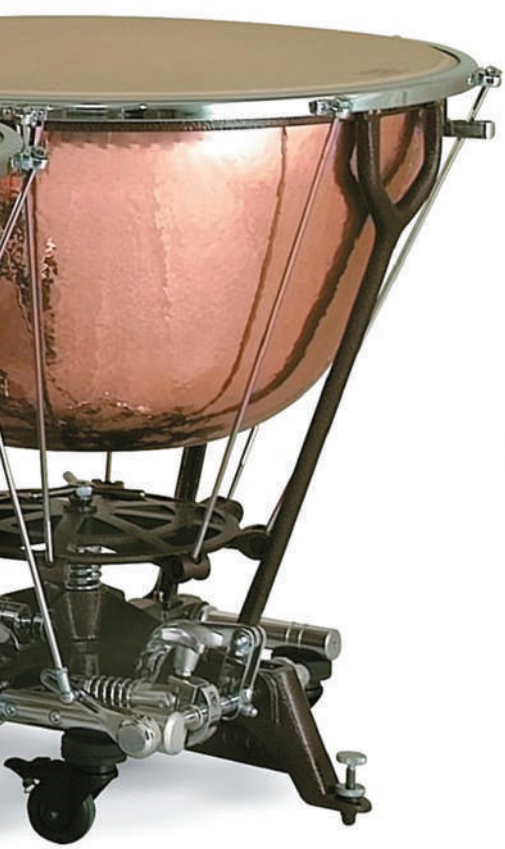
Az interjúkban és a kritikákban elhangzott véleményekkel és kijelentésekkel szerkesztőségünk nem feltétlenül azonosul. Észrevételeknek, helyesbítéseknek készséggel helyt adunk.

FON
TRADE MUSIC

Egy valódi hangszerbolt

Kiemelkedően széles választékkal várjuk vásárlóinkat 2023-ban is!

fontrademusic.hu

1081 Budapest, Kiss József utca 14.
+36 1 210 2790, +36 30 488 6622
Nyitvatartás: h-p 9^{00} -17^{30}

Adams Alexander Alphasax A&S Bach Bags Berg Larsen BG Blackburn Buffet Crampon B&S Cannonball Cherub Conn-Selmer Courtois D'Addario Denis Wick Dotzauer Edwards Francois Louis Gard Gator Getzen Hammig Hohner Holton Hoyer Jody Jazz Jupiter Keilwerth King König & Meyer Kromat Leblanc Lorée Ludwig Majestic Manhasset Marca Marigaux Melton **Muramatsu** Musser Neotech P. Mauriat Pearl Powell Rigotti Sankyo Schagerl Schilke Schneider Schreiber Seiko Selmer Silverstein Steuer Straubinger Studio 49 Theo Wanne Trevor J. James Vandoren Wilde+Spieth Wittner Yamaha Yanagisawa Zoom